

آنطیچے

باش اوچی کتاینگینز

فہمہ سلطان

آنڊاچ

باش اوچي ڪتابينگينز

ANDACH

Bash uchi kitabingiz

فہمہ سلطان

2023

اثر نینگ بیلگی لری

اثر آتی: آنداچ «باش اوچی کتابینگیز»

یازووچی: فهمیمه سلطان

نشر ایتووچی: نیتاتو تحقیقات مرکزی

باسمه نوبتی: بیرینچی، ۲۰۲۳

تیراژ سانئ: ۵۰۰ جلد

روح معمار لریم

بابام و بی بییم: محمد اعظم عظیمی و حمیده عظیمی

آتم و آنم: محمد رفیق عظیمی و فریده عظیمی گه

چیکسین حرمت و سیوگی بیلن...

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سيزنی کتاب اوقییديگن انسانلر بيلن تانیشتیره من.
حیات، شوندهی آدملرنی اوچر تسنگیزگینه یششگه ارزیبیدی.

Jack London

ایریم پیتلر اوقیگن بیر کلمه، جمله و یا متفکر و عالمترینگ یازیب
قالدیگن سوزلری سیزنی شوندهی اوز تاثیر آستیده آلهدی که، سیزده
کوپ نرسه لرنی اوز گرتیریب قویهدی. یوقاریده یازیلگن جک لاندن سوزی،
مینینگ هم دونیم نقطه م (بوریلش نقطه سی و یا عطف نقطه سی)
بولدی. اونینگ بو سوزی کیچکینه لیگیمدن بیری ایچیمده بولگن کتاب
یازیش ایسته گیمنی ینه بیر بار اوغان تیردی. گرچند یازمه گنیم بیر کون
هم بولمه دی حیاتیتمده. کوپ شکر که بیلیم و صنعتگه حرمت قایل بولگن
بیر عایله ده اونیب اوسدیم. شونداق اوتیمش ییللرگه قره سم، کتابسیز و
قلمسیز قالگن هیچ بیر آنیم یوق ایکن *آند/حیمده*. باله لیگیم بابا جانیم،
آته جانیم و آنه جانیم ایتگن ایرتکلر، جوماق لر، شعرلر و چیزگن رسملریم
بیلن بیزه نگن ایکن. مکتب دورلریم ایسه حکایه کتابلری، هفته لیکلر،
مجله لر و رومانلر بیلن زیج توله ایدی. دیمک اوقیگن و تیتکله گن
شونچه منبع مینکه تورتکی بولگن بوله دی که یازیش تویغوسی ایچیمنی
قمره ب آلدی و ییللرچه یازدیم و یازه من. مین غربتنی بیلیم آیش
اوچون اوزیمگه ایکی نچی وطن دیب بیلگندیم. قلمیم قلتیراق آدیملرینی
بیرینچی وطنیمده یورگن بولسه ده، ایکی نچی وطنیمده کوچلیراق بولیب
کیلشیدی و اولغه یدی.

رولن (Rolan): حاضرگی چاغده آنه لر ساغینچلرینی باله لری نینگ
سیسی بیلن کیتکیزه دی، دیب یازگن ایدی. بلکه، او شو تحقیقگه دوچ
کیلمه گن دیر، باله لر قیسی یاشده بولیشیدن قطع نظر آنه سی نینگ
سیسینی ایشیتگج، استریس سویه لری توشیب، خوشلیک هورمونی ترشح

قیله باشله ایدی. بو هم آنه سیسی نینگ معجزه سی. بیر کون آنه جانیم بیلن تیلفونده (آنم مینی قومسه گن و مین استریس کیتکیزه دیگن بیر پیت ایدی) گپلشر ایکن: ”بیز ایسکی کمپیوترده سین قالدیرگن دوسیه لرنی آچیب کوردیک. بيله سن می؟ قریب ۱۰ عنوانگه یقین کتاب دیزاین قیلیب، یازمه من دیب قالدیرگن ایکن سن. انه-منه دیرگن درس لرینگ هم توگب قالر. قچان او کتابلرنی یازمه سن قیزیم؟“ دیب سوراق بیر دیلر. مین ایسه حیات مشغله لرینگه بیریلیب، شونداق بیر پلان ایگه سی بولگنیمنی بوتوله ی اونوتگن ایدیم. او که لریم عکس جونتگندن کیین ایسیمگه توشیب کیتدی. اورته مکتب دوریده، یشب تورگن چاغیم کیره گی ینگ کی کمپیوترنی اورگنه باشله گندیم. اورگنگن درس لریمنی تکرار قیلر ایکن خواهشیم بیلن بیرلشتیرگن دم لریمدن قالگن آنلریم ایدی اولر...

بیرینچیدن اوقیگن بیر انسان صفتیده و ایکی نچیدن مسلگیم کیره گی توپلیمگه قرشی بیر بورچیم بار ایدی. اونسی ادا قیلیش اوچون ایچدن فرقلی یوللر اختریب یورگن ایدیم. اورنک، بیلگن لریمنی ویدیو شکلده ترقتگن پیتلریم بولدی. فقط، بو مینگه ییترلی کورینم سدی. کوپراق کیشیگه اوله نیشیم ضرور و کتاب یازیش ایسه مقصدگه موافق ایدی. آنه جانیم نینگ سوراغی و جک لاندن نینگ سوزی بو کتابنی یازیشگه قطب یولدوزیم بولدی.

♥ آنم دیگنده هر بیریمیز بیر توغو بورغا جیده (گرداب) بوغیله میز. اونینگ آغزیدن توکیلگن هر بیرته سوز، جان تاشییدی و آتی بوله دی آنه تیل. اسف بیلن که بیز افغانستان تورکلری جان تاشیگن کوپ آز منبعگه ایگه میز. حاکم دولت لر ظلمی، یاقیلگن کتابلر و یوقاتیلگن عالم لر، متفکر لر و یازو وچیلریمیز بو اچچیق حالت نینگ حقیقتلریدن دیر. افغانستان تورکلری

اوله راق بو صفر-بیر (۱-۰) مجادله سینی قازانماق اوچون کچه و کوندوز، چین کونگیلدن اینتیلگن فداییلریمیز هم بار البته. بار بولگن اوشبو بوشلیکنی تولدیریشگه غیرت قیلگنلر قطاریده ناچیزانه اوز حصه منی قوشیش اوچون آنه تیلیمده یازیشگه قرار قیلدیم.

ایریم مملکتلرده شعر یوقالیب کیتهدی می؟ دیگن قیغو توله بیر سوراق بارلیگینی اوقیب، حیرتگه توشگن ایدیم. برچه ساحه لرده بولگنی دیک، بو بیرده هم بیز مملکت اوله راق فرقلی ایدیک. یعنی بیزده شعر یوقاله دی می؟ سوراغی، نثر یوقاله دی می؟ دیب شکل اوز گرتیریشی کیره ک بولر ایدی. یوقاریده ایتیب اوتگن سببلریم و اوقیش کلتوری نینگ یوقلیگی (بولسه-ده جوده آز) بلکه ده نثر فیگورینی توبدن یوق قیلگن ایدی ادبیاتیمیزده. علمی و تحقیقی کتابلر تشقریسیده کوپ آز کتاب بار که باشقه ژانرلرده یازیلگن بولسین. حالانکه دنیا ادبیاتی، نظمه و نثرده ینگی- ینگی یوزلر قوشماق بیلن مشغول. بیز نیگه اوز تیلیمیزده و ادبیاتیمیزده ینگی بیر بوریلش یشه مه یلیک! کاش بو ینگیلیکنی حرف اوز گرتیریش بیلن باشله ی آلسک. نیگه دیگنده عرب الفباسی بیز نینگ تیلیمیزده بولگن کوپینچه کلمه لرگه قرشیلک بیره آلمهیدی. یازووده هم قیسی بیر بیرلیککه ایگه ایمسمیز (بار بولگنینی و اوستیگه ایشلنگنینی هم ایشلتمه ییمیز). هر کیم فرقلی شکلرده ایشله تیب و یازیب کیلماقده. بو یازوو فرقلیلیگی، هم یازه دیگن و هم اوقیب دیگنلرگه ایکیلیک یشه ته دی. مثال اوچون: مین یازماقچی بولگنیمده فرقلی منبعلرده یازوولرنی کورگنیم اوچون قیسی بیرینی قوللنسم توغری بوله دی دیب اوله مسدن اوتالمه دیدیم. خوش! حاضرگی یازگنلریم نینگ قنچه سی کیمیگه کوره توغری، کیمیگه کوره ینگلیش دیر. بیلگننگیز دیک بو هم بیر معما. بو ساحه ده قولی اوستون بولگنلریمیز، اوشبو

قیین چیلیکنی بیچه دیلر دیب امید قیله من. کون او تگج بوتون تیللرده ینگى سوزلر و اتمه لر گه دوچ کیله میز. بیز ایسه حالگچه تیلیمیزده ینگى سوزلر و اتمه لر کیریته آگنیمیز یوق. ایچیده یشب، یقیندن شاهد بولگن تورکیه جمهوریتی نینگ تورک تیلی قوریمی بار. اولر هر اون ییلده بیر بار اولتیریش قیلیب، ینگى سوزلر و اتمه لر توغریسیده ایشلب، سوزلیکلریگه کیریتهدیلر. بو ده او بیرده گى خلق اوچون قوله یلیک دیماقدیر. اورنک بیریش کیره ک بولسه: اکادمیک ساحه ده مینگلب کتاب و مقاله نی تیزده اوز تیللریده ترجمه قیله دیلر.

بیزده ایسه بیر نرسه نی ینگى سینی کیریتیش هیچ هم ساده بیر ایش ایمس. بیرینچیدن ینگى نرسه نی قبول قیلمه میز. ایکنینچیدن ینگیلیک کیریتگن کیشینی هم تنقید اوقیگه توته میز. حال بو که هنری (Henry Bergson) اینگن دیک: "انسان نینگ هر دایم اوزگریشى شرط دیر، زیرا اوزگریشى توخته تیش یششنى توخته تیش دیمکدیر" دیمک بارمیز دیش اوچون هم ینگیلیکلرگه بیر "خوش کیلینگ" ضرور. کیلینگ بیرلیکده بیر "دینه مه" گه مرحبا دیلیک. دینه مه سوزى نینگ معناسى تورک تیل قوریمىگه کوره:

- اورینیش، سینب کوریش، سونگى و یكونى
 - شکلینی آلمه گن، قره لمه کورینیشیده بولگن
 - هر قندی بیر موضوع بویچه ینگى و شخصی
 - قره شلر بیلن تولدیریلگن بیر انگله تیم (افاده)
- ایچیده تقدیم قیلینگن نثر ژانری.

تورکچه سی (Deneme)، انگلیسجه سی (Essay)، اوزبیکستانده (Insho) بولگن دینه مه اصلیده غرب ادبیاتیدن تورک ادبیاتیگه کیریپ کیلگن. ایریم قیناقلرده ایلك مرته چین و هندوستانده کورینگى هم

يازيله‌دى. دینه‌مه، مؤلف نینگ بیر موضوع حقیده شخصی حس- تویغو و فکرلرینی تصویرلیدیگن متنلر دیر. بو ژانرده ایلك یازولر ۱۶. عصرده فرانسه‌لیک یازوچی میشل دی مونتاین (Michel de Montaigne) تمانیدن (Les Essais) آتی بیلن یازیلدی و نشر قیلیندی. شو ترتیبده بو ژانرینگ آتی قوییلگن بولدی. دینه‌مه، گاهیده یکونی حالتیگه بیتمه‌گن قره‌لمه‌لر شکلیده هم تعریفله‌دی. بو ژانرده ادبیات، صنعت، انسانلر، عنعنه‌لر، هجوى واقعه‌لر کبی تورلی موضوعلر قولگه آیینیب بیله‌دی. بو ژانر مونتاین بیلن باشلنگن بولسه-ده، کیینچه‌لیک انگلیس یازوچی‌لری طرفیدن یوقاری سویه‌لرگه کوتریلدى و کیلیشتیریلدى.

♥ امین مالوف (Amin Maalouf): اوقیماق اوچون اوزاقلرگه کیتگندن، اوزاقلرگه کیتیش اوچون اوقیمن، دیگن ایدی. اوقیماق، بو ایر کینلیک نینگ خوددی اوزگینه‌سی. اوقیگن کیشی اقلرگه اینتیله‌دی، بو انیق. وطنیمیزده مطالعه کلتوری یوق دیسم هم بوله‌دی. میندن ارزلگنلر تاپیله‌دی بيله‌من. فقط بو بیر حقیقت. اگر-ده، بیر تدقیق قیلینسه، افغانستانده يشه‌ياتگن باشقه خلقلرگه قره‌گنده مطالعه قیلیش فایزی شبهه‌سيز که بيز تورکی خلقلرده آز چيقه‌دی. بولرنی اکادمیک، سوسیالوژیک و سایکولوژیک توزیلیش اوله‌راق ایزچیل بیر شکلده سبیلرینی اختریش ضرور. باشقه خلقلر قطاریده بارمن و بار بوله‌من دییش نینگ یلغوز یولی: اوقیماق و اینتیلماقدن اوتهدی. اگر-ده، شو کتاب یاشلریمیزدن اوتته‌سینی اوقیش تمان چارلسه، اوقیشنی و مطالعه‌نی اولرگه بیر عادت و کلتور حالیکه ایلنتیرسه، مینی آماجیکه بیتگن ديب حسابلنگ.

♥ "کتاب اوقیشنی یاقتیرمه‌گن انسان یوقدیر. ایزله‌گن

کتابینی هنوز تاپالمه گن کیشی بار دیر“ دیب ایتگن ایکن بیر عالم. دنیا بویلب هر بیر خلق نینگ ”باش اوچی کتابی“ دیگن اینگ آز بیر کتابی بار. تیله گیم شو که: بو کتاب خلقیمیز نینگ باش اوچی کتابلریدن بیری بولسین.

مین خلقیمنی سیوه من. و انسان سیوگنلری بیلن اینگ گوزه لرینی اورتاقلشه دی. اوشو (Osho) اورتاقلشیشده گی بو سیوگینی شونده ی تعریف قیله دی: بهار کیلیب، سین بیردنیگه گللب یشنه ی باشله گنینگده و ایچینگده گی پوتانسسیل هیدینگنی تشقیری یایگنینگده، اوشه ایسنی، اوشه قدریتنی، اوشه گوزه لیکنی پایشماق عشق نینگ اوزی دیر. ییللر دیر تانیگن، اوقیگن، ایشیتگن، کورگن و نوت آگنلریمنی بیر قسمینی سیزلر بیلن اورتاقلشیشدن نهایت خرسندمن. سیز متلنر ایچیده دنیا نینگ هر بیرته بورچه گیدن، هر خیل عالم، متفکر، تدقیقچی، یازوچی، رومانچی، سیاستچی، اقتصادچی، سوسیالوگ، موزیک واقعه لری، موزیسین، چالغووچی، رقص، اویین... کبی تورلی-تومن ساحه لرنی کیزیب چیقسه سیز. اویله یمن که ایچیدن دیدینگیزگه خطاب ایتگنلری محقق بوله دی.

فرانکلین دیدی: ”اونوتیلماق ایستمه سنگ، یا اوقیله دیگن نرسه لر یاز، یا-ده یازیلیشگه لایق ایشلر قیل.“ ایندی بو ایکیسیدن قیسی بیریگه موفق بولیشنی وقت قوللریگه حواله قیله من. لیکن برچه نرسه دن آلدین یخشی انسان بولیشگه اینتیله من. مین مسلکی لحاظدن ادبیاتچی ایمس من. بیراق اوقیشنی و یازیشنی

سیوه من. بو خصوصیتلریمنی ژنلریم و وایه گه ییتگن تیرگره مگه بورچلی من. بیز ینگى نسل اوله راق یازیب تورسک، البته بو یولده بیزگه قول و قنات آچه دیگن اولوغوارلریمیز بوله دی. بیر انسان ملکه لر و ریاضت بیلن پیشیقلیککه ییته دی. بونینگ اوچون ایسه اوشه ساحه استادلریگه شاگرد بولیشی شرط. فکر و ملاحظه لرینی اورتاقلشماق اوچون عین ساحه دن دوستلری نینگ هم بولیشی کیره ک. شو فکترلری نظرده توتیب، عایله مده گی قلم اربابلریگه یخشی شاگرد بولیشگه حرکت قیلدیم و قیله من. توشونچه و اوپلریمنی اورتاقلشه دیگن نادر دوستلریم هم بار. شونده ی دوستلرنینگ بارلیگی اوزی بخت. عایله دوستیمیز، عین زمانده جوزجان بیلیم یورتی ادبیات فاکولته سی- اوزبیکچه بولیمی نینگ برحال استادى و ادبیات دوکتوری سید فرید محمود اوشه نادر فکرداشلریمدن بیرى. اولر شونچه حیات مشغله لرگه قره مه ی مین اوچون وقت اجره تیب، یازوولریمنی کوزدن کیچیردیلر. ایتماقچیمن که: مین بو کتابنی جمله-جمله توقیه ر ایکن، اولر حرف-حرف اوقیب چیقیدیلر. بو کیشیگه آریچه یوره گدن بیر تشکر و منت قرضدارمن. یازوولریمنی اوقیب بیرگنده تشویقینی اونومه گن اینگ یقین دوستیم و یولداشیم داکتر خانکیلدی گه هم رحمت. بو یولده مین و باشقه لرگه چراغ بولیب کیلگن استادلریمیز: پروفیسور شرعی جوزجانى، حرمتلى محمد حلیم یارقین و دوکتور شفیه یارقین جنابلریگه هم چین کونگلیمدن منتدارمن. کتابنى، کتاب سیورلرگه یتکزیش رسالتینی اوستلنگن بلخ بیلیم یورتی استادى

حرمتلی امید بیانی جنابلیرگه هم شکران بیلدیره من.

ویستون چرچیل (Winston Churchill): کتاب یازیش بیر سرگذشت دیر. باشلنیشده بیر اویینچاق، اویین- کنگو دیر: کین بیر سیوگیلیگه، آرقه سیدن بیر خوجه بییگه و سونگره اینگ ظالم حکمدارگه ایله دی. یکونی باسقیچلرگه کیلیب، اونگه قول بولکنینگیزی قبول قیلیش عرفه سیده سیز که جانوارنی اولدیریب، خلق نینگ ایغلری تویگه آته سیز، دیگن. بو اونینگ تعبیری. اما، مین سیز نینگ قوللرینگیز که اینگ ایچدن تیارله گن یازوولریمنی ساوغه قیله من. اینگ کتته مقصدیم شو که بو کتاب سیزگه باشقه کتابلر قبقاغینی (مقوا و پوش) آچیشگه سببچی بولسین. اوقیب توگه تر ایکن اینگ آز اوچ کیشی نینگ باشقه یازوولرگه مراق سالینگ. اولر نینگ کتاب قبقاغلرینی آچیب، اوقیب بیرکیتیر ایکنسیز، ینگ کی کتابلر نینگ پنجره سی سیزگه آچیلسین. البته همه ایشلرده پیشیق و خام تمانلر بوله دی. پنار (Pinar Turen) "دینه دیم" آتلی کتابیده شونده ی دیگن: "قانونلر بيله یوریم (ایضاح) قیلیشگه آچیق ایکن، بیر یازوو هم یوریمگه (ایضاحگه) و ایضاحلشگه آچیق بولمه لی. بو ترتیبده هر اوقووچی اوزیدن بیر نرسه لر قوشیب بيله دی. یازووچی هم ینگلش بیر نرسه یازیش قیغوسیدن قوتیلیب، ایرکین یازه آله دی. مینیمچه یازوو ایرکین بولیشی کیره ک، بولوتلر کبی ایرکین بولیشی و اوچیشی کیره ک..."

نامکمل ایچیده مکملنی کوریب، مینگه اوز فکرلرینگیزی یازه سیز دیگن امیدده من. سیقلمسدن روحینگیز کتابلرگه آقه بیرسن. مین ایسه حاضردن سیزلرگه یخشی اوقیشلر ایستب قالم من...

حرمت بیلن

فهیمه سلطان

کيچ فالگن بير يشيريني،
بيغليب فالگن بير ساغينچني،
يشيرماچي بولدينگيز مي؟

Özdemir Asaf

سيني کورگنيمدن ييللر اوتسه هم، سين همانا ايلک کونگي کبي اوزگره گن اولوشيمسن. کوزلريمده سقلنگن، آووچيمده مشتلنگن، يوره گيمده کوميلگنيمسن! قره، بو حسلريمده يلغوز مين ايمس، جاهد ظريف اوغلو (Cahit Zarifoğlu) هم يولداشليک قيله دي. ايتهدی-کو: ”بير تابوت توشون، تابوت ايچيده مين، مينينگ ايچيمده سين.“ ديمک ييللر اوتسه هم تويغولر روحيميزده اورتاق بوليب قالر ايکن. بلکه منگله يم نينگ بير چيزيغیده چيزيليب، کيين قاره لنگن چيزيغيمسن. عجب! جاهد هم مين کبي اويلر ميدي؟ جاهدني قوي اي، ايچيمده گي سين! سين بونده ي اويلر ميدينگ؟

هه، بيله من! ايشورگنينگ پيتمده هم مين ايسينگه کيلمه يمن. فقط، مين سينگه دايمه مينگلرچه ييل ساغليک، بخت و سعادت توله حيات ايسته يمن. سيني بو تيلکلريم قمره ب آگنده، ايشان اوزيمني سين سيز بولسم ده بختيار حس قيله من.

ايتگچه، کيل بير قيش کوني ايرته لب کوريشه ييلک و بير-بيريميزني تانيمسليککه اوره ييلک. قار ياغسين. يوق، توخته! سين ياغميرني سيور ايدينگ. اونده کوک بغريده تيقيليب فالگن ساغينچلر تامچي-تامچي اوچرشين بيرده گي کوتگنلر بيلن. خوددي مين و سين اوچرشگنديک. مين کوتگنلردن بوله من. سين چي؟! ساغينچ يا حسرت مي سن، يا که انتظارلردن؟...

میلی، هر گلگیدیك جوابینگ یوق. حقیقتدن نیگه سوراقلریمگه جواب بیرمه یسن؟ بیر نرسه نی سقلش نیتیده سن شیکیلی؟

مبادا، سرینگ مین اوپله گن نرسه ایمس می؟! آه، قرنیمگه بیر آغریق کیردی. قورقمه! هیجانندن دیر. سین بیلن اوچرشدیک-کو، هیجانله نیشیم نورمال. راستدن، بیز ناتنیش ایدیک-کو! کیل شونده ی قیله میز:

یاغمیرلی هواده سین یولده یوررکن، مین اوتوبوسدن توشیب، سین بیلن توقشسه یلیک. بیر-بیریمیزدن کیچیریم سورهب، این یقینده گی کافی گه سیغینه یلیک. یاغمیر یاغیشینی و ایزلشینی سیوگنیمیز اوچون بیر-بیریمیزی کورمسدن بوش قالگن بیرته گینه میزگه اولتیره یلیک. یاغمیر ایزلش سوداسیده ایکن، باشلنسن حکایه...

خوش کیلدینگیزلر! نیمه بوپورتمه قیله سیزلر؟

گارسون نینگ سیسی بیلن ایکی ناتنیش کوز-کوزگه کیله یلیک. یاغمیر تامچیلری نینگ چیزگن دایره لری کبی وقت اوتگچ، کوز قراچیغیریمیز کتته بولیب، ییبلر دیر همه دن سقلب کیلگن سرلریمیز کورینه باشله سین. ایکیمیز هم فرقیگه باریب، تیزگینه کیرپیک قلفینی دوره گه ساله یلیک. کیین بیر-بیریمیزدن کوزلریمیزی قاچیریب، گارسونگه بوپورتمه بیره یلیک.

مین کتته بوی قهوه آله من. شُکری آز بولسین لطفاً!

مین هم اوشه قهوه دن ایسته یمن.

قهوه لر کیلدی و ایکی ناتنیش، تورکلر ایتکن دیک بیرلیکده "۴۰ ییلیلک خاطره" ششه دیک.

قره بیز-ده: "کیچ قالگن بیر یشیریشنی، ییغیلیب قالگن بیر ساغینچنی یشیرماقچی بولدیک."

ایرکک عقل دیر، خاتین ایسه یوره ک. ایرکک بیر عقیده اوچون هر کیمنی قربان قیله آله دی. بیکه ایسه بیر کیمسه اوچون بوتون عقیده لرنی... بو سببدن بیر مناسبتده عیال بیر ایرککدن کوپراق اذیت بوله دی.

Dr Anosha

انسان فرزندى توغیلگن آندن اعتباراً قیدیریش ایچیده دیر. اونینگ ایلک ییغله یشی ده شو سببدن بولسه کیره ک. اون آلیک بولدی می، ساخته ییغله شنی اورگنه دی. کیین بو اورگنیشلر حیات آقیمیده فرقلی قالبلرده اونگیگه چیقهدی و اورگنیشینی تأمینلهدی. اما، کیمی دیر اونگ (راست) یولنی، کیمی دیر سول (چپ) یولنی تنلهدی. فقط، ایکیسیده هم اورتاق بیر نقطه بار، قیدیریش. یعنی یلغوزگینه معناده فرقلی دیر: بو یولده بیرى ینگلیشلردن قوتیلیش و قاچیش اوچون بولسه، باشقه سی الدش اوچون دیر. بولرنی قره نک که همه و همه سی تکرار باریب، سیوگیگه خلاصه بولر ایکن. کیین ایریم پیتلر اوپله مسدن قالالمه یسیز و اوزینگیزگه سوراق بیره باشله یسیز ”حقیقی سیوگی بار می دیر؟“ دیب. حتی گوته نی (Goethe) توشونتیرگن ایکن بو سوراق، او دیدی: ”انسان حیاتی بویچه فقط بیر کیشینی حقیقتدن سیوه دی. آلدینگیلر و سونگره کیلگنلر: بیر اختیریش، بیر قاچیش و یا هم الدهنیش دیر.“

انسان طبیعتی کیره گی قیزیقووچن و مراقلی دیر. بو خصوصیتلری طفیلی یشم (حیات) معناسینی اختیریش و قیدیریش چوکاتیده شکللتیره دی. نیمه نی دیر قیدیرگن انسان اولادی، مغلوبیتلردن قاچیش ایسته دیدی. حتی که بو اوزینی و یا باشقه لرنی الدش بهاسیگه بولسه- ده، غالب کیلیش و مره نی ایلک مرته تولدیریش ایسه اونى بغایت خرسند

قیله‌دی. اوزهل حیات بولسین یا که مسلک حیاتی، غالبیت حسی اونی دایما قانیقتیره‌دی. کیلینگ، کورینگ که بو قیدیریش و اختریش عقیده‌سی بیلن ایرکک حتی اوز سیوگنیدن واز کیچیشی ممکن بوله‌دی. اما، عیاللرده بو یول خریطه‌سی اوز‌گره‌دی. اولر سیوگن انسانی (لری) اوچون حتی که اوزلریدن هم واز کیچه‌دی‌لر. خاتینلر اوچون سیوگی بلکه، بیر قاجیش یولی دیر. باشقه‌سینی اده‌مسلیک اوچون قولیده‌گی اینگ کوچلی قورالی ده شو بولسه کیره‌ک. شو سبیدن بیر مناسبتده اونینگ یوره‌گی کوپراق آغرییدی. اما، بیله‌میز او صبری، مهر و محبتی بیلن دنیا‌میزنی یاروغلته‌دی. گاهیده آنه، گاهیده سینگیل، گاهها اوی بیکه‌سی و گاه قیز بولیب، سیز و بیزگه بیر یاروغ دنیا بخش ایته‌دی. چونکه هر بیرته عیال، بوینیگه آلگن رولی کیره‌گی بیر دنیا دیر.

ناظم حکمت (Nâzım Hikmet) دیدی:

”و خاتین...

یاغدوسی بیلن، شادلیگی بیلن،

قهقهه‌سی بیلن باشینگیزنی آیلنتیره‌آلسه...

سیوینچینگیز و قیغونگیزگه شریک بوله‌آلسه...

منه شو خاتین...

سیزنینگ حیات شرابینگیز دیر.

اونی ینگلیش انگله‌مسلیک کیره‌ک. شراب دیشدن قصدی: عیالنی اوزگه بیر دنیا یره‌تیب بیلگنی دیر. سوزیم نینگ انگله‌می (معناسی) روبین ویلیام (Robin Williams) نینگ شو سوزیده سقلنگن دیر. او شونده‌ی دیدی: ”اگر دنیانی خاتینلر باشقره‌دیگن بولسه ایدی، هیچ اوریش چیقمسدی. لیکن، هر ۲۸ کونده بیر مرته چوقور مذاکره‌لر بولیب اوتردی.“

یانینگیزده بولگن عیاللرگه حرمت قیلینگ. اولر بولمه گنده سیز هم بولمه یسیز. چونکه دنیا بارلیگی خاتین-قیزلرنینگ بارلیگیگه باغلیق دیر. ییلرچه لطافت و ظرافت بیلن لایق بولگن حرمت و سیوگینی کوریب، یشه سین عیاللریمیز!

او بیلن بیر گه بولگنیمده، اوزیمنی موسیقه ایچیده قووانچلی بیر نوته کبی حس قیله من.

Asuman Toprak Deniz

شو ایکی قدملیک دنیاده موسیقه نی سیومه گن بار می؟ هیچ طبیعتنی موزیک سیز یشه گنینی کوردینگیز می؟ ماس-ماوی کوک، گاه بولوتلر و بورانلر بیلن گاه یاغمیر و دوللر (ژاله) بیلن موسیقه یره ته دی. قوشلر، کوکنی یلغوز قویمه ی اونینگ بغریده رقصگه توشه دی و کویله یدی. قیسی موسم بولسه بولسین، اورمانده گی یاغاچلر دامن قاقیب اوینه یدی. بهارده ایسگن ییللر (شمال)، پیراغلر نینگ باشینی سیلب جوده نحیف بیر آهنگ یره ته دی. کوزده گی ییل و پیراغ صنعتی ایسه تصویر قیلینمس بیر معجزه دیر. دینگیز نینگ سحرلی تولقینلری و اونده گی برچه جانزادلر قنچه لر گوزهل ریتیم توتنگلر. بولاقلر و شلاله لر کیین قالمسدن اوز ملودیسینی اولر گه یولداش قیلگن. خلص قره بسیز که بوتون طبیعت صنعتچی و صنعت سیور دیر. بیز انسانلر هم موسیقه نی شونچه لر سیویب قالگنیمیز که اونی روح آذوقه سی دیب تعریفلب میز.

سوزلر نینگ روحی بار، توغولری بار. اولر بیر-بیری بیلن توقیلگنده ادبیات سیاره سی شکلنده دی. بو سیاره ده گی هر بیر پارچه مینگرچه ییل، مینگرچه تدقیقاتچی تمانیدن تورلی-خیل آتیلگن راکتور واسطه سی بیلن تحقیق قیلینگن. هر بیر پارچه نینگ اوز گه یاغدوسی، گوزه للیگی و اوزه للیگی بولگنی انیق لنگن. "ناسا" ده گیلر کبی مین و سین هم بو سیاره ده ینگ کی کشفلر قیلیشیمیز ممکن. راکتور سیاره لر گه یول آلیش اوچون کیمی اوی انرژینی، حرکت انرژیسگه اوز گرتیره دی. تفکر راکتوریمیز نینگ آتیلیشی اوچون بیز نینگ هم حرکت انرژیسگه احتیاجیمیز بار. بو حرکت انرژیسگی فقط گینه موسیقه بیلن ممکن. نیوتن قانونینی ایسله:

“هر تور تکیگه قرشی بیر تیپکی بار.”

يعنى ”هر عمل نينگ بير عكس العملى بار“ دىماق ايسته دىنگ.

اما، بو هر دايم هم اوز ماهيتىنى قوريمس ايكن، شونداق ايمس مى؟

مىنى قصد ايتدىنگ شيكىللى؟ دايم شونقه قيله سن. سىنى باشقه اويلاوينگ يوق مى؟

جانان تن (Canan Tan) ايتهدى: انسان بارليكنى ايمس، يوقليكنى قدرينى بيله دى.

كونگيل داغى ديگن سريلده ايشيتديم: ”سىنى حقيقتدن سيوگن انسان، بير يوليني تاپهدى و سينده قالهدى. اوزيدن كيتسه ده دايم سىنگه كيلهدى.“

اما، مين يوزينگه قهره شونى ايتالمهديم: سيندن هيچ كيمه ديم كه سىنگه قيتيب كيلسم... آچديم بير قوشيق و خيالىمده گى ”بىز“ كيمياسىنى قلتوم-قلتوم هيجان كوز ياشى بيلن تجربه قيله باشلهديم.

كينگ كوك يوزينى فتح قيلگن،

بولوتلر نينگ عشقيني هم ايزله گين.

بير نرسه شيويرله گن ياغميرلر،

خوددى مينينگ سيسيم،

ايشيتگين سين!

ينه موسملر بىز فصلى.

موسيقه،

مين و... سين

عیالسر سیویب قالمه گونچه اینگ یخشی پسیکا ترست دیر. اولر سیویب فالگندن کیین ایسه اینگ یخشی بیمارگه ایله نه دیلر.

Spellbound

کوککه تیرمولیب فالگندیم. چونکه ماس-ماوی کوک یوزی و بیر-بیرینی قوولب تورگن آپاق بولوتر نینگ منظره سی تینگسیز ایدی. بیر ایاق سیسی قولاغیمگه چلیندی، قیریلیب قره دیم. شونده کوزلریم ایسته مسدن کوزلرینگگه توشدی. خوددی گالکسی (سامان یولی، کهکشان) سیستمی کبی بیر یوزیده بیر گالکسی تیزی می اورته گه کیلیدی. قنداغ که گالکسی لرده تارتیش کوچی تاثیر ی بیلن یولدوزلر بیر-بیریگه باغلیق بولسه، بیر تارتیش کوچی "بیز" گالکسی سیده هم تاپیلدی. بیلی که گالکسیلر تشقی کورینیشلری طفیلی صنفلرگه بولینگن. کیمیلری یاغدوسیگه قره ب قوشنی بولر ایکن، ایریملری قاعده سیزلیکلر باعث بیرلشگن. بیز نینگ یولدوزلریمیز هم بیر-بیرینی چارله دی. فقط، بیرته سوراق بار: بیز نینگ یولدوزلریمیزده گی تارتیشگه: یاغدو می سبب یا که قاعده سیزلیکلر می؟

مینیمچه بیزنیکی Starburst Galaxy، یعنی یولدوز پارتلمه سی دیر... فرق شو که بیزده کوزلر سببلی یوره کده پارتلمه بولدی. بیراق، بیز توشونمه گن ایدیک. توشونمه سلیگیمیز انیق. چونکه ساده و یاش ایدیک. بو سوزلریم ایسکی بیزلرگه قرشی التفات می ویا که ایگینه لش بیلمه دیم؟ سوزلریم نیگه دیر معما دیک توپیله دی توغری می؟

"اوزینگ هم توپه-توغری بیر نرسه ایتیب بیرمه یسن-کوا! قچان قره سک سوزلرینگ خوددی تاپیشماق کبی..." دیب جواب بیررسیز. بیر پیتلر مین هم اونگه: جوابلرینگ اوزینگده قالسین بیلش ایسته مه یمن دیگندیم...

بو بیلن نیچه دن (Friedrich Nietzsche) شو سوزلرنی ایسله شیگه سبب بولگندیم: "هر نرسه سینده باشلنده دی، سینده بیتهدی. بیتر که یوره کلی بول. توگنمه، توگتمه، توگتیرمه ایچینگده گی بیشش سیوگیسینی. یا چاره سیزسیز، یا که چاره سیز."

او اوایلریده آقیب کیتگندی که: نیمه تایننگ یوق می؟ دیب سوال بیردیم.

هه، تابییم یوق. سین مینی کسل قیلدینگ...

مین می؟ نیمه مین سینگه و پروسمن می؟

ساده سن توشونمه یسن...

سینینگ قرزینگ قیامتگچه قالمه یدی. شو کونینگ اوزیده آلیب قویه سن.

"امید قیله من هیچ قچان کوک یوزیگه باقیشدن واز کیچمه سنگ. حتی که کوک یوزی بولوتلر بیلن توله بولسه ده! کیچه هر نرسه گه بیراز کوپراق شاهد... گالکسیلرگه و یولدوزلرگه... امید قیله من که هیچ قچان کیچیک و گوزهل ایرینتیلرنی (جزئیات) قاجیریب یوباره دیگن درجه ده کتته بولمه سنگ.

ایسدن چیقرمه، قویاش هر پیت سینی ایزله یدی و آی بوتون سرلرینگه آگاه! دیدی بلیق (Rolan)..."

توغریدن هم بیز و کوک عالمی اورته سیده سحرلی بیر مناسبت بار...

نی گوزهل ایر ککلر بار،

سیوگن، ساغینگن، خیانت نیمه دیر بیلمه گن، عاشق بولگن.

و بیر هم عیالر بار،

بونده ی ایر ککلر گه هیچ دوچ کیلمه گن.

Cemal Süreya

حال بو که بیز بیر-بیریمیز گه دوچ کیلگن ایدیک. بیراق، ینه-ده،
بیر قیینچیلیک بار ایدی. یا مین کیچ قالگن ایدیم سینگه. یا سین
کیچ کیلگن ایدینگ مینگه. بو دنیاده ایکی انساننی بیر-بیرینی سیویشی
معجزه سنهله دی. شکرو ایرباش (Şükürü Erbaş) ایتگنی دیک: ”بیر-
بیر گه احتیاجی بولگنلر، اوتنه دقت بیلن اوزاق تورردی بیر-بیریدن.“
چیندن! سین اعتنا بیلن اوزاق توریشنی، سیله گن ایدینگ. فقط، کیل،
کور که مینده توتساق (اسیر) ایدینگ. مین بیلن بولالمس، مین سیز هم
قیلالمس ایدینگ. چونکه انسان میه سی بیلن سیوگنینی اونته آله دی.
یوره ک حافظه سی بیلن سیوگنینی ایسه اصلا ایسدن چیقره آلمهیدی.
آخر بیز یوره کدن سیوگنلردن میز-کو.

اوزینگ تیلینگ بیلن اعتراف قیلگن بولمه سنگ هم کوزلرینگ دایما
بقیرر ایدی. انسان نینگ کوزی ایچ کوزگوسی (آیینه) ایکنلیگی اچچیق
حقیقت. تو بغولریمیز ییتتی قبت بیر و کوککه سیغیب، سقلنه آلرکن، شو
گینه کوز اوینیده مغلوب بوله دی. یلغوز اوزی (میز) که ایمس، برچه
خلققه هیقیریب بیره دی. آزگینه کوز نینگ بیرگن سری، کوپگینه خلق
نینگ ایتگن سوزیدن سیوگی و عشق قصه لری دانگ تر قته دی. ایتگن
ایکلر: ”سرلرینگی هیچ کیمگه / ایتمه! چونکه هر عزیزنی بیر عزیزنی
بار.“ بیراق، کوزلر گه بونی کیم توشونتیر سین. ببله سن می؟ اصلیده
کوزلر نینگ گناهی یوق. معشوق/معشوقه گه عشق قنچه لر چوقور بولسه،
اونی سقلش هم شونچه لر قیین بوله دی.

بیزنینگ هم آوچلریمیزده عشق بیلن شهره بولیش یازیلگن ایکن. قره، عشق پیرلرینی یازگن قلم، مینی و سینی هم یان-یانگه یازیب کیلماقده. ایسیمده، بیر بار نیمه لر دیر یازیب تورگن ایدینگ. توسدن مین کیریپ کیلدیم. قول و ایغینگ بیر-بیریگه اوره لیب، نیمه قیلیشینگی بیلمه ی قالدینگ. تیزده یازگنلرینگی کورمسلیگیم اوچون قره له دینگ. مین اوشه کون سیزمه گندیم. نیمه بولسه-ده، بو کوچه لرده یات ایدیم. بیر کونی عشق آدرسینی میندن سورهلشینینی قه ییردن هم بیلردیم. ”بیر بیرلرگه بارماق اوچون، ایلک اوزیگه باریشی کیره ک انساننی. چونکه انسان باره دیگن بوتون یوللر اوزیدن اوتهدی“ دیدی تولگا آقپینار (Tolga Akpınar). مین شونچه لر اوزیمگه باریش بیلن بند بولیمن که چچان اوزیمنی سینگه ییتیب بارگنینی بیلمه ی قالیبمن. سین و مین ایمس، بیز بولیپ انشاء قیلینگن یوللرگه توشیبمن. ایندی یلغوز کیتیش ایسته سک-ده، بو امکانسیز کورینه دی. هیچ بولمه گنده یوره گیمیزده گی سیوگی سایه سی بیزنی یلغوز قویمه یدی. وصال امیددی نینگ قویاشی یاغدو ساچر ایکن، بو سایه لر بیزنینگ ایریلمس پارچه لریمیز بولیشگه دوام ایتهدی. بیر پارچه بولسه-ده، مین سینده، سین ایسه مینده باقی قاله سن. حافظ بابا دیدی:

هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق

ثبت است بر جریده ای عالم دوام ما

”امیدیم شو که حیاتینگیز گه سیزنی بولیب تورگن برچه نامعلوملیکلردن قوتقزیب، آرقه سیدن گل باغچه لریگه سوریب آلیب باره دیگن کیشیلر کیرسین.“ (۴)

بعضاً انسان شونچه لر خودبین بوله دی که باشقه سی اونی سیویب سیومه گنینی شوگینه گوزهل گلر بیلن سینه یدی. باغچه-باغچه گلر ”مینى سیومه یدی“ تخمینلری بیلن قناتلری کیسیلیب، طبیعت قوینیده گی یوسک اوچیشیدن محروم قیلینه دی. وجدانی اوخله گن انسان باله سی آنه طبیعت نینگ اچچیغینی کیلتیرگنینی سیزمه یدی. دینگیز سوولریده گی آرتگن کسللیکلر، دریالر و کوللرنی کوندن-کونگه قوریب، یوق بولیشی اونینگ اچچیغیگه بیر اورنک ایمس می؟ تازه هوا فرشته لری بولگن اورمانلرده گی کونلرچه اوچمصدن یانگن آلاولر چی؟ سونگ زمانلرده قویاشده گی اینگ کتته پارتلش لر هم سینگه تورتکی بولمه یدی می ای انسان؟ باشقه بیر اویمیز باردیک یا بوله دیگن دیک بیر کره نی کیرله تیب توره میز. بو قیلیمیشلریمیز شونگه اوخشه یدی: باشقه بیر یوره ک باغچه سیده گللب یشنه میز و اویمیز بوله دی دیب، بیزگه اینگ صادق بولگن کونگیلرنی سیندیره میز. بو ”بیر یوره کنی مسکن بیلیب، باشقه سیگه مسافر بولیش“ دیگن قدیمگی انسانلر نینگ کونیمیزده گی یانسمه سی (عکسی) ایمس می؟

مین بیر عطر گل یولچسی:

آرتیق اولغه دیدیم شیکیلی، ایسکیدن سیوه دیگن کوپگینه نرسه لرنی سیومس بولیمن. مثلا: عطر گلنی، حالانکه بیر پیتلر بیر پیراگی اوچون جان بیرردیم. صنفداش لریم بیلن شرط اوریب، اولرنی یینگده، قرشلیق عطر گل ایستردیم. قولیمده بولسه، خیالیمده گی کبی اویم نینگ تورت تمانینی بو گلرگه بوغیب تشرلردیم. اویقومدن اوغانگنیمده، پنچره منی

آچسم ییل (شمال) کبی اونده فونگن شبنم یوزیمنی یووسین ایستردیم. تیکانیدن قورقمس ایدیم. هیدینی ایسه هر نرسه دن آرتیق سیوردیم. ایندی ایسه هیج سیومه یمن. سببی تیکانیدن قورقیشیم دیر. ایندی سیومسلیگیم بلکه سین بو حسلریمنی باشقه سیگه ساوغه قیلگنینگدن بولسه کیره ک... یا ده خیاللریمنی خوددی قبلیمنی تیرنب آگنینگ کبی اوغیرله شینگ دیر. یا که سین/او بو عطر گلرنی میندن آرتیقچه می سیودینگلر!؟

ایتر ایدینگ: "گلگه گل بیر یلمس" دیب. ایلک پیتلر سینگه اچچیغیم کیلر و تله شر دیم. ایندی مینگ باغچه عطر گل هم مینی تمیل ایته آلمسلیگیگه قناعتیم بار. عطر گلر انچه نازک و تیزلیکده سوله دیگن جنسلردن بیراق، مین اولغه دیدیم، پیشدیم و سولمسلیک اوچون قرار قیلدیم. نیگه، بیله سن می؟ چونکه مین په پتیا (بابونه) و کاکتوس گلینی سیوه من. آپپاق په پتیا مینینگ صافلیگیم، بی غبار عشقیم و صمیمیلیگیم، کاکتوس ایسه حیاتدن آگن درس لریم و تجربه لریم دیر. تجربه لریم کورسته دی که: مسکنینگ بولگن یوره گیمدن، یات کونگیلرگه مسافر بولدینگ. مینیمچه نوایی بابامیزنینگ قالدیرکن منه شو سیر معنا مصرعلری، سینینگ حالتینگی افاده ایتسه کیره ک:

غربتده غریب شادمان بولمس ایمیش

ایل انگه شفیق و مهربان بولمس ایمیش

آلتین قفس ایچره گر قیزیل گل بوتسه

بلبلگه تیکن دیک آشیان بولمس ایمیش

یول اور ته سیده گی تاشگه هر کیم تپیه دی. اعتبار نینگ شیشه سی تیز سینهدی. اونی متواضعلیک قوماشیگه اوره ب قوتی نینگ اینگ گوشه لریده سقلنگ.

Gracian

بیر انسان باشقه بیرگه اعتبار قیلیشه قینه له دی. بيله سیز می، نیگه؟! چونکه وقتیده اعتبار قیلگنلری بو متاعنی ارزان ساتگن. انسان نینگ اجتماعی تاریخی، بو واقعه لرگه جوده بای دیر. تاش دوریدن بوکونگه قدر "اعتبار و ایشانچ" تاغلیری دایما بیراولر تمانیدن تلقان بولیب کیلگن. هر حالده ایشانچ و اعتبار تلقان قیلیشنی کوچ دیب بیلگن بو کیشیلر. باشقه حادثه لرکه اوخشش، بو حادثه هم شکلدن شکلگه اوزگریب، حاضرگی حالینی آلگن. مقصدیم هیچ فرق قیلمه یدی: عایله ایچیده، دوستلرده، یقینلرده، سیوگنلرده... برچه سیده اعتبار و ایشانچ نینگ شیشه سی خیانت تاشی بیلن ضربه آلیب کیلگن و آماقده. حتی ایریم پیتلر چیل-پرچین بولماقده. فقط، مینده معما بولگن بیر نرسه بار: نیگه بو مسئله یلغوز انسانلرده اوچره یدی و باشقه جانزادلرده کورینمه یدی؟ یوقسه انسانلر اوز عقل و منطق ترازوسینی می ینگلش حسابله گن؟! هیچ بیر قوش باشقه قوشلرنینگ اعتبار و ایشانچینی سیندیرمه گن. اولر طبیعتی کیره گی یشب توره دی خلاص. نیگه عیناً انسان اولادی طبیعتگه قرشی کیلیب من-منلیک قیله دی؟ یا که او، طبیعت نینگ اوزیده یشیرین معجزه لرینی حس قیلمه یدی می؟!

کوپینچه اویله گنیم بوله دی، بلکه هر نرسه نی طبیعتی آقیمگه قویسک کوپراق معجزه لرگه شاهد بولر می ایدیک؟ دیب. یا چارلز (Charles Bukowski) نصیحتیگه می قولاق سالسک: "قلبنینگ بیتمس ایکن، سیوه آلمه گن انسانینگی چرچتمه. جسارتینگ یوق ایکن، یوره آلمه دیدگن یولگه چیقمه!" اونینگ بو سوزلرینی اویله دیم... حقیقتدن

اوز ایچیمیزگه توغری یولگه چیقیشدن قورقر ایکن، باشقه سیگه بولداش بولیش جسار تیمیز قه بیردن کیله دی! یوقسه، ”قورقوونگیز قه بیرده بولسه، ایشینگیز هم اوشه بیرده دیر.“ دیگن کارل یونگ (Carl Jung) کبی می توشونه میز؟ کارل بیلن عین یولده بولیشیمیز عام مسئله سی. نیمه بولسه ده، او و دوستلر فرویید (Sigmund Freud) و آلفرد (Alfred Adler) بوکونگی روح بیلیمی نینگ استادلریدن سنه له دیرلر. روح ایشی ایسه جوده اینجه دیر. حضرت مولانا: ”تویغو عقلگه، عقل هم روحگه اسیر دیر“ دیگن ایکنلر. مادامیکه تویغو عقلگه اسیر، اونده نیگه انسانلر گویا قلبی بیلن سیوه دی، عقلی بیلن ایمس؟ قلب، عقل و روح اورته سیده گی اوستونلیک، قیسی بیرگه تیگیشلی؟ فلسفه ده ایریم پیتلر عقل و روح، گاهیده قلب اوستون توتیله دی. قلبنی اوستون توتکنلرنی حرکتی بو ”سیزگیچیلیک“ دیر. سیزگیچیلیککه کوره بیلگی، اینقسه فلسفی بیلگی نینگ قیناگی و تهدابی سیزگی دیر. سیزگی ایسه بیر نوع آپیلیش، توغریدن توغری کشف قیلیش و بیردن-بیرگه واسطه سیز انگلش معناسیده دیر. سیزگیچیلرگه کوره: انسان عقلی محدود دیر. چونکه انسان نینگ عقلی، مکان، زمان و تجربه گه اساساً معلومات قولگه کیلتیره دی. حال بو که سیزگیچیلر، بیلگی ساحه سی نینگ کوپ کتته بولیشی قناعتیده دیر. امام غزالی سیزگیچیلیک حرکتی نینگ باش اکتورلریدن بیری دیر. اونینگ فکریچه: انسانده ایکی کوز بار دیر. بیرینچیسی، فزیک کوزیمیز دیر. او بیلن انسان مادی عالمگه یوزله نیب، بیلگیلرگه ایریشه دی. انسان اوچون بو بیترلی ایمس. ایکینچیسی، قلب کوزی دیر. قلب کوزی انسان نینگ معنوی کوزی دیر. انسان، قلب کوزی بیلن بوتون حقیقتلرنی آچیق-آیدین کوره آله دی. چونکه الله انساننی یره تر ایکن، قلبنی کوکره ک ایچیده اسره ب آلدی. الله بیله یوره ک دیر ایکن، اونده بیز هم سیوگنلریمیز نینگ قلب اعتبارینی سقله یلیک!

”بھلولدن: قاضی بولیش ایستہ یسن می؟ دیب سورہ گن
ایکنلر.

ایتگنمیش: ایکی دانا اورتہ سیدہ نادان بولیش خواہلہ مہ یمن.
گناہ قیلگن و شکایتچی ایکسی ہم ماجرا، اصلنی بیلہ دی.
مین بیچارہ حقیقتنی تخمین قیلشیم کیرہک“

سیسینگنی ساغینگن ایدیم. قولالریمنی سین سیوگن قوشیققرگہ
اورہب تشلہ دیم. تا کہ اولر آز بولسہ-دہ تینیب-تینچیسین. قرہ، ینہ
یلغوز ایمسمن، خیاللریمنی پختہ کبی سبب تورگن سن. اوغوز آتای
(Oğuz Atay) ایتگنی دیک: ”عقلیمدن چقمہ یدی. عقلیم چقمہ دی، او
چقمہ یدی.“ مین ایسہ ایگیلیب، بوکیلیب، چومیلیب کولیشلرینگنی و
سیسینگنی پارچہ-پارچہ آندچلریمدن ییغیب، مینلیک تیپیدہ قیتہ-قیتہ
ایشیتہ من. نیمہ بولردی، توغولریم احمد عارف (Ahmet Arif) نینگ
شوگینہ سوزلریگہ سیغمسہ: ”و نیمہ لرگہ غالب کیلمس ایدی کہ سینی
اویلش لذتی.“ نیمہ نی؟ دیر سن بلکہ. جوابیم: سونگیمیزنی! سونگ نینگ
سونگیدہ گی بیزنی!

کاشف تسلا، حیاتی نینگ آخرگی پیتلریدہ بیر کفترگہ عاشق بولگن
ایکن. اونینگ حکایہ سیدہ ہمہ نرسہ فرقلی. او کیمنی سوچلہ سین و
کیمدن شکایت قیلسین. هر انسان بونی اوقیگندہ حیرتگہ قالیشی انیق.
اما، گپ شونده کہ بوندن دہ جاذبہ لی باشقہ بیر حکایہ بار. بیر تارتیش
کوچینی کشف قیلگن نیوتن، ہیچ بیر زمان بو جاذبہ نی بیر عیالگہ
قرشی حس قیلہ گن. بو سینی اویلاوگہ سالدی، توغری می؟ قورقمہ،
آخر سین اوزینگ آیری بیر حکایہ یازہ سن-کو! تیلہ لیک حکایہ سی.
انسانلر، موسملر و دنیا اوزگرسہ ہم سین اوشہ-اوشہ سن. تیلہ!

سینینگ تیلبه‌نگ! توغریدن هم بو دنیاده بیرآز فرقلی، بیرآز تیلبه بولیش کیره‌ک. شونده‌ی بولمسه، بیز دوچ کیلرمی ایدیک؟ ”سین بیلن تانیشماق قدر ایدی. آرقه‌داش بولیشیمیز بیر تنلاو. سینگه عاشق بولیش ایسه مینینگ کنترولیمدن تشقری ایدی...“ آچلیک اوپینلری فلمیدن بو دیالوگنی ایتگنیده، خوددی قیسی بیر جوملاق نینگ جوابینی تاپگن دیک بولگندیم. چونکه عین کتابلرنی اوقیگنیمیزنی بیلردیم. فلمرده هم اورتاق ذوقیمیز بوله‌دی دیب، هیچ اولمه‌گن ایکنمن. کوپ اورتاق نقطه‌لریمیز بار. ینه-ده، کوپ فرقلیمیز. خوددی یان-یانگه چیزیلگن ایکی چیزگی دیک. اولر بیر-بیری بیلن کیسیشمه‌یدی دیب ایتهدیلر. بیراق، بو نهایتده ممکن بوله‌دی. ریاضی و فزیک قانونلری بو تیورینی ثبوت قیلگن. اورنک اوچون: بیر دایره نینگ قطرلری، مرکزی بیر نقطه ده بیرلشه‌دی. شونچه که بیزنینگ حکایه‌میزده نهایت دیگن بیر اتمه بولمه‌یدی شیکیلی...

ینگلیش... هر حکایه‌ده بیر نهایت بار دیر.

قولاغیمده‌گی قوشیق شاوقینی بیلن اوزیمگه کیلدیم. راستدن هم عقلیمدن چیقمه‌دینگ. عقلیم چیقدی، سین چیقمه‌دینگ. هر قنده‌ی قضاوت سونگیچی بو حقیقتنی اوزگرتیرمه‌یدی. شکایتچی و سوچلی ایکیسی هم مینده دیر.

بعضاً انسانلر بیلن عین تیلنی گپیرمه گنینگنی کوریب، فرقلی
بیر تیل بیلن جیم قالیشنی ترجیح قیله سن.

Tagore

بیز ییللر اوتدی کوریشمه دیک. عین میز تیگره سیده کوزلریمیز
بیر-بیریگه مهمان بولمه دی. سین بیلن ایچکن چای نینگ تادی باشقه
چایلرده حس ایتیلمه دی. استانینگ مهارتی ایمس، بیرلیکده بولگنیمیز
اوجون حتی طمعلر اوزگرردی بلکه. موسملر جدا هم اوزگچه کیچه دی.
قیش نینگ سووغی حس ایتیله دی، او هم اینگ قتیغیدن و اچپیغیدن.
مرادخان مونگان (Murathan Mungan) دیدی: ”فصل نینگ عیبی
ایمس، یوقلیگینگ سووق.“ ینه قنچه قیش سووق کیچه دی بیلمه یمن.
بیری مینگه ایتگندی: قوللریمدن اوشله گنینگ پیت، ایسیغی یوره گیمگه
قدر بیتیب باره دی. حاضر ایسه اوزیم بارلیک و یوقلیک اورتیه سیده گی
اینگ اینجه چیزگیده یشه یمن. ”خوددی بیر کونده تورت فصلگه گواه
بولگن دیک. اول ساغینه من، کینن یغله یمن، آقشاملری ازلیمن و
کیچه لری سیوه من.“ دیگن آصف (Özdemir Asaf) نینگ حسلری من.

بیرینی ساغیندینگ می؟ او ساغینچ اصلا توگه مهیدی. ساغینچینگ،
روحینگه ایشلهیدی. روحینگ بو آغیرلیکده کومیلگن ایکن، یاشرینگ
یوره ک کوزیدن آقه باشلهیدی. اوزینگدن ازله یسن. نیگه شونقه من
دیب، کیین اوزینگه رحمینگ کیلیب، اوزینگنی سیوه باشله یسن. بو
سیویش سینی ینه ساغینچ موسمیگه اولب قوبه دی. خلص حیاتینگ چرخ
و فلگی، شونده ی آله نیب هیچ هم شاشمهیدی و اما، سین شاشه سن.
یقینده کیله من دیب یازگن ایکنسن. ایچیمدن بیر سیس ”فالگنی

کيلمه سنگ، قیتمه!“ دیدی و میهم ایچیده جرنگلهدی، کیین یوقالیب کیتدی. آخر سین بیلن عین تیلنی گپلشمه گنیمیز اوچون جیملیک اولکه سیده مهمان بولیشنی تنله گندیم. مین ینه بیر قنچه ییل بو ییرده قالیش نیتیده من. باردی-یو، سین کیلسنگ چمه دانلریمنی ییغیشگه توغری کیلهدی. بو ایسه پلانلریمنی ینه و تکراردن آستین-اوستین قیلهدی. حالانکه مین ساغینچ تیلی بوله من و جیملیک اولکه سیده یشه یمن. سین ایسه ینگه اولکه گه باریش و ینگه تیل اورگنیشگه ذره چه هم وقتینگ یوق. اخیر بیرینی سیویش بیلن بند سن-کو...

ایتیلمه گن تو یغولر اصلا اولمه ییدی. جانلی-جانلی کومیله دیلر. کیینچه لیک اینگ آغیر شکلده اور ته گه چیقهدیلر.

Sigmund Freud

ایسینگده می؟ بیر کون ایکی میز هم شاشیله یاتگندیک. سین بیرینچی بولیب ایشیگی آچدینگ. آرقه ننگدن مین ایچکریگه قدم تشله دیم. کتابخانه ده گی ایشچی باشینی قیمرده تیب، بیز بیلن سلاملشدی. کتابخانه قطار لریده، کتابلر نینگ قوچاغیده انسانلر ایچیده یوقالگن درستلیک، دوستلیک، مهر و عاقبت، یخشلیکلر و خوشلیکلرنی اخترردیک گویا. همده بیر-بیریمیز نینگ ایچیدن خبرسیز.

جاهد (Cahit Zarifoğlu) مین بیلن فکرداش، اونگه کوره: "اینگ اوزون یول دیر انسانینگ ایچی" و بیز جدا هم صبرسیز ایدیک. کیم بیلهدی بلکه بلغوز گینه بیر-بیریمیزگه قرشی تحمل سیز ایدیک. توشون، حتی که کتابخانه نینگ میز لریده هم یان-یانگه کیلمس ایدیک. مین دایما میزیمنی باشقه بیر قیز بیلن اور تاقلشردیم. سین ایسه بیر یاش ییگیت بیلن. قیز او کونلرده "عشق و غرور" رومانینی اوقیب تورگندی. شونچه کتاب بار ایکن، نیگه عیناً جین آستین (Jane Austen) نینگ شو رومانینی تنله گن ایدی؟ میه منی تیلبه سوراقلر چلغیتردی. کونلر دیر اونی کوزه تر دیم. بو رومانی اوقیر ایکن، آرده کوزلرینی میزینگده گی ییگیتدن اوزمس ایدی. سیزدیم که اونی سیور ایکن. سوراق سوره یسن: قه ییردن بیلدینگ؟ دیب. ییگیتگه قره شلریدن اوقیدیم. چونکه عاشق

کوزلر دایما عینِ تمانگه قره‌یدی. تخمین قیل ینه نیمه سیزدیم؟ ...
 ییگیت هم فرقسیز ایمس ایدی. بو سبدن سین بیلن ریجه توزیشگه
 قرار قیلدیم. آقشام برچه‌میز کتابخانه‌دن چیقر ایکن، مین مینگ
 یوره‌کنی بیر قیلدیم و سین تمان چاپیپ باردیم.

”دنیانی بوکونگی وضعیتگه کیلتیرگن نیمه بیله سن می؟ یریم
 قیلینگن ایشلر، یریم قالگن سوزلر، یریم قالگن عشقلر، یریم گناه‌لر و
 یریم یخشیلیکلر...”

بولر نیکوس کازانچاکیس (Nikos Kazancakis) نینگ سوزلری.

مین جوده هم حیرتلنگدیم. چونکه عینِ اثرنی اوقیگنیمیزی بیلمس
 ایکنمن. سینینگ کوزلرینگ هم حیرتگه تولگنینی کوریب، اوز حیرتیمنی
 زورگه یشیردیم. تیزگینه سوزلریمگه دوام بیردیم.

توغری اونینگ سوزلری. اما، یریم قالگن بیر عشق بار و بیز یریم
 قالگن یخشیلیکلرنی بوتولشتیریشیمیز کیره‌ک. شو میزینگده‌گی ییگیت
 بار-کو. مینینگ یانیمده‌گی قیز بیلن قنده‌ی دیر کونگیل باغلی بار.
 کیل ایرته‌دن میز لردن بیرینی اولرگه قوییب یوباره‌لیک. یان-یانگه
 اولتیرسینلر. ایکی یاشنی و یریم قالگن عشقلرینی بیرلشتیرگن بوله‌میز.
 ایرته مین باشقه اولکه‌گه کیتهمن. اولر بی ملال یان-یانگه
 اولتیریشلری ممکن. کیچیکیمن. سین هم یخشی قال.

سین شونچه‌لر بی‌پروا کیترا ایکنسن، نیمه‌لرنی یریم قویگنینگنی
 اصلا بیلمه‌دینگ!!!

بلکه مین ایچینگده قالدیم

سین ایسه مینده

”سیوه‌من“ و ایتیلمه‌گن ”مین هم“ لر بیلن

اوزاق مدتلىر

ثانيهلىر

دقيقهلىر

ساعتلىر

و يىللىر...

اوزاق مسافهلىر

قىشلاقده

شهرده

اولكهدده

و دنياده...

نيگه بيز يلغوز قالدېك!؟

مىن مىن سىز،

مىن مىن سىز!

بلکه يشه مه گن عشق نرينگ اير بيلگيني چيکه ميز،

بوله آلمه يدي مي؟

زمان عشقه آقه ياتبيدي ايچيمده،

ايچيم عشقه تسليم بولا تبيدي چاره سيزگينه،

يوره گيمگه سوز كيچيره آلمس ايديم.

جانيم يانيب کيته ياتگندي.

جانيم اينگ کوپ مينگه يانه ياتگندي.

Kahraman Tazeoğlu

دنيا کوچه لري، بير-بيرلريني خوش کورمه گن انسانلر بيلن ليق توله. بو دنيا نينگ بار بوليشيدن ۴.۵ ميليارد بيلدن آرتيق بير زمان اوتگن. بير کره سي بار بوليشيدن بويان، اوزي و قوياش تيگره سيده ايله نيپ توره دي. دنيا ميز اوز باش اينلمه سي بيلن بند ايکن، کونيميزده ۷.۹ ميليارد کيشي اونده توغليپ، اولغه ييب، کيکسه ييب و يشش بيلن مصروف. ينگي تخمينلرگه قره گنده بولردن ۴.۱۵ ميلياردي عياللر و ۳.۶۸ ميلياردي ايرککلر دير. شونجه عيال و ايرکک ايچيده بيز نيگه بار-بار دوچ کيلديک عجب! يا که تقدیر بيلن باغلنگن انسانلر دايما دوچ کيليشه دي، ديگن سوز توغري مي؟ يا مونتاین (Montaigne) نينگ: ”تقدیر بيزدن کوپراق بيلگيلي ايمس مي؟“ ديگن سوراغي نينگ جوابي نيمه؟

زمان عشقه بولچي ايدی. عشق تقدیرگه تسليم. بيلگه ليک تقدیر

میدانیده بوی کورسه تر ایدی. خوددی بیر-بیری بیلن چوله شیب کیتگن ۷ میلیارد انسان نینگ باغلری کبی. هر بیری باشقه سیگه اوستونلیک ایستر ایدی. ایچلریده آقیب تورگن سیوگی، مرحمت و شفقت بولاقلری قوریگن و حتی هیچ بار بولمه گن کبی حیات کیچیره دیلر. ژان کریستف (Jean Christophe) اینگن دیک: ”بو دنیا ده اینگ قیغو بیرووچی نرسه، قشاقلیک و کسللیک ایمس، بکله خلق نینگ بیر-بیریگه رحم و شفقت قیلمه گنی دیر.“ شاشیلینچ خبرلر تمثالی حیات هم تیز-تیز اوزگریش قونغیراقلرینی چله بیرهدی. بانک حسابلریده تیریلگن رقم لر اونوملی. چونکه اولر هر بیر کشی نینگ قلبینی فتح قیلش اوچون اینگ زور قورال. بو بیرده جنسیت فرقی یوق. کیم نینگ چونته گی شیشگن بولسه وقت، سیوگی، تقدیر و بیلگه لیک اونگه باش ایگه دی. بو سببدن عشق حقیقی معناده یشه نهمیدی. یان-یانگه اما، ایریلگن کونگیلر جوده کوپ بار. انسان بیر نرسه لرگه ایریشیش اوچون اولا اوزیدن کیین انسانلیکدن کوپ نرسه لرنی اییره ر ایکن. آخرده هم بخت و حضورنی اختریش اوچون ییغنلرینی قربان قیله جک قدر فداکار بولیب بیلر ایکن.

ثانیه لرنی اوغیرله دی

عمریمیز...

بخت ساری کیتماق اوچون

قیدیرمه ای یولچی

بخت سینینگ اوزینگده دیر!!!

بیر انسان اوچون حضور و بخت بیری نینگ کونگیلیده اویی بولیشی دیر. دنیا ده گی باشقه همه نرسه وقتینچه لیک و اونگووچی دیر. یوره گیمده ایسیق و صمیمی توغولریم بیلن حضورلی و بختلی بولیشینگ اوچون اوی قورگنمن. سین کیله سن دیب کوز توته من.

شکایتینی قلیب تورگن حیاتینگیز، بلکه باشقه سینینگ خیالی دیر!

Tolstoy

هر کون ایرته تانگ سیزگه ۸۶.۴۰۰ یاتقیزه دیگن بیر بانک توشونینگ.

کون بوی قنچه خرچله یسیز و یا خرچله مه یسیز، سیزنینگ قولینگیزه. یعنی پولنی ایسته گنینگیز دیک قوللب بیله سیز. فقط بیر گینه شرطی بار: اگر ده، بیر کون ایچیده کیلگن پولدن خرچله ی آلمه گن مقدارینگیز بولسه هیچ بیر شکلده ذخیره قلیب قویالمه یسیز. و هر آقشام قالگن پول، بانک حسابینگیزدن آینه دی. ایرته سی کون تکراردن ۸۶.۴۰۰ مقدار پول حسابینگیزگه یاته دی. قنداغ گوزهل بیر بانک توغری می؟

فریگه بارگن و یا بارمه گن بولسک برچه میز نینگ انه شونده ی بیر بانک حسابی بار. آتی ایسه "زمان" دیر. هر کون ۸۶.۴۰۰ ثانیه حسابگه یاته دی. ایستر خرچ قیلینسین، ایستر قیلینمه سین. بو ثانیه لردن اضافه سینی خرچلب بولمه یدی. قالگن ثانیه لر هر کون آقیب کیتهدی و ذخیره قیله آلمه میز. هر کون ینگیزی کیله دی و اوتگن کوندن قالگنی اریته یله دی (سیلینه دی). اگر کونده لیک کیلگن پولنی مصرف قیلمه گن بولسنگیز، بو سیز نینگ ضررینگیز دیر. آرقه گه باره آلمه یسیز و ایرته دن هم قرض آلیش امکانینگیز یوق. اونده: بو کوننی، بو کون حسابیدن یسنگ. زمان هیچ کیمنی کوتیب تورمه یدی. اوتگن کون اوتمیشده قالدی. ایرته کون ایسه معما دیر. بو کون ایسه اووچلریمیز نینگ ایچیده بیزگه

بیریلگن ساوغه دیر^۱.

کونده ۸۶,۴۰۰ ثابیه بیر خیالنی آرقه‌سیدن کیته‌من. اوزیمنی کیلیشتیریش خیالی آرقه‌سیدن. شو سبیدن کتابلرنی تیتکه‌لب تینیم بیلمه‌یمن. کونده‌لیک حیاتی‌میزده قوییده‌گی نقطه‌لر بیزگه یاردمچی بولیشی ممکن...

براین تراسی (Brian Tracy) شو (Eat That Frog) کتابیده: هر بیر انسان، یلغوز باشیده بیر ایشلرنی باشلب و او ایشده موفق بولیش ایسته‌گیده دیر. اما، بو ایشنی قندهی و قه‌ییردن باشلشنی بیلمه‌یدی. باشلمسدن آلدین حددن تشقری توشکونلیککه توشه‌دی، دیب یازگن. او دیدی: انسانلر بو توپغودن (توشکونلیک) قوتیلیش اوچون آسانگینه فکرلرینی باشقه نرسه‌لر بیلن مصروف قیله‌دی. بیراق، بیردینگه قیمتلی ساعت و ثابیه‌لرنینگ اوتیشینی فرقیگه باریب، تکراردن ایسکی فکرلریگه قیته‌دیله. ینه قندهی و قه‌ییردن باشلشنی بیلمه‌یدیله. بو بار فکرلرینی باشقه نرسه‌لر بیلن بند قیلگنلری اوچون هم اوزلرینی گناه‌کار حس قیله‌دیله. براین تراسی، بو معمادن قوتیلیش اوچون شوندهی توصیه قیله‌دی: کتته ایشلرنی کیچکینه پارچه‌لرگه اییریب، سیز اوچون اینگ مهم بولگنلری نینگ لستینی تیارلنگ. بو سیزنی موفقتیگه آلیب باره‌دی دیگن قناعتده‌من، دیب ایضاح بیره‌دی...

مکسویل (John C. Maxwell) ایسه (Failing Forward) کتابیده یازه‌دی: هر بیریمیز بیر پیتلر اوست-اوستگه موفق بولمسلایگیمیز ممکن. اصل گپ شو که او بیلن دوچ کیلگنده قندهی مجادله قیله‌میز. تسلیم بوله‌میز می؟ یا اونی بیر فرصت کوریب قوللنه‌میز می؟ اونینگ کتابیده بو ایکی سوالگه سحرلی جوابلر بار. اوقیشینگیزنی توصیه قیله‌من!

۱ یازورلرگه کیمگه عاید بولگنی بیلنمگنده "انونیم/Anonim"، دیب ایتله‌دی. بو یازوو کیمکه عاید بولگنی بیلیمه‌گنی اوچون بیر انونیم دیر.

پلاستیک جراح داکتری، داکتر مالتز (Maxwell Maltz) (The New Psycho-Cybernetics) آتلی کتابیده شو نقطه لر گه دقتیمیزی ترته دی:

انسانده بار بولگن ایستکلر گرچکلشسه-ده، اوتوماتیک بیر شکلده مثبت توشونیش اونینگ حیات فلسفه سی بوله آلمس ایکن. جراحی عمل بیلن کسلرنینگ تشقی کورینیشلری اینگ اعلی درجه ده اوز گرسه-ده، اولرده اوز لر یگه نسبتاً بولگن ایشانچسوز لیکلرده ذره چه اوز گریش کورینه گن. او انسان نینگ تشقی موفقیتی، هیچ قچان ایچکی تصویریدن یوقاری بولمسلیگینی انیقله یدی.

دیملک حیات فلسفه میزنی کیلیشتیریش یلغوز گینه بیز گه باغلیق ایکن.

اوزی بولیب سینگه کیلگن،
 سینگه احتیاجی بولمه گن حالده سیننی ایسته گن،
 سین سیز هم بوله آلر ایکن، سین بیلن بولیشنی سیله گن،
 اوزی بولیشنی سین بیلن بولیشگه باغله گن،
 او، او دیر...

Oruç Aruoba

شو دنیاده هر کیم نینگ بر دودی بار: کیمی آز بیلن قناعت قیلر ایکن، کیمیگه توله دنیا ییتمه یدی. کیمی سیوگی قیدیریش بیلن بند بولسه، کیمیلری هم تاپگن سیوگیلی نینگ قدر و قیمتینی بیلمه یدی. بیراق هر کیم نینگ بیر دودی بار. انسان خوددی اولیمسیز کبی حرکت قیله دی. اولیم اینگ کوپ اونینگ ایسیدن چیقه دی. سیوگنریگه عمر بویی گزنتی کاغذی آلیب کیلگن دیک مناسبتده بوله دی. اوبله یدی که اولرگه دایما ایگه دیر و بو شونده بلیگیچه دوام ایته دی. لیکن، اینگ کوپ انسان حافظه سی غدار دیر. چنگیز ایتمه توف نینگ ایتیشیچه: ”معهده میه دن عقلی دیر. چونکه معده قوسماقنی بیله دی، میه هر قنده ای افلاسلیکنی یوته دی،“ هر نرسه نی یوتسه میلی ایدی، کاش! یخشیلیکلرنی یوتمه سه ایدی. بیر-ده، سیوگنلرینی اونوتمه سه ایدی. ایسدن چیقربلگن سیوگیلی... اوزی بیلن بولر ایکن، اوننی دیب کیلگن سیوگیلی... بولیشینی سینگه باغله گن سیوگیلی... اوی گوشه لریده ایسدن چیقربلگن سیوگیلی... سیسسزلیکلری ایچیده بقیریب تینییم بیلمه گن سیوگیلی... هر چیرقیره شیده بیر دنیا شیورلش سقله گن سیوگیلی...

و سونگیده فرید فرجاد بیلن شونی انگله گن سیوگیلی: ”بیللر سونگره اور گندیم که بقیریب، چقریشگه کیره ک یوق. سینی ایشتماق ایسته گنگه بیر شیورله شینگ هم بیتهدی.“

اصلیده سیسسزلیک، اینگ کوپ هیقیریشلرگه بای. شونده ی ایمس می؟ ارنست (Ernst W. Heine) اونی شوندیگ ایضاحلگن: ”سیسسزلیک، سونگسزلیک تیلی دیر.“ اونینگ تیوریسیگه قره گنده: اینگ کوپ یوره ک اور گنده دی سیسسز قالیشنی. بلکه بو سببدن دیر تامیرلرده گی قان نینگ جیم-جیتلیگی. و وجودیمیز دنیا سی نینگ بیروبار کوچلریده بیر نرسه دیمسدن یولگه دوام بیریشی. ایتگن ایکن بیرتهدی ”گپلشیش اوچون ایکی دوداق و سیسسزلیک اوچون بیر یوره ک کیره ک“، دیب. یوره ک اولدی می؟ انسان وجودی بوتونلی ایشدن توشهدی. چونکه بدنیمیز اوشه سکونت و سیسسزلیکنی ساغینه دی. تاغ کبی انسان گوده سی اوسیز بیر کوزیگه یومه لهیدی. وقت اونگچ بیریشگه و چیریشگه باشلهیدی. آخرده یلغوز گینه بیر قنچه سویک قالهدی. سونگیده شو توختمگه باره میز که: یوره ک بولمه گنده انسان باله سی تورتهد سویدکن عبارت دیر خلاص. اونده یوره کلر اولمسدن و انسانلیک سویک بولمسدن بیر-بیریمیزگه ایگه چیقهللیک. بو ایگه چیقیش هر تمانلمه بولسین، اینگ کوپ یقینلریمیز، دوستلریمیز و سیوگنلریمیزگه بولسین... دنیا کیمگه وفا قیلیدی دیسسز! بیر ثانیه دن کیین بار میز می یا که یوق، نیمه گرتیسی بار؟

... و مین بو بیردن بوتون عزیزلیمگه سیسسزلیک ایچیدن یوکسکراق سیسلنه من: بار وجودیم بیلن سیزلرنی سیوه من. حیاتیتمده بار بولگنلرینگیز اوچون مندارمن. ایسته گیم دنیا ده گی ایزگولیکلر سیزلرنی دایما قمره ب آلسین!!!

قنچه آز بيلسنگ، اوشنچه گوزهل اوخلب قاله سن،

ايضاحي قتتبقراق بربيلگنده:

ياتسنگ كيچه بيته دي، ياتمه سنگ سين.

Gorki

يوقاريدده گي سوزگه فروبيدني (Sigmund Freud) ايتهدينگنري بار:

كوپ اوخله ماق قاچيش دير، اوخلالمسليك هم اوشلنيش دير.

مينيمچه، اوخلش ايسته گنينگده اويقو كيلمه سه، كيچه بلکه توگب قالر. بيراق، سينده و ايچينگده بولگن كيچه اصلا توگه مس. انه شو بيرده دير كه سين هم بيته سن، كيچه هم بيته دي. قاچيش يولي سينگه بير توزاق دير و سيني اولب قويه دي. كيبن داستا يوفسكي (Dostoyevski) نينگ شو سوزي قينه ي باشله يدي: "آه، نيمه قير ايکنمن، نيمه بولر ايکن مينينگ قدريم! اما، مينگه كوپ آغير كيله دي بونده ي بيليرسيزليك (مجهول) ايچيده يشش. بير كيله جگيم نينگ بولمه گني، باشيمگه نيمه كيليشيني تخمين قبالمه يش. آرقه تمانگه باقيش هم قورقينيچ چونکه او بيرده هم غملر و دردلر بار. سونگسيز گچه ييغله يمن شيكيليلي!" بو كونلرده بيز خوددي شو وضعيته ميز. بيللي بولمه گن كونلر... عجب! بيزني ينه نيمه لر كوتيب تورگن ديگن سوراقلر. انسان باله سي نينگ دقتيني، بيلينمه گن نرسه لر كوپراق تارتر ايکن اوزيگه. بلکه بو سببدن بيز كيله جكني هر نرسه دن كوپراق اويله يميز و اونينگ توغريسيدده مراقليميز. اونگه توغري اماچلي يا اماچسيز قيلينگن بو سفرلر، گاه سيوينچ، گاه قيغوميزگه سبب بوله دي. هر قنده ي بولسه -ده، بيز بو اوزون

یولچیلیکلرنی سیوه میز. اوت میشنی هم ایسله میدن تورالمه میز. چونکه اوت میشته قیلگن و قیلمه گنلر میز، بو کونیمیز گه قندهی تاثیر قالدیرگن بیله میز. انه شوندهی قیلیب، بیز بوکون نینگ بوغدا اینی، اوت میش و کیله جک تیر گیرمانی نینگ اورته سیده اون قیله میز. هر نی بولسه بولسین، بو کوننی یشش اینگ افضلای ایمس می؟ ایچیمیزده گی مراق بیزنی قویه دی می دیسیز؟ یا کانفیچوس (Konfüçyus) گه می قولاق آسه میز: "کیله جکنی توشون، یوقسه کوپ یقینده پشیمان بوله سن!"

اونده اورتاق بیر یول: اوت میشدن درس آلیب بو کوننی گوزه لشتیره یلیک. کیله جک اوچون اوستیمیز گه سرمایه تیکه یلیک. که بو هم یلغوز بیلیم آلیش و اوقیش بیلن ممکن. بیله سیز می؟ اینگ بویوک ایسته گیم کتاب سیور، کتاب اوقیددیگن خلقیم بولیشی. یازیب و چیزگن کیشیلر گه بها بیر یلیشی، کتاب ساتیب آلیش کلتوری و اوقیش کلتوری خوددی ینگ کییم- کیچکلرنینگ موده بولگنی کبی تقلید حالیکه کیلیشی دیر. قنداغ که یاش-بیگیتلر و قیزلر بیر-بیریکه قره ب حسنلری نینگ چراییکه اهمیت بیره دیلر، شونگه اوخشش میهنی تو یغزیش اوچون هم بیر-بیرلری بیلن رقابت قیلسینلر ایسته یمن. قره ننگ!!! حتی توشونچه سی هم چیرایلی... اگر بولسه-یو، حقیقتگه اوزگرسه، نیمه لر بولمه یدی دیسیز؟ مینی هیجان باسدی. ایچیم اوندی بیر امیدگه تولدی که سوزلر بیلن یازیش و تخمین قیلیش امکانی یوق.

شونینگ اوچون کتته ایش یاش آته و آنه لرگه توشه دی. اولر ینگ نسلنی تربیه لاش اوچون ایشنی اولا اوزلریدن باشله شی ضرور. بیزنینگ یاشلریمیز نینگ شوندهی قیلیشی اوچون بیر معجزه کیره ک. انشتین دن بیر سوز ایسله دیدیم: حیاتنی یشش اوچون ایکی یول بار. بیرینچیس، هیچ بیر نرسه معجزه ایمسلیگیگه ایشانیش. ایکینچیس، هر نرسه نینگ معجزه بولیشیکه ایشانیش. یا معجزه نی کوته میز و یا هم اوزیمیز معجزه گه باریش یولینی تاپه میز...

اگر جسور بولمه سنگ صمیمی بوله آلمه یسن،
 اگر جسور بولمه سنگ سیوه آلمه یسن،
 اگر جسور بولمه سنگ ایشانه آلمه یسن،
 اگر جسور بولمه سنگ حقیقتلرنی آرقه سیدن کیتنه آلمه یسن.
 بو سببدن آلدین جسارت کیله دی.
 قالگن همه نرسه اونى ایزله یدی.

Osho

خیاللریمیز، آتی قویلمه گن قوشلر دیر. قول اووچلریمیز ایچیده
 چیزیلگن یاغاچ نینگ هر بیر یاله سیده اویه قورگن خیاللریمیز: بخت
 یولیمیز نینگ خریطه سی دیب قبول قیلینه دی. بو سوزگه ایشانسک،
 ایشانچیمیز طفیلی اونینگ توتقونلری (اسیر) سنه له میز. ”اووچلرینگیز ده گی
 چیز یقلرنی / اوقیب بیله من“ دیگن کیشیگه فنچه ایشانه سیز بیلمه دیم؟
 بلکه بو-ده، جسارت کیره کتیره دیگن بیر ایش دیر! اوزیمیزی سیویش،
 اوزیمیزگه ایشانیش، اوزیمیز اوچون بولگن خیاللریمیز جسارت ایشی
 می عجب؟! مین چی، اوزیمینی سیوه من می؟ سیز چی، اوزینگیزنی
 سیوه سیز می؟

بعضی قلبلرنینگ بیزگه قملگن کورینیشی، اونگیده ایمس، آرقه سیده
 تورگنیمیز اوچون دیر، دیب ایتهدی تنینار (Ahmet Hamdi Tanpınar).
 مین شونچه لر جسور من که اونگیده توریب، مینگه قملگن بولسه-ده
 یوره گی، اوندن واز کیچمه گنمن. بیله من، تقدیر چیزگن یوللرده بیر

کونی او-ده، مینینگ حسیاتلریمگه شریک بوله‌دی. چونکه تویغولریمده صمیمی و ایشانچلی من. او، مینده بار: بو قاچینیلیمس بیر حقیقت. اما شو سوز گاهیده غالب کیله‌دی: چرچش بو فقط تنه‌ده ایمس، بلکه اینگ کوپ یوره‌گده، خیالدرده و امیدلرده بوله‌دی.

ایشانینگ، ایریم پیتلر اوزیمدن، حسلریمدن، خیاللریمدن و امیدلریمدن قاچیب، اوزاق و نامعلوم بیرلرگه کیتگیم کیله‌دی. بیله‌سیز، حاضرگی دنیاده یلغوز سفرگه چیقیش هم جسارت ایسته‌یدی. اینیقه بیر عیال بولسنگیز. هر فنده ی ینگلیش و انسانلیککه ماس توشمه‌گن او یلاولر نینگ بارلیگی، ایل نینگ اوز ایچیده بولگن کیرلی و افلاس فکرلری بونگه توز قوشه‌دی. بولرنینگ برچه‌سی بیز قیزلرده و بیکه‌لرده بیتمه‌گن یاره‌گه اوخشه‌یدی. افغانستان، روحی حریره‌تیلگن بیر قیز و بیر خاتین اوچون اینگ سونگ توغیلیشی کیره‌ک بولگن بیر دیر. مینیمچه اصل جسارت بو بیرده توغیلیش دیر!!! شوندن یولگه چیقیب ”بیر آرال نینگ یلغوز وطن/اشی بولسم“ دیمین. بو فکرم ینه فنچه قیزنینگ و عیال نینگ او یلاوی دیر، کیم بیلسین! کتابلر بیلن لیق توله شینمگینه بیر اوی، تیگره‌دن کیله‌دیگن سوو سیسی، قویاش ایسیغی، یاغاچلر کولنکه‌سی، قوشلرنینگ تاووشیدن ینگره‌گن موسیقه، طبیعت نینگ تینگسیز ایفاری و مین. قیرغاغده حسرت قالگن قوم دانه‌لری و دینگیز تولقینلری نینگ کوریشگینینی تصور قیلینگ. کیچهلری ایسه آی کوک ملکه‌سی بولسین. یولدوزلر یلتیره‌ب تورسین... انه! بیر یولدوز اورنیدن سرغه‌لیب کیتدی. و مین برچه قیزلر و بیکه‌لر آتیگه بیر تیلک توتدیم. ”کونگیلینگیز توسگن دیک یشنگ فرشته‌لر!“... آه! خیاللر، امیدلر و ینه امیدلر... انسان اولمه‌یدی، بیتمه‌یدی و توگه‌مه‌یدی تا که ایچیده امید بار.

امیدینگ بولسه‌گینه بوتون قینچیلیکلر، سینی ینگیلیمس قیله‌دی. کون سه‌یین کیلیشه‌سن و بیله‌گی بو کیلمس بیر قهرمانگه ایلنه‌سن. نیچه (Friedrich Nietzsche): بیزنی اولدیرمه‌گن نرسه،

بیزنی کوچلنتیره دی، دییدی. اما اوزدیمیر (Özdemir Asaf) گه کوره: "امیدلنیش، انسان نینگ اوزیگه یلغان ایتیشی دیر. امیدلنتیریش، بو یلغانی باشقه سیدن ایشیتیش دیر." بیر بولک بولسه-ده، دایما امیدینگیز بولسین.

بیر بولک امید،

بیر بولک کوک یوزی،

بیر بولک مین،

بیر بولک سین،

بولکلرنینگ یریمی کوریشینگ امید،

یریمی ایسه یوقاتیش قیغوسی.

برچه ياغدولرني تشلب يوبارديم بير يانگه،

ميني توشونه سن مي؟

کوک بوزي قوياش بولسه-ده،

سپين بولمه سنگ مين قرانغوده من.

Ümit Yaşar Oğuzcan

ايرکينليک ايدينليگيده ايرکين يشه گن بيري اوچون اسارت قرانغوسي جوده قورقینچ و يمان دير. او کيشيلرنينگ اسارت کيشنلريني (زنجير) هر آن پرچه لشگه تلپينگن بير شهامتي بوله دي. ايرکينليک اوچون کوره شه دي. يورتي، ملتي، تيلي، بيراغي و سيوگنلري اوچون قيته-قيته اوليش و توغليليشني کوزگه آله دي. فصللرگه اوخشش، تورموش گردابیده گاه پيشيب، گاه يانه دي. گاه کوز بيراغي دیک جان دوستلري نينگ عايله سي بغريدن اوزليليب کيتگنيگه گواه بوله دي. قيش نينگ خاصيتي کبي اوز ايچيدن چيققن غدارلرنينگ ساووق ييليني يوزده و يوره گی نينگ اينگ تويیده حس قيله دي. کيچيره دي و ينگي بير بهار اميدي بيلن يانگه آله دي. ايتهدیلر کو "کيچيرگن کيشي بويوک يوره ککه /يگه" ديب. اما، قرانغولیکده يششني هيچکيم گه روا کورمه يدي. ينگي فکرلر و ينگي عمللرنينگ ساورينداری بوليب، کيله سي نسل اوچون يول آچه دي. انسان ميز-کو آخر. بولرني ۱۰۰ ييل سونگره نيمه ايکنليگيني

بیلیشگه و فرقیکه باریشگه قوربیمیز بیتر بلکه! منه شو قیسقه حکایه اولرنینگ بیرگن چتین مجادلهسی نینگ بیرگینه پردهسی دیر خلاص. آتیمیزی تاریخدن اوچیریشگه آنت ایچکنلر اوچون اولر، الله نینگ یوبارگن عدالت قوللری دیر. توغیلدیرلر که مین، سیز و باشقه لر حریت یاروغلیگیده یشه یلیک. بیلیم و منطق کوچه لرینی بویله یلیک. تیلیمیز و کیملیگیمیز نینگ حقیقی ایگه لری دیر، اولر. قویاش اولر بولگنده، قرانغونینگ دوام ایتیشی امکانسیز دیر. ینه و ینه مینگرچه بیل یشه سین ایرکینلیک فرشته لری!!!

ویکتور هوگو (Victor Hugo) گه کوره: "انسانلر آره سیده حقیقی بولینیش (تقسیم) شو دیر: آیدینلیکده بولگنلر و قرانغوده بولگنلر." فکریمچه بو بیزگه قالگن، قیسی تمان بولیش آیدینلیک می؟ قرانغولیک می؟ آیدینلیک فلسفه سی کوکیده اوچگن کیشی، قرانغولیک اسارتیده بغیر تیرنش ایستهمیدی. شونگه اوخشش قرانغولیک گردابیده چومیلگن بیری آیدینلیک تامچیلریگه چیده ی آلمسدن اونگه قرشی کیله دی.

کاش! انسانلر آره سیده بولگن بو بولینیشلر و فرقلر یلغوزگینه یاش کتگوریسی بیلن چیک قوییلسه ایدی. اما، بیله سیز می؟ آیدینلیک بو منگولیک یولی دیر. قرانغولیک ایسه یوقالیش سیسی. یول یقین ایکن آیدینلیک تمان آغه، ای ملتیم!!!

ایرکینلیک مجادلهسی بیرگن شهیدلریمیز نینگ ♥
روحي شاد و یانگن بیرلری اوچماغ بولسین. اولر
بولمه گنده بیز بو کونلرنی کورمس ایدیک. حیات
بولگن حریت بیراغدارلریگه ربیم اوزون و ساغلیک
توله حیات نصیب قیلسین.

سیویلگن عیال، عیالرنینگ اینگ گوزهل لی ایمس می؟

Honor De Balzac

سیوگی بیلن عیال، کاغذ بیلن قلم بو دنیاده بیر-بیریگه ماس توشگن اینگ تینگسیز جفتلیکلر. کیشی سیویب قالگنده گینه دنیانی بولگنیدن فرقلی کوره باشلهیدی. کوپراق سینچیکلهیدی. نرسه لرگه، سوزلرگه، کیملرگه و حتی که بیر جیلمه ییشگه هم گوزهل انگلم (معنا) یوکلیدی. بیر کپه لک مثالی بینگیل تویلهدی انسان نینگ روحی. جریکو (Jerico Silvers) بیر شعریده شوندهی یازگن ایدی:

کپه لک مینگه ایتگندی؛

اگرده یوکسک اوچه آلمه یسن، ایرکین اوچسنگ هم بولهدی.

سیوگیده خوددی او ایتگن دیک ایرکین و اوز طریقهنگیزده اوچه سیز. اورنک اوچون: بیر یازوچی نینگ عشقی اونینگ قلمی و کاغذی دیر. او بو ایکسی بولمسدن اوزینی یلغوز و بیر پارچه ایکسیک (نامکمل) حس قیلهدی. قره ننگ، اولوغ یازوچی چنگیز ایتمه توف (-Cengiz Aytma tov) کاغذگه الرژیسی بولسه-ده، اوز سوداسیدن واز کیچمه گن. یازوولری شونچه لر رغبت کورگن که او یازگن کتابلر ۱۶۷ تیلده ترجمه قیلینگن. شاعر، یازوچی و رومان یازوچیسی لوویس اره گون (-Louis Ara gon) چنگیز نینگ جمیله آتلی اثرینی، دنیاده گی اینگ گوزهل سیوگی حکایه سی دیب ایضاح ایتهدی.

صادق، جميله و دانيار حكايه‌سى... هه! بيرده ايچيده جميله عشقى
قالگن رسام بوله‌جك باله حكايه‌سى.

اصليده اوقياگن كيشيلرينينگ حكايه توغريسيده‌گي فكري فرقلي
بوله‌آله‌دى. مينگه قالسّه جميله و دانيارنينگ حكايه‌سى. قالگن كر كترلر
بار بوليش اوچون بار خلاص. اصل حياتده هم شونده‌ي ايمس مي؟ ايريم
كيشيلر فقطگينه بار بوليش اوچون حياتيميزگه كيريب كيله‌دى. ايشلري
توگه‌دى مي يول آليب كيتيشه‌دى. اما، بيزگه بيرگن درسلري دايمما
بيزده قاله‌دى.

ايريم انسانلر بار كه انسان نينگ روحينگه ايشله‌يدى. فزيكى لحاظدن
يانينگده بولمسه-ده، بارليگيني حس قيله‌سن. سينگه و روحينگه تعريفى
بولمگن بير حضور بخش ايته‌دى. مينگه سين شونده‌ي سن. يانيمده
بولسنگ اوزينگ، بولمگنده/آند/چلرينگ قلبيمنى ايسيقينه توته‌دى.
اميدلريمگه قنات بيره‌سن. حياتيمده بو آنلر يلغوز مينگه عايد. آه! نيقدر
بختيارمن...

سين هم شونده‌ي دوستيم...

سیوگی و انگلش آره‌سیده اوز-آرا بیر رابطه بار. سیویش اوچون انگلش، انگلش اوچون ایسه سیویش کیره‌ک.

Mengüşöglü

ایشیتیب فالدیم که آنم، قوشنیمیزدن توز ایسته‌ماقچی ایکن. مین هم آنم نینگ یانینگه باریب ایسته‌گینه سوره‌ی دیدیم: ”آنه جان! اویده توز بار کو: نیگه اولردن توز ایسته‌یسیز؟“

شونده آنم: ”قوشنیمیز قشاق (غریب) بیر عایله. اولر دایما بیر نرسه‌لر سوره‌ب توره‌دی. مین هم شونده‌ی بیر نرسه سوره‌ی دیدیم که اولرگه زور کیلمه‌سین. عین زمانده بیزنینگ هم اولرگه احتیاجیمیز بارلیگینی حس قیلسین. هه، ینه بی‌رار نرسه‌گه احتیاجی بولگنده، بی‌ملال بیزدن سوره‌ب تورسین.“

سین هم گاهیده بیر توز بهانه‌سی بیلن ایشیگیمنی تقیلتسنگ، بولمه‌یدی می؟ چونکه فیساغورث ایتگن دیک: ”روح، یخشیلر آره‌سیده حاز (فیض آلماق) تویه‌دی، نعمت تاپه‌دی. یمانلر آره‌سیده ایسه غمگین بولیب، قیوگه توله‌دی.“ سین مین اوچون یخشیلریم قطاریده سن. ذاتاً مینینگ یخشیلر لیستیمده، برماق‌لریم نینگ سانینی اومه‌یدیگن کیشیلر بار. حقیقتدن بو کیشیلر بیلن روحیم فیض ایچیده دیر. اوتگن کون سریالده: ”یخشیلیکلر سبب‌سیز، یمانلیکلر بیر سببگه باغلیق بولیب قیلینه‌دی“، دیب ایتدی باش کرکتر. اویلب کورسه انسان، بو سوزده جان

بارليگيني سيزه‌دى. مثلاً: سيوگى و انگلش اينگ قيرره‌لى يخشيليك‌لردن. سيز انسانلرنى سيويش و انگلش اوچون بير سبگه باش ايگمه‌يسيز. سبب‌سيز سيوه‌سيز و انگله‌يسيز.

عثمان نورى توپباش (Osman Nuri Topbaş) ايتهدى: ”انسان سيوگن كيشى سى نينگ قدر و قسمتيدن اولوش آله‌دى.“ ديمك بيز هم بير-بيريميز نينگ قدريدن اولوش آلگنمیز. ايريم بيرده سين توز بهانه قيل، بعضى بيرده مين. بولسه قدريمگه مهمان بول. مين دايم غرپته قاليش ايسته‌مه‌مين. چونكه سين سيزليك غربت نينگ اوز گينه‌سى. سين مين اوچون اوييم‌سن، وطنيم‌سن.

بو سوزلر خوددى آلاو كى ميني قاووريب كولگه ايلنتيرماقچى بولسه-ده، ميز نينگ اوستيده گى موز ديك سوونى بير نفسده ايچديم. اوندن بو اعترافلرنى اصلا كوتمه‌گن ايديم. ايسته‌گيم تشقريسيده يوز بيره ياتگن يوز تيترشلر يمني سقلش اوچون چاره‌نى شو سوزلرده كورديم:

”سينى سيله‌گنى سيله‌سنگ، هر زمان كوپراق بختلى بوله‌سن، بيخان بوداق (Beyhan Budak) بو سوزلرنى سينگه يازگن شيكيللى...”

قيزيق صحبت ايچيده ايديلر. تيلفون جرنگله‌دى. ايركيليب كيتگن عاشق نينگ ارباغى (سحرى) بوزيلدى و حقيقى دنياگه قيتدى. شونده قوللرى يازيشگه باشله‌دى:

تيلفونيم ديوار يده آسيلگن صورتينگ،

مين و اونينگ صحبتيميز چوقور...

تيلفون تيتره‌سه، مين هم تيتره‌يمن،

چونكه ...

ايكيميز هم سيني كوته‌ميز...

هر کونگه، سيزنينگ حياتينگيزده گي اينگ گوزهل کون
بوليشي اوچون شانس بيرينگ!

Mark Twain

قول-قنات قاقيب، کوکلرگه اوچيش يلغوز قوشلرگه اوزهل بير عمل
ايمس. انسان باله سي هم اوز تفکر دنيا سیده سيرگه چيقيشي ممکن.
بو بيز اوچون هر آن و هر لحظه قيته دن توغيليش فرصتي و فصلي دير.
بيز اينگ گوزهل فضيلتير بيلن يره تيلگن جانليرميز. بيزده بار بولگن
بو خصوصيتلرني قيسي يولدن کشف قيليش و يوزه گه چيقريش ينه
اوزيميزده يشيرين بير کوچگه باغليق دير. هر کون قوياش چيقيشي
بيلن بيزگه اولرني اورتگه چيقريشيميز اوچون فرصت بيرهدی و شانس
تانيدی. مارک، ايتگني دیک اونگه شانس بيره يلیک. بار کوچيميز بيلن
قوليميزدن کیلگن اينگ يخشي ايشني قيله ميز ديب اوز-اوزيميزگه سوز
بیره يلیک. احمد عارف (Ahmed Arif) دیدی: اوزينگه يخشي قره. ينه
بیر بار هيچ بير آنه سيني توغمه يدی.

حيات فلسفه سي مجادله بيريش دير. بو کتاب، حاشيه لرده يازيش
و نوت قيليش فرصتي يره تمه يدی. اوزينگني اسره، اوزينگه يخشي قره،
اوزينگني سيو، اوزينگه ايشان... ديگن رغبتلن تير و وچی سوزلرني اوزينگه
يازسنگ. اوزينگ فرصت و وقت يره تيشينگ کيره ک بوله دی. مجادله
منطقي بيلن اوزينگه اوزگه اينجولرني تاپپ چيق. اوزينگني اوزينگ
اوچون سقله و سيو. چونکه تا سين بار سن دنيا بار. سين بولمه گنده

دنیا قه یان کیتهدی، بیلش هم ایسته مه سنگ کیره ک. ایسته مسدن یوره گینگ آغزیدن ”مین یوق من، نیمه بولسه بولسین. بوله دیگنلر مینی علاقه دار قیلمه یدی“، دیگن سوزلر توکیلیب کیتهدی. اونده احمد عارف نینگ یوقاریده گی سوزینی کونده لیک مشق قیلرا یکنمیز، مارک نینگ سوزینی هم خاطر لب یشه یلیک.

بیز هم بیر بار دنیا گه کیلدیک. حیات، آسانگینه بیز گه حکایه میزنی یازیش فرصتی بیرمس ایکن، تلاش بیلن تولیق حکایه نی اوز قلمیمیز بیلن یازیش گه حرکت قیله یلیک. هارلی (Harley Davidson): ”اوز حیاتی نینگ حکایه سینی یازه یاتگنده، قلمنی بیرونینگ قولیگه بیرمگ“ دیدی. حال بو که ایریم پیتلر قلمنی باشقه سی نینگ قولیگه توتقره میز. حتی مکتوبریمیزده قلم، کاغذ و برماق بیزدن اما، توشونچه لر، یازیله دیگن سوزلر نینگ برچه سی باشقه لردن... بو بیر حقیقت. قره ننگ! مینده هم شونده ی بولیب توره دی:

بیر مکتوبده ایکی میز سیغه آلرمی ایدیک!

یوق البت!

چونکه سینی یازگن قلم،

یلغوز سینی یازه دی.

یازه بیرهدی،

حتی که باشدن اداغ.

قه بیر گه کیتیشینی بیلگن انسانگه، بو دنیا یول کورسته دی، دیب ایتگن ایکن امرسون (Ralph Waldo Emerson)... یولینی بیلگنلر گه یول بولسین!

دنیا توشونیب انگله گنلر اوچون کومیدی، حس ایتگنلر اوچون
تراژیدی دیر!

Walpole

هر یاز فصلی دیک قویاش، کوک امپراتورلیگی نینگ یلغوزگینه وارثی
ایدی. هوا جوده ایستیق و اویقو پیتی. ایکی یولچی اوخله مسدن بیر-
بیرینی کوریش اوچون یولگه توشگن ایدی. کوچلر خوددی کیمسه سیز
آرالرگه اوخشر ایدی. توپراق گویا ایستیق هوا طفیلی قوم دانه چه لرگه
ایلنگن ایدی. کیشی کوزینی اوزاقلرگه تیکسه، خوددی دریا قرغاغیدن
یوره یاتگن دیک حس قیلر ایدی. چونکه سراب، دریاچه نینگ
اوزگینه سی ایدی. یولچیلر بیر-بیریدن اوزاق مسافه لرده بولگنی اوچون
بو منظره لرنی کور مسدن منزلگه بارالمس ایدی. بیررسی قولیده گی سوو
شیشه سیگه قره ب شونده ی بیر اویگه توشیب قالدی:

بیز انسانلر سوونی هم کینگ طبیعت قوچاغیدن محروم قیلیب، شو
کیچکینه گینه شیشه گه سالیب آله میز. حالانکه سوونینگ هم روحی بار،
جانی بار و سویگنلری بار. بیله من، بلکه سوزلریم باشقه لرگه تیلبه لرچه
توییلر. اما، حقیقتدن سوونینگ هم تو یغوسی بار و حس قیله دی. منه
شو قولیمده گی شیشه بوغزی نینگ تیقلیب یاتگنینی نخات هیچ کیم
حس قیلمه! شیشه نینگ هر بیرته حلقه سیده توگون-توگون ییغیلیب
یاتگن بو توگونلر نیمه اونده؟ شو پیت شیشه نینگ آغزینی آچسم
ییچیلر می بو توگونلر و آچیلر می سوو نینگ بوغزی؟ قره، مین ایچیب

بولگن قسمتلرده ياس بار. ماتم بار. بو ياس و ماتم نيگه بيله سن مي؟
 يوق، البته كه بيلمه يسن! چونكه اولر توكنن كوز ياشلرني، يلغوز مين
 كوره من. شيشه ني هر مرته باشيمگه كوتريب ايچگنده، كوزيم شيشه
 آغزیده گی سوو كوز ياشلريگه توشه دی. گویا كیته ياتگن دوستلری نینگ
 ياغيگه ياپيشيب، "كیتمه" ديب التماس قيله ياتگن ديك. كیتمه-كیت
 تيزيله ديلر خوددی ايپ كبی و توزاق قورماقچی بوله ديلر سيوگنلريني
 اولردن آلگنلرگه... او بو اويلاولر ايچیده يوقاليب كیتگندی كه منزلگه
 بارگیني سيزمه ی قالدی. بير سيس بيلن ایر كيليب اوزيگه كیلدی.

سلام! ساغن سن مي؟ ينه نيمه بولدی سينگه؟

عليكم سلام! رحمت، اوزينگ قلی سن؟ هيچ، بيراز توشونيب قاليمن.

خداگه شكر مين يخشيمن. موزقيماق يبيسن مي؟

ميلي، آليب كيل...

ايكي يولچی موزقيماقوريدن سيكين-سيكين فيض آلر ايكن:

ايندی ايچينگده گيلرني توککين چی؟

حيات بير تامچی سوو مثالی كورينيشی گوزهل. اما، ايچیده نيمه لر
 تاشيگينيني اوزی بيله دی خلاص. قیسی اوزون يوللرني باسيب، قیسی تاغ
 و تاشدن يومه لب كيلگينيني، قنداغ قيليب طبيعت حادثه لريگه قرشی
 اوزيني قوريگينيني، توطئه لر، خيانتلر، ايكي يوزليلكلر و تيگره سيده
 بولگن انصافسيز و اچينمس كيمسه لر نینگ عذابيگه چیده گينيني هم
 فقطگينه او بيله دی. بيراق ينه-ده، بو چيرايلی كورينيشيني بيز انسانلرگه
 ساوغه قيله دی. بير تامچی سوو قدريني بيليشيميز كيره ك. كوپ پيتلر
 ايچيمدن كيله دی: سين نيقدر گوزهل سن، بير تامچی سوو...

شونی اوقیمه گنسن شیکیلیلی...

بولغهمه یلیک سوونی،
 اوله شیمچه قوییده،
 بیر کفتر سوو ایچه دی،
 یا اوزاق چاللیک ده،
 بیر قوشچه پر یووه دی،
 یا قیشلاقده بیر کوزه،
 اری سوو دن توله دی،
 یا آقر سوو شیلدیره ب،
 بیر تیره ککه باره دی.
 بولغهمه یلیک سوونی،
 بیر یوره ک قیغوسینی،
 بلکه سووده یووه دی،
 سووگه ناننی باتیریب،
 بلکه درویش ییه دی،
 بیر گوزهل قیزچه بلکیم،
 اریغ بویگه کیلر،
 قیزنی عکسی گوزه لراق،
 سوو یوزیده کورینر.
 بولغهمه یلیک سوونی،

نى قدر تاتلى بو سوو،
 بو اريغ قنچه تينيق،
 يوقارى قيشلاق ايلي،
 كونگوللرى دير آچيق،
 دريا باشيده گى ايل،
 بو سوونى بولغهمه دى.
 بولغهمه يليك بيز هم،
 قوبى قيشلاق ايچه دى،
 بولغهمه يليك سوونى.

نوت: سهراب سپهرى شعرى. دوكتور شفقيه يارقين ديباج
 ترجمه سى.

کوتهدی بعضی شعرلر، بعضی یاشلرنی...

Necatigil

بیر یازووچی قلمی نینگ سیسینی بیر یازووده یشیردی. بیلمس ایدی یازوولر اوز ماهیتیده بیر سیس ایدی و هیچ چچان اولمس ایدی. حرفلر، کلمه لرگه سیسلهنر: کلمه لر جمله لرگه هیقیرردی. قلم، کاغذ نینگ و جمله لر ایسه یازووچی نینگ سرداشی ایدی. او یازوولرنینگ بو دنیاده اینگ یوکسک تاووش بولگنینی بیلمس ایدی. بلکه یازووچی بیلش ایستمه گندی، کیم بیلسین؟! قلم تیره تیش منع ایتیلگن بیر ییرده یشش نینگ عذابینی. تیلگه کیرمسدن اولر ایدی اونینگ باله لری. او یشه گن ییرده بیلیم بیشیگیدن اولیم هیدی کیلر ایدی... بیر شاعر توغولرینی شعرلریده گی کوزلرنینگ کیپرگی آرقه سیده قفلب قویدی. اوزیدن هم سر سقلش نیتیده بولگن حسلری نینگ کلیدینی کوپه یتیریب، انچه او قووچی قولیگه توتقزیب قویدی. کیم بیلسین؟! بلکه پیغامی او کوزلرگه یتسین دیب امید قیلگندی. بلکه شاعر پولو (Pau-lo Coelho) نینگ شو سوزلرینی اوز شعری بیلن رد قیلش ایسته گن دیر: "ایلک عشقلر بلکه هیچ اونوتولمه یدی اما، مطلقاً اداغیگه بیتهدی." چونکه او شعرلری بیلن یشه تر ایدی ایلک عشقینی...

ییل (شمال) دینگیزی اوپدی. دینگیز هیجان بیلن تولقینله نیب قالدی. بلیقلر بو سرنی ییلرچه بیر کیتدی و عینی میه سیگه باغله دی. ییلرچه بیز انسانلر ایسر بولگنلرگه "بلیق حافظه لی" دیب آت قویدیک. کیم بیلسین؟! سر سقلشده گی گونگیل تواضعینی! ینگی عاشق بولگن بیر جفت ایلک رقصینی یوره کلری نینگ ییریگه تیپه-تیپه اوینه دی. چونکه اولرنینگ بیر-بیریگه عاشق بولیشی، موسیقه تینگلشی و اوپینگه

توشیشی دین و عقیده آتیگه منع ایتیلگن اییدی. حال بو که بوتون دینلرده مهر، سیوگی، عشق و محبت انسان نینگ اصل جوهری دیب قبول قیلینگن اییدی. انسانلر بونی بیلش ایسته مه پدیلر. کیم بیلسین، هر بیر نینگ خفاده عاشق بولمه گنینی؟! قره ننگ، جمال ثریا (Cemal Süreya) جوده یخشی خلاصه قیلگن ایکن: *حیاتیمده ایلک مرته بیرسی مینگه ساده گینه "اوزینگه دقت قیل" دیدی. هر حالده اونینگ قلبینی تاشیگنیمنی انگله گندی.*

بیر باله کی قولیده گی پوفکنی اوچگنینی، کوک بغریده بولوتلر بیلن اوینه گنینی کوریب خرسند بولدی. بونی کورگچ، یانیده گی باشقه باله لر هم قوللریده گی بوتون پوفکلرنی قویبیریب یوباردی. او کون بولوتلر و پوفکلر نینگ جشنی کوریشگه اریگودیک اییدی. شونینگدیک باله لیک دملری نینگ غبارسزلیگی. کیم بیلسین؟! ایرته کون بو باله لر اولغینگنده شو اشتیاقلر قالر می اییدی؟ بیر عیال بوتون مهرسزلیکلرنی، مهری بیلن قرا ساچلریگه چیرایلی قیلیب توقیدی. توندن هم قرا اوریملریده بیللرچه نیمه لرنی توقیدی، کیم بیلسین؟! بلکه مهرسزلیک، بلکه قیغو، بلکه الم و درد و اینگ کوپ کورمه گن سیوگیسی. بلکه -ده، اینگ کوپ ایشیتگن و ایشیتمگنلرینی... جاهد (Cahit Zarifoğlu) خاتین و قیزلرنینگ بو المرینی بیر جاییده شونده ی هیقیره دی: *"یقیلیش بنالرگه مخصوص بیر نرسه ایمس که زلیخا! بیر انسانی، بیر جمله بیلن ییقیلیشینی کوردیم مین."* نیمه بیله میز! دنیا مهر کورمه گن و اما، سونگسز مهر و سیوگی آبیده سی بولگن عیاللر اوچون ایاقده بولسه!

بولرنینگ برچه سیده اوتمیش، حاضر و کیله جک بار. اوچ تمانلی بیر زمان بورغاجی (گرداب): حلقه -حلقه بیر-بیریگه اوتگن و زنجیرلمه باغلنگن دیر. مین و سیز هم انه شو آق و قرا یازوولرده اوینه گن رنکی تقدیرلر میز. اوچ تمانلی زمان نینگ ساعتیده گی عقربه لر مثالی یازیلگن شعرلر میز...

دنیا بویلب برچه نینگ اینگ اساسی قیینچیلیگی هنوز گچه
اوزینی تانیمسلیگی دیر!

Nikos Kazancakis

دیمک، انسان اولادی نینگ بوتون قیینچیلیکلی اوزینی تانیمسلیگیدن
کیلیب چیقهدی. اوزینی یخشی تانیگن انسان نیمه ایسته گنینی بیله دی.
چونکه هدفلی، آماجلی بار و اولر ساری اینتیلیشلی. ییقیلگن صورتده
هم قندهی توریشنی بیله دی. چونکه بو حیاطده هر دایم یوللرینگ توز-
تیپه لیکلی بوله دی. بو بیزنینگ تیریک بولیشیمیزگه دلالت دیر. بوکس
دنیا سیدن بیر اورنک بیره یلیک، بیر بوکسور شوندهی دیگن ایکن: ”بیر
بوکسور توشگنی و ییقیلگنی اوچون بینگیلمهیدی. ۱۰ ثانیه ایچیده ایاقفه
تورمه گنی و توخته مه گنی اوچون بینگیله دی“ اونده حیاط بوکسیده بای
بیرمسلیک اوچون ایاقفه توریش قاچینلمس ایکن! تورکلرده بیر سوز بار:
”۸ دفعه ییقیلسنگ هم ۹ مرته توریشنی بیل.“

اوزیمیزی تانیس اوچون اوز ایچیمیزده خوددی بیر کاشف کبی
کشفگه چیقیشیمیز شرط. اختریش و قیدیریش کیره ک، ”اخترگن کیشی
خدانی هم تاپه دی“ دیگن سوز بیچیز ایمس البته. کیلینگ حاضرگینه
یاق اوز دیارینگیزده، اوز باشینگیزگه بیر سفرگه چیقینگ، بلکه بو کونگچه
اوزینگیز هم فرقیگه بارمه گن اوزه للیکلرینگیز و خصوصیتلرینگیز بیلن
تانیشه سیز و اولرنینگ فرقیگه باره سیز. حیاطینگیز باشقچه بیر ساحه گه
قرب بوریلیشی ممکن. ینگی بیر کیشیلیگینگیز بیلن تانیشیشینگیز

ممکن. چونکه هر بير ينگليک اوزى بيلن مينگرچه پشيرين سيوينچيگه حامله دير. نيمه بيله سيز حيات بو کون سيزگه بير سورپيرايى پلان قيلگن بولسه!

انسان نينگ اينگ مهم قووانچى و موتيواسوينى، حياتيده گى معنا دير. انسان اوغلى انگله مى (معناسى) بولگن بير حيات اوچون توغليکن دير، ديدى دوغان جوجل اوغلى (Doğan Cüceloğlu). مينيمچه هر بير انسان نينگ حيات معناسى فرقلى دير. كيمى حقيقى عشق فراقيده بولسه، كيمى هم مجازى عشق بيلن آوونيب كيته دى. هرنى بولسه بولسين عشق، حرمت، صداقت، وفا و صميميليك حيات معناسى دير. عايله، دوستلريميز و سيوگنلريميز ايسه بو عشق نينگ توختم مرجعى. تورموش ديگن ذات، چيگره سيز و عمرى ايسه اوزون دير. يخشيليك و يمانليك يانمه-يان اونينگ جان يولداشلىرى. كيمى يخشيليك، كيمى يمانليك يوليني توتر. بيرى ايتگن ديك: "انسان بو حياتده اوزيدن بير ايز قوويشى كيره ك. يخشى مى، يمان مى فرق قيلمه يدى." بو توغريده سيزنينگ فكرينگيز نيمه؟ مين اوچون، بيز يخشى يول يولچيسى بولسك، بى ملال كائينات هم ياردميميزگه چاپه دى. اونده حيات معناسى اوچون يخشيليكنى تنگلش شرط كورينه دى. يخشيليك بوغچه سى آچيلگنده ينه سورپيرايى بوله سيز، بونى ايسدن چيقرمنگ...

سين هم بير يخشيليك قيلسنگ بولمس ميدى؟

نيمه ديماقچى بولدينگ؟

اوز خياللرينگ آرقه سيدن كيتسنگ دييمن. هنوز هم هيچ كيچ بولگنى يوق. اينگ يخشى قوشيقچى بوله آله سن. توغمه قابيليتينگ و اوستيگه ايسته گينگ بولسه. بو ايكيسى بيرلشگنده سيني بينگيش جوده قيين بوله دى. اوزينگه شو بار بير فرصت بيرسنگ.

رحمت، بو توصیه ننگنی قولاغیمگه آله من.

ینه بیر توصیه قیلسم میلی می؟

هه، میلی...

مینی... یعنی... کیین مینی هم آرده یوقلب قوی.

انسان اوزى بىر كائىنات دىر. كپ-كتته كائىنات هم بىر انسان. قىته-قىته باقسنگ كوپ كوره سن. بوتون باقسنگ يكه و بىردانه كوره سن.

Hallac-i-Mansur

قىز اوچاق نوبتىنى كوتىب تور گندى. نهايت منزليگه آلىب باره ديگن اوچاققه مينيش اوچون بلتىنى (تكت) كورستىب اوتدى. كيين اوز يىرىنى اخترىش اوچون كوز آتدى. يىرله شىب آلدى-يو، قولده گى كتابنى آچدى و اوقىشگه باشلهدى:

”هر بىرىمىز كائىنات بويىب سياحت قىلگن يولدوزلرمىز.

اولكن كائىناتده ايله نر ايكن يولىمىزنى يوقايب،

اوزىمىزنى بو يىرده تاپگن يولدوزلرمىز.

اوزون زمان دىر بىر-بىرىمىزنى ساغىنىب،

حسرت ترنگنىمىز اوچون،

انىق شو يىرده، شو پىتده، يوللرى كىسىشكن يولدوزلرمىز.

اونده بىز معجزه وى يولدوزلرمىز.

كوك يوزيده يولچىلىك قىلگن يولدوزلر، فقطگينه يلتيره يدى،

اصلا ساغىنچ، قىغو و يلغوزلىك نيمه بىلىشمه يدى.

اما بيز، بعضاً يلغوز و يا قيغولى حس قيلگن يولدوزلرميز.

پشيمانلىكلرى بولگن يولدوزلرميز.

و بيز بو يوزدن... گوزهل يولدوزلرميز“

بو شعرينگ بيتيشيني ايسته مسدى، تکرار-تکرار اوقيب، يادلش اوچون يول چوزيليشيني ايستر ايدى. اوزديمير آصف (Özdemir Asaf) ايتگندىک: ”هر انسان نينگ بير حکايه سى بار دير. اما، هر انسان نينگ بير شعرى يوق دير.“ فقط، قيزگينه بو شعرده نيمه لرنى دير ييتيرگن و نيمه لر دير تاپگنگه اوخشر ايدى. ايکى قولى ايچيده گویا بير کائينات جايلاشگن بولسه. او هم اوزينى شو کائيناتدن بير ذره سنه ردى. شو قدر کوميليب کيتگن ايدى که حتى تيگره سيده گى سيسلر اوچگن و دنيا تیلی لال بولگندى. فقط اونينگ ايچيده و روحيده بير بيروبار بار ايدى. هيچ کيم بولمه گن، يلغوزليک بيروبارى. حسرتلى، قيغولرى و يلغوزليگى... ينه پشيمانليگى و اينگ خاصى هم اونينگ بولر بيلن گوزه لليگى... منزليگه ييتگن بولهدى که قوللريده گى کائيناتنى قبه دى. تيز-تيز اوچاق زينه لريدن توشدى. شونچه لر تيز قدم تشرل ايدى که کوزلريم توتالمس ايدى. بير نيچه دقيقه ايچيده کوزلردن غايب بولدى. آرقه سيدن بوش کوچه گه تيرموليب فالديم. عين پيتمده بير ايچ سيس شونى ايتدى: کاش هر کون عين ساعته کوريشه آلسک و هر کيم اوز کائيناتيدن بير پارچه اوقيسه. گاه کتته کائينات بيز بولسه، گاه هم بيز کتته کائينات نينگ اوزى بولسک... کيم بيلر، بير کونى سيزلر بيلن هم يولمیزنينگ شو کائيناتده کيسيشگننى. اونده اوشه کون اوچون سيز هم بير پارچه حاضرلب قويينگ و بيزگه ساوغه قيلينگ.

قه بېردن باشلر ايدىك!

ايلك اوله راق سيور مى ايدىك!

يوقسه ايلك ايشانيشيميز مى كبره ك ايدى!؟

Oğuz Atay

انسان حياتى نينگ قيسقه فلسفه سى شو مى!؟ سينينگ اوچون سيوگى مى، ايشانچ مى بيرينچى اورينده توره دى؟

كىمى اوچون سيوگى بولسه، كيميلر اوچون ايشانچ دير. مينيمچه سيوگى نينگ فرقلى يوزلرى بوليب بيله دى. اما، ايشانچ نينگ بير يوزى بار. ايشانچگه قنده دى دىر ساخته نقاب تاقه آلمه يسن. او انسان نينگ اينگ حقيقى و صميمى تويعوسى دير. فقط سيوگيده انسانلر نقاب تاقيشلارى و صميميتسيس بوليشلارى ممكن دير.

اونده سين اوچون ايشانچ مى بيرينچى اورينده توره دى؟

جورچ مكدونلډ (George Macdonald) نينگ ايتيشيچه: /ايشانچگه لايق بوليش، سيولماقدين يخشى دير. همه نى فرقلى معنالرده و قاليلبرده سيوه آله سن. اما، برچه گه ايشانيش قيين.

شكسپير (Shakespeare) ايسه شونده دى ديدى: /ايشانچ روح كى دير، ترك ايتگن تنه گه اصلا قيلمه يدى. مينيمچه سيوگى هم شونقه... سيني ترك ايتدى مى، اصلا قلمينگه قيلمه يدى.

ایشانچ بولمه گنده سیوگی بیر معنا تاشیمهیدی. چونکه ایشانمه گن کیشینگی اصلا سیوه آلمه یسن.

...و ینه دنیاده جیملیک حاکم بولدی. ینه انسانلر بیر-بیری نینگ ایشانچینی زده لهدی. نيقدر اچچیق که بوندن هاریمهیدی و چرچه مهیدی. بو کینگ دنیاده روح ترک ایتگن بدنلری کوره میز خلاص. بو سبیدن هم عدالتسیزلیک، تینگسیزلیک و اوریشلر اوجیده دیر. روحسیز بدنلر حرص و طمعگه تولیب کیتگن. گویا روح ایمس، موغامبیرلیک بیلن یره لگن بولسه لر. انسانلر، بیر-بیرلرینی کورالمس و بار-یوق اوزینیکی بولسین دیگن یره تیقلرگه ایلنگن.

ایشانچ بولمه گنی اوچون هم ویکتور هوگو (Victor Hugo) نینگ سوزلری حقیقت تاپه دی: ”یلغوز گینه بدنلرنی، شکللرنی، تصویرلرنی سیوگنلرگه نی یازوق دیر! اولیم همه نرسه نی یوق قیله دی. روحلرنی سیویشنی اورگنینگ!“ ایشانچلی بولیش دیمک بو روح ایشی دیر. اونده روحینگیزنی کیرلتمنگ. هیچ بیر سیوگنینگیزگه سیزگه منه شو سوزلرنی صرفلشیگه سببیت بیرمنگ: ”سین مینی، سینگه بولگن ایشانچیم بیلن اوردینگ“ (Gülten Akın). او بو سوزنی سیزگه ایتر ایکن قنچه لر عذاب ترته دی، سیز سیزه آلمه ی سیز. سویکلری بیر-بیریگه کیریپ یوره گینی قصورسیز بیرشکلده اولدیره دی. کیین ییلرچه قاتل نینگ ایزیدن توشه سیز و توشه میز. هه! تاپه آلمسلیگی میز-ده انیق دیر...

تشقريده هر نرسه گه قرشي گوزهل بير بهار بار. پارلب
تورگن قوياش هم هر تمانني آيدنلنگن.

Ahmet Ümit

قيسي بير يازووچي يازگن ايدى: "اگر خلقه ايتسم كه قيش بهار گه
حامله ديب، هيچ كيم مينگه ايشانمس ايدى." حقيقتدن هم خلق اوز
ايشانگنيگه اياق تيره ايدى. شوندن مي كه: ينگي بير فكرينگ خلق
تمانيدن قبول كورينيشي يوز ييلگه ماس توشه دى. ينگي بير فكر و ينگي
بير ايجادنى قبول قيليش نيگه بيز انسانلر اوچون شونچه لر قيين؟ حال
بو كه طبيعت، تورت فصلنى ايچ-ايچگه و باي بيرمسدن قوچاغله ايدى.
اينقسه ينگي ليكلر بيلن باي بولگن بو طبيعت، انسان نينگ روچيني فيض
و بر كه گه تولد ايره دى. روچيميز نينگ آذوقه سي شونچه لر كوچلى ايكن،
بيزده هم ينگي فكرلر قوزغلانى قاچينيلمس بوله دى. ينگي ليكلر بيلن توله
فكر قوزغلانى نينگ نيمه سي يمان؟ زمان بيلن اوز گريش، بو آنداجيميز
نينگ ينگي صفحه لر گه بوريليشي ديمك ايمس مي؟ يوقسه ميلدا
(Melda Kamhi Kosif) نينگ ايتگن شو سوزلريگه مي ايشانسك: هر
كيم اوز جهنميگه عاشق. چونكه بيلگن جهنمي اونينگ اوچون امن دير.
انسان بيلمه گن هر نرسه دن قورقه دى. بو سببدن تغيير قيليشگه قرشي
كيله دى و هر دايم بير خيل قاليش ايسته ايدى.

بير ييل ۱۲ آي، ۲۵ هفته، ۳۶۵ كون دير. كوپ ايمس هر آيده
بير فكر قوزغلانى قيلسك. بير ييلده ۱۲ ينگي اوي ايگه سي بوله آله ميز.

بو فکرلر عايله، دوستلر و توپلیم ایچیده یاییلسه و بیر کلتور حالیکه کیلسه، بیر ییلده گیی ثالته سانیکه ینگیی توشونچه توغیلهدی. توغری ایمس می؟ بلکه شو ترتیب ایل اولهراق ینگیی فکر و ایجادلرگه قرشی ایچیمیزده کیلیشتیرگن دیوارلریمیز بیقیلر و تورته سویکدن عبارت بولمه گن بولهمیز. اونده توشونه یلیک و خیال قوره یلیک! حتی که جیملیکده بولسه ده، ایتگن دیک: جیملیکده گیی خیال تاووشی، تاووشی اینگ یوسک بولگن خیال ایمس می؟ امینمن که سیز نینگ هم اوز خیال عالمینگیز بار. بو عالمده توتیلگن یاغمیرلرینگیز هم مطلقا بولگن دیر. قرهنگ، حتی که مولانا بابامیز هم یاغمیرده قالیب کیتگن ایکنلر: تلاشیمنی خوش کور، توتیلگن بیرینچی یاغمیریمسن! دیدیلر. ”بعضی انسانلر بار که یاغمیرنی حس قیلهدی، ایریملری ایسه او یاغمیرده یلغوزگینه نملنهدی“ دیب اضافه قیلگن ایکن باشقه بیر چیتده یشه گن باب (Bob Dylan).

اما، بیزلر یاغمیرلرنی حس قیلگنلردن میز. یوقسه تلاشیمیز بولمس ایدی. حتی عمر ثالتهلریمیزنی خیاللریمیز نینگ آرقه سیدن چاپه-چاپ میلن اوتکزمس ایدی. ینگیی فکرلر کیلیشتیرمس و ینگیی یوللر اخترمس ایدی. قلمیمیز یازمس ایدی. شکرو ارباش (Şükürü Erbaş): ”سوزلر، یازولر بیر رسم چیزه دی“ دیدی. بیزنینگ فکرلریمیز، خیاللریمیز نینگ رسمنی چیزه دی. مینده بولگن تابلوده: ایرکین بیر آنه وطن، اوقیشنی سیوگن ایل و یارقین قویاش دیک پارلاق بیر کیله جک بار. امید سیز نینگ هم تابلوده شونگه اوخشش منظره بولسه!

ساغینچ، ایشیتیلیش ایسته‌گن بیر سیس دیر. قرانغوده یاققن
یاغمیر دیک...

Oruç Aruoba

کرونا کونلریده همه انسانلر اولیریگه ترتیلیب، طبیعتگه اوزی بیلن
کیلیشیش فرصتی یره‌تیب بوردی. کیین ایسه انسان، نیمه‌لرنی دیر
ساغینماققه باشله‌دی. حتی که بیر نیچه هفته آلدین قیلیب تورگن
فعالیتلرینی ساغیندی. کیمی اوزون و بیروبار کوچه‌لرده یوریشنی، کیمیلری
ایش و ایش آرقه‌داش‌لرینی، بیروارلر آچیق هواده نفس آلیشنی، بدن
تریبه (سپورت) بیلن شغل‌لنیشنی، بعضیلر ایسه سیویب قالگنینی و اونی
کورالمه‌گنی باعث ساغینچگه بوغیلیب کیتدی. ذاتاً ایرکک، خاتین و باله
دیمسدن برچه‌میز، نیمه‌لرنی دیر ساغینه‌میز. چیندن-ده، بیز انسانلرگه
اینگ کوپ ساغینیش توپغوسی یقینراق و تانیشراق. اصلیده بو حیاتده
بعضاً ساغینچلر بولیشی و یشه‌نیشی کیره‌ک.

خلیل جبران (Halil Cibran) شونده‌ی دیدی: ”دایما یان-یانگه
بولینگ. اما، بیر-بیرینگیزگه کوپ هم سوقیله بیرمنگ. تپیناقرنی (زیارت)
تاشیگن ستونلر هم بیر-بیریدن ایری دیر.“

ساغینچ بیلن تولگن زمانلریم بار،

کوکنی، اینی و یولدوزلرنی،

کوچیب کیتگن قوشلرنینگ سیسینی،

نئی نینگ کاغذ یوزیده گی ایزی،

کتابلرنی و هیدینی،

و اینگ کوپ سیوگنلریم نینگ ساغینچی...

ساغینچ، انسانلرده یره تووچنلیک و الهام قیناگی بوله آلهدی. مین ساغیندیم می؟ کتابلرگه سیغینه من و برماقلریم ایسته گیم تشقریسیگه قلم بیلن قوچاقلشهدی. حاضر فرانسس بیکن (Francis Bacon) ایتگنلرینی ایسله دیم. او ایتهدی که: ”وقیماق انساننی تولدیره دی. انسانلر بیلن صحبتلشیشگه حاضرله یدی و یازیش ایسه انساننی تکامللشتیره دی.“ بلکه مین هم ایچیمده گی توپغولرنی ساغینچلریمگه اورهب، قلم واسطه سی بیلن کیلشتیره من، تکامللشتیره من و اونگه افقرلرگه توغری یول چیزه من. خوددی شو ییرده مین و کیله جگیم اورته سیده گی فاز کوزگه کورینر بوله دی. ماده لر اورته سیده گی فازلرنی آچیقله گن و شو سببدن نوبل ساورینی آگن فزیکچی اندیرسون (Philip Anderson) شونده ی ایضاح قیله دی: ”بوتون، اونی تشکیل ایتگن پارچه لردن کوپ بولیش بیلن قالمه یدی، عین پیتده او پارچه لردن کوپ فرقلی دیر.“ ساغینچنی بیر بوتون دیب فرض قیلسک، اونده یره تووچنلیک و الهام اونینگ پارچه لری دیر. زمان اوچ بورچکیده ایسه ینه ساغینچ کوپراق حس قیلینه دی. بیر سوراق: نیگه اوتمیش و حاضرده گی ساغینچلر قرانغو چوکننده نیچه برابر آلاولنه دی؟ بو سببدن بلکه جمال ثریا (Cemal Süreya): ساغینیش ساعتلی آلدینراق آلینیشی کیره ک. سونگره اویقوسیز قاله دی انسان، دیب ایتگن دیر. اما، او بیلمه گن ایکن. مینیمچه انسان اویقوده هم ساغینه دی... یوقسه انسان نیگه کیچه لری توش کورسین و اینک کوپ سیوگنلری کورسین توشیگه...

”سینینگ سایه‌نگده،

سینینگ سایه‌نگده بیل فنچه‌لر کوچلی ایسسه هم،
اصلا سور بلمه یمن.

دنیا چتیق قاشلر بیلن توله بولسه هم،

سین طفیلی یلغوز باشیمده هم،

کولیب بیلگن بیر کیشی بولدیم.

کوپ تشکر ایته‌من،

اینگ زور کونلرده هم،

کوچلی توره‌آلگنیم اوچون

مین خرسندمن“^۳

بيله سیز می! دنیا نینگ هم یوره‌گی قیسيله‌دی. دنیا، هر بیر بار یوره‌گی قیسیلگنده چوقور بیر نفس تارته‌دی و بیز انسانلر اونگه بیل دیب آت بیرهمیز. بیر ایچ ترمه، چوقور بیر نفس آلیش اونینگ یینگیل تارتیشینی تأمینله‌یدی. گویا دنیا هم اوزینی هر تمانلمه ساکنلشتیریش اوچون میدیتتسیه (مدیتیشن) قیله‌دی. بو یوزدن یوره‌کنی و آنگنی مشغول قیلگنلردن قوتقزیش اوچون اینگ معقول یول، یوره‌کنی و آنگنی حاضرگی زمان آقیمیگه (جریان) قویب یوباریش دیر. دنیا نینگ بیر ایچ ترمه‌سی گلر و یشیللیکلرگه قیته‌دن حیات بخشله‌یدی. بیل توربینلری نینگ کولیشیگه یول آچه‌دی. بیل گللری (توربینلر) قیته‌دن انرژی

^۳ جنوبی کوریا سرپالیدن آلپندی

ضرر سيز بير شكلده دنيا قوچاغيگه قوييره دي. دنيا بو يخشيليكلى بيلن يلغوز باشيده اياقغه توره دي.

دنيا! يلغوز و تيم-تيك تور گنينگ اوچون انسانلر آتيگه سينگه تشكر ايتهمن. سينينگ ساياهنگده يلغوز و تيك توريشنى اور گنديم. جيلمه يديم، ييغله يديم، خطا قيلديم، اما اور گنديم. قصورلريم و قصور سيز ليكلريمى بيرگه سيويشنى اور گنديم. بيلديم كه: بار ضعفلريم و كوچلى نقطه لريم نيقدر معجزه وي بير بارليق بولگنيم نينگ اثباتى دير. سينگه تشكر ايتهمن. اينگ زور كونلريمدن آلگن درس لريم و تجربه لريم اوچون. اينگ اونوملىسى اوزيمنى سيوگنيم و سيوه آلگنيم اوچون و ينه مينى سيوگنلر بولگنى اوچون. اوشو (Osho) بو تشكر لريم سببيگه آچيqliك كيلتيره دي: نيمه نى سيوسنگ، اوشنگه اوخشب كيته سن. سيوگى، اوز ذاتيده كيميا دير. اصلا ينگليش نرسه لرنى سيومه، چونكه سيني اوز گرتيريب قويه دي. هيچ بير نرسه سيوگى كى اوز گرتيرووچى قدرتگه ايگه ايمس. سيني كوپ يوكسكلرگه، هدفلرگه آليب باره ديگن نرسه لر و انسانلرنى سيو. اوزينگدن هم اوته بولگن بيرينى سيو...

کوزینگدن

کوزیمگچه

یاروغلیک کپه لکلری

اوچیب کیله دی

هر بیر قوباشلی اوچره شووینگده

Shfiqa Deebaj Yarqin

... و بیر جفت کوزگه اوربلماق بار شو حیاتهده. کیپر بیک قاقیش اوته سیده بیر اوربلماق. گُلگه قونگن خفیف کپه لک تیگینیشی کبی... وقت ببله نفس آلگن کیز دیر بو دم . کمه لک چیققنده، قلمر بوباقلریگه باتیریلگن، چیزیلگن و تصویری قیین بولگن بیر سیوگی چیزیمی (رسم) نینگ قالدیرگن ایزلری بار او کوزلرده. مین خوددی شونگه اوخشه گن معجزه وی سیوگیدن بحث ایتهمن.

ایتگندی: *قرانغو کیچه ده هیچ کمه لک چیقیشی ممکن می؟* دیب. مین ایسه آی نوریدن ترقلگن و سووده عکس ایتگن بیر کمه لکنی قصد ایتگندیم. بیر میز تیگره سیده اولتیرگن ایکی جفت کوزدن ییرلگن عشق کمه لگیدن سوز یوریتگندیم. انچه مدت اوزاقدن کوزه تدیم، توغریدن هم اونینگ کیچه سیده آی چیقمس و دینگیزی اوز تولقینلری ایچیده یلغوز بوغیلردی. کوزلری ایسه سولگن یوزیده دایمی مهمان بولیب، جیمگینه قوناقله گندی. اما، نیگه...؟ بو سوراق بیلن آواره بولگن بیر یوره ک و میهم بار ایدی. قبتالیده اوزجان (Onur Can Özcan) نینگ: "قویاش سه نیب کوزلرینی، کمه لک چیقیشینی کوتر بولدیم..." دیگن سوزلری مینی بیزاته

قیلگندی.

بیراق دایستیوفسکی (Dostoyevski) نینگ: کوپ توشونماق بیر نوعی/اتحار دیر، دیگن بیر نصیحتی بار ایدی. اونینگ سوزیگه قولاق آسیب: بو شهرده بولیب اوتگن هر بیر واقعه‌نی اونوتیش کیرهک ایدی. باش آلیب ینگى ماجرالرگه آتیلیش ایسه اینگ معقول یول ایدی. مین هم یوره‌گیم و میه‌منی کوپ اولشدن آلیب قوییش مقصدیده یلرچه سفرگه چیقیدیم. اما، تقدیر ایریم پیتلر اوز حکایه‌سینی یازهدی. زمان، مکان و مسافه دیگن لغتلر اونینگ سوزلیگیده یوق دیر. قره‌نگ که ییللر سونگ بیر بیروبارده بیر جفت تانیش کوزینه بیر-بیریگه مهمان بولر ایدی. اینگ مهمی شو که بو اوچره‌شوو قویاشلی بیر اوچره‌شوو بولیب، کوزلردن ایسه: حسرت، ساغینچ، پیشمانلیک و عشق شونداققینه اوقیلردی... شونده ایرکک ایتدی: *اگر بیری سیزگه شوندهی کوز بیلن باققن و یا باقر دیکن بولسه، یا اوزینگیز شوندهی حس قیلسنگیز؛ قوتلوغ بولسین حیاتینگیزنی معجزه‌وی عشقنی تاپیسیز دیمک. مین کبی او کوزلر بیلن هیچ قچان خیرلشمه‌نگ. چونکه هنری (Henri Charriere) نینگ: "بیر کپه‌لک اوچماقده، سولگن ماوی قناتلریده قرالر بار،" دیگنی حقیقت بوله‌دی.*

قیزگینه نینگ کوزلریده ایسه همانا ایلک سوره‌گن سوراغی بار ایدی: اما، نیگه...؟

انسان سیوسه شو ایکی نرسه نی اصلا قیلمه یدی: الدهمه یدی و بیغلمه یدی. چونکه الدش انسان اونور یگه (شان)، بیغله تیش ایسه انسان یوره گیگه قیلینگن اینگ یمان حمله و عمل دیر.

Erich Fromm

هیچ کوکسینگیزده یوره ک اورنیده تاش تاشیگنینگیزی حس قیلدینگیز می؟ قیلینگن برچه یمانلیکلر گه قره مه ی، یخشلیکلر تر تگن قویاش بولیشینی چی؟ هیچ باغمیر آستیده بیغله گن عیال کوردینگیز می؟ مین کوردیم و تیلی نینگ ته گیده امین مالوف (Amin Maalouf) نینگ شو سوزلرینی تکرار-تکرار قیته رر ایدی: ”یوق، آرتیق سیوه آلمه یمن. اینگ اچینرلیسی شو که مین بوندن خفه ایمسن. قلب اورنیده تیکان... تیکان بولگن بیر تیپریتیکان تاشیمن.“ بلکیم ایلک کیزلر قولاقلریمنی کرلیککه اوریب، اونی ایشیتمسدن کیلدیم. فقط تویغولرینی انگله ماقدن و حس قیلشدن اوزاق ایمس ایدییم. نیمه بولسه هم قه بیردن دیر اونی توشونر و ایمپه تی (Empathy) قوریب بیلردیم. شو اولکن و چیکسیز دنباده اوزینی یلغوز حس قیلمسلیگی اوچون یانیکه باردیم. سایه بانیمنی (چتری) اور تاقلشدیم و ناتنیش بولسکده قولیمی ییلکه سیگه قویب:

سین یلغوز ایمس سن. مین سین بیلن بارمن. کورینیشده کوچسبز بولسه-ده بو ییلکه م، آنچه یوک تاشیگن. ایسته گنینگچه مینگه تیه نیب بیله سن. بو سوزلریم چین، مینگه ایشان. نامردلیک قیلمسلیگیم اوچون سوز بیره من.

مینگه ایشانگن دیر که فولریمدن اوشلهدی. کوزلرینی کوزلریمگه تیکدی. مین ایسه اونینگ کوزلریده امیدسزلیک و ایشانگنلریدن تاشیگن جراحترلری کوردیم. فروید نینگ شو سوزلری خوددی یاغه یانگن یاغمیر دیک ایچیمدن توکیلدی: ”هر انسان سیوگیگه لایق ایمس.“ حقیقتدن هم شوندهی بولیشی کیره ک. چونکه کیینچه لیک شونچه مایوسلیک یشنمهیدی. قلب اورنیده تیکان تاشیشی مجبوریتی بولمهیدی انسانگه. سونگیده سیسینی چیقردی و ایتدی:

مین ایشانگن ایدیم... اونینگ هر بیرته اینگن سوزلریگه... بیرگن هر بیر وعده سیگه... اما، بو کون او باشقه...

بو منظره قرشیسیده کافکا (Franz Kafka) نی اوقیگن هر بیر انسان نینگ میه سیدن اوتهدیگن شو شاده لر، میه مذن اوتیب کیتدی: که سین بو/یکن سن، عذر تیله یمن... مین بیلمدن سیودیم...

مین حلی هم او ناتیش اوچون ییلکه منی سوینچیق قیلیب قویگنمن. قچان که ایسته سه کیلیب بی ملال مینگه تکیه قیلیشی ممکن. آدرسیمنی هم بیرگنمن. اما، مهم بولگن شو که او عقللندی. آرتیق قیسی انسانگه ایشانیش توغریسیده تجربه ایگه سی. بلکه بو سببدن دیر اینچه ییل اوتدی هنوز ایشیگیمنی تقیله تیب، کیلمه گن...

قوياشنى اوزينگه اورنك آل!

قورقمه باتيشدن، هيچ هاريمه قيته چيقيشدين!

Hikmet Anıl Öztekin

بیر تلویزیون پروگرامیده باشلاوچی، بیل-گیتسدن اونینگ موفق بولیشی نینگ سرلرینی سورهیدی. بیل-گیتس چونته گیدن چیک چیقرب، اونگه ایتهدی: قنچه پول ایسته ینگیز منه شو بیرگه یازینگ! باشلاوچی ایتهدی: مینینگ مقصدیم بو ایمس ایدی. مین سیزدن قندهی قیلیب بشریلی (موفق) بولدینگیز دیب سوره دیم. بیل-گیتس چیکنی بیرتیب تشلهیدی و دیدی: مینینگ سیزدن فرقیم شو، مین هیچ بیر فرصتی قولدن بیرمه یمن. بو سبیدن هر دایم موفق من. سیز بو دنیانینگ اینگ بای باشلاوچیسی بولیشینگیز ممکن ایدی. اما، اوزینگیز بونی ایسته مه دینگیز.

حیات بیزگه هم شوندهی بیر فرصت تانینگ و یا تانیسی ممکن. بیز بونی قبول قیلر می ایدیک؟ یوقسه ایریم بهانه لرگه سیغینیب، قاچر می ایدیک؟ بو شانس اوزهل حیات، اکادمیک و یا کریئر (ایش حیاتی) حیاتی میزده بیر یولینی تاپیپ، قیلگن دعالریمیز دیک آوچلریمیز ایچیده بیرلشیشی ممکن. اینگ گوزهل دعا / ایسه بو بیز بیلمسدن حقیمیزده قیلینگن دعالر دیر. بیزنی ایچدن سیوگنلر نینگ دعاسی کی. مولانا حضرتلری بونی جوده ظریف و مهارت بیلن یازگن: قلبینگیز بیلن

قیلگن هر بیر نرسه، قیته دن سیزگه قیتیپ کیله دی. اونده بیز هم بوتون کوچ بیلن قلیمیزگه یانده شه بلیک. بیر سوراق: سیز هم بیرینی کورگنیزگه، دایما مین بیلن قالسین دیگن بیر دعا یوره گینگیزدن کیچدی می؟ اووچلرینگیزده گی تقدیر چیز یقلری بیر-بیری بیلن کیسیشسین ایسته دینگیز می؟ مین بو نرسه گه شاهد بولگنمن. ”شکر پرتقالی“ کتابیده شو جمله لرنی اویگندیم: ”مین شونگه ایشانه من، سیوگی انسانگه هر نرسه قیلدیریب بیله دی. شونینگدی سیوگیسیزلیک.“ دیمک سیوگی انسان قلبی نینگ حقیقی جوهری و سیوگیسیزلیک هم بو جوهرنی یوق قیله آله دیگن کوچ دیر. انسان قلبی حقیقی جوهر بیلن یوغریلگنده، اووچلریده گی چیز یقلرنینگ بیر معناسی قالرمی، عجب؟!

بیراق مین قویاشنی اوزیمگه اورنک آله من. قورقمه یمن باتیشدن، هیچ هاریمه یمن قیته چیقیشدن. بو سوز مین اوچون قطب یولدوزیم دیر. بیللر اوتسه هم، یات بیل (شمال) ایسه هم، یوره گیمده گی سیوگی یاغچی دایما بهار کبی یشنب توره دی. قنده ی که یولدوزلر بیروباریده، آی کیچه نینگ امانتی بولسه: هر نی بولسه بو سیوگی سینینگ امانتینگ دیر... امانتینگنی شو بیروبار دنیا، یلغوزلیکده هم بولسه اسره ب، سینینگ بیروبارینگه بیتکزه من. سینینگ آتینگه صمیمیت بیلن آنت ایچه من.

بیر انسانی یکه و اوزباشیننگه سیوماق، اونی ایکی مرته
سیوماق دیر.

Zweig Stefan

قوشلر عالمی هم عجایب، بیلیم جماعه‌سینی ده قیزیقتیرگن بوله‌دی
که اولر هم بو موضوع بیلن یقیندن علاقه‌دار بولگن و تدقیقلر یوریتگن.
قوشلرنینگ عالمیده باشقه واقعه‌لر قطاریده بیز انسانلرده کوریلمه‌گن
سیوگی، صداقت، وفا و عهدنی کوریش و حس ایتیش ممکن. اورنک
اوجون: انگوت قوشلری (Ruddy Shelduck)، ایلک بار جفتلشگنی بیلن
عمر بویی حیات کیچیریب، جفتی اولگنده باشقه بیر انگوت قوشی
بیلن جفتلشمه‌یدی. انگوت قوشی نینگ کورستگن بو عملی کیشیلر
تمانیدن "یاسده دیر، عزاده دیر" دیب قبول قیلینه‌دی. عجیبراغی شونده
که بو یاس عمر بویی دوام ایتده‌دی. ظرافتی و چیرایلیگی بیلن بیلینگن
آق قوشلر(قو)، اولمیگه قدر اوز جفتلریگه صادق قالدیلر. اگر جفتلردن
بیری حیاتدن کوز یومسه، ایکینجیسی یوره‌ک کسللیگی سببلی قیسقه
زمانده وفات ایتده‌دی. بو قنده‌ی سیوگی که اوسیز یشش امکانسیز؟ سیز
شونده‌ی سیوگیگه شاهد بولدینگیز می؟ دیوانه قوشلری (Albatrosses)
جفتی وفات ایتگج، تاش ییب انتحار قیله‌دی. ایریم افسانه‌لرگه کوره:
"عشقینگدن دیوانه بولدیم"، عباره‌سی شو ییردن کیلیب چیقنمیش.
عشق- سیوگی بو اولماق ایمس البته. بیرلیکده بیلرچه صداقت، وفا

و حرمت ایچیده یشش دیر. کائینات نینگ تورلی خیل بویاقلریگه بویه نیش و بیز کمه لگینی چیزیش دیر. دیمک عشق- سیوگی نینگ فرقلی بویاقلری بولیشی ممکن. کیمیگه کوره قیزیل، کیمیگه سریق. بیری آق گللرنی یاقتیره دی و اونگه کوره آق دیر سیوگی بویاغی و بوتون رنگلرنینگ آنه سی. باشقه سی یشیل طبیعت شیداسی و اونینگ سیوگی رنگی یشیل دیر. مینده ایسه ییللرچه برابر قوچاقله شیب یشه گن ماوی دیر عشق رنگی. بو سودا اوچون یازگن ایدیم:

و کوک،

و دینگیز،

ماس-ماوی عاشقلر...

بیر-بیریگه ایشانگن

عشق رنگی گویا قیزیل

ماوی چی!!!

مینى سیوسنگ ماوی بول

اوچسيز نقطه لرده اوچه ویر

هه دینگیز، هه کوک...

ياغاچلر كيپير يكلر ينگيزده يپراقلندهدى.

Şükürü Erbaş

بیر حرف بیروباری، بیر کلمه یلغوزلیگی بار ایچیمده. بیر-بیرینی کیسمه‌گن ایکی مصرع، نهایتده بیر تورتلیک قدر بورچه‌گیم بار یازوویمده. بیر سین کبی اوزاق، بیر مین کبی یقین مسافه‌لر و یوللر... یولدولر کبی قول-قولگه، بیر آی و بیر قویاش دیک یلغوز...

بیر یاز ایسیغی و بیر قیش نینگ یاووز ساووغی بار ایچیمده. بیر یاپینچیق آرتیده‌گی مین دنیا‌سی، اما آچیق‌لیگده کیزیب یورگن بیر سین بار. امیدگه بوغاز بولگن بیر پرچه موزدن یوره‌ک و بیر مشت توله سیوینچی... او هم باله‌لیگیمدن فالگن بیر یریم ساوغه مثالی...

بیر باله نینگ شوخلیگی و بیر کیکسه نینگ آغیرلیگی بار ایچیمده. بیش تاش اوینیده‌گی تاشلر قدر هواده ایرکین، قیتر یریم ایسه توپراق... بیر چاکلیت نینگ تادی، بیرده حیات سیناوی نینگ اچچیغی بار آغزیمده. تینچلیک نینگ خبرچیسی، ناتینچلیکلرده اوسگن بیر بوله‌گیم بار. اوتمیش و کیله‌جک ترازوسیده ذره بولیب اوچگن بو کونلریم بار...

بیر حیات و بیر اولیم جوماغی بار ایچیمده. یشه‌ماق سیوگی دیر، اصلیده ایسه بیز اولیم بیلن انسانلرنی سیوه‌میز. حیاتده ایکن بارلیک و اصلیده یوقلیک آره‌سیده‌گی انسان، اولگندن کیین بار بوله‌دی. شو یرده دیر که بیر حیات نینگ کوزگوسی، بیر قبر نینگ تاشیگه یینگیله‌دی...

بیر خیال و بیر حقیقت توتساقی بار ایچیمده. سین بیلمه‌گن بیر مین، مین بیلگن بیر اوزیم بار. مین: سراب نینگ تقدیرگه اوخشش بیر کوز اوینی... خیاللریم و حقیقتلریم بیر-بیرینی عکس ایتتیرگن چپ-راست آیینه‌لر...

بیر مین سیس سیزلیگی و بیر سین شاوقینی بار ایچیمده. ایچیمده‌گی تیلبه و یاوایی تایلر، اونگیده ایسه سکونت سقله‌گن بیر آوچی بار. بیر نفسده‌ی ساکن، بیر کولگو کبی یوسک فریکانسلی... خیالیگه بیرلیب کیتگن جیم بیر تاووش، دنیاگه سیسلنگ بیر بوغزیم بار...

بیر آته نینگ مجبوریتی و بیر آنه نینگ مهری بار ایچیمده. انسان قرشیسیده، انسانیت عاجزلیگی و اولیمی... حال بو که مملکتیمده عادیلشگن بیر منظره: اون یاشیده‌گی "پریسا" ساتیلهدی... قدرت-کوچ دیگن عیب بیلن یاپیلگن انسان کوزی... پول دیگن عجوبه بیلن یوغیریلگن روحلری... حالانگه تینگری انسان سویکلری نینگ ایچیده‌گی بیر پرچه ایت توپراغیده مهر و شفقت چیچکلری ایکنندی... اوز روحیدن سیوگی و مرحمت سوولری آقیزگندی...

بیر تاغ آغیرلیگی و تومن یینگیلیگی بار ایچیمده. یوره‌گیم تاش و کیپریکلریم بیر کوز یاشینی کوتره‌آلمه‌یدیگن درجه‌ده کوچسیز. قرانغوده‌گی هیقیریشیم، آیدینلیکده‌گی جیملیگیم... بیز طبیعت و انسانلیکنی اسره‌لیک...

تورگوت اویر (Turgut Uyar) یازگن ایکن: بیر نرسه بار آتینی قویالمه‌گنیم، سینیشن آرتیقچه، پرچه‌نیش کبی. ییغیشگه اورینگونچه ساچیلهدی. مین پرچه‌لیب کیتادیم. بیر نرسه بار، بار. حل قیلامه‌گنیم... قنده‌ی دیر نرسه‌لر بار ایچیمده... تحمل قیلامه‌گنلریم...

فرنندو دن (Fernando Pessoa) مینینگ حسلریمنی خلاصه قیلگنی اوچون تشکر: "روحیم حیاتیمدن چرچه‌گن..."

بو بیل هم یکونیکه بیندی.

یشیردیم بیزنیکلردن،

ساجیمکه آق توشگنینی.

Ochi Etsujin

ییلرچه بو باقلا بیلن ایچ-ایچگه بولگن چیزمه چی نینگ حیاتی، نیکه دیر رنگسیر ایدی. خوددی اونگیده قویلگن بوش تووالگه ساعتلرچه تیرمولگنی کبی حیات نینگ بوشلیگیگه ییلرچه نیکه سوراغی بیلن باشی قاتگندی. او، برماقلا نینگ بیر خط تارتیشن هم عاجز بولگنینی حس قیلیب، کوزلرینی برماق ایزلریگه تیکدی. برماقلا ریده گی ایلنمه لر قدر باشی ایلنگنینی پیقه دی. آز مدت کوزلرینی یومدی و اوزیگه کیلیشینینی کوتدی. کینچه لیک اورنیدن توردی و دیوارگه آسیلگن کوزگوگه نیمه نی دیر اختررچه سیگه قره بیردی. برماقلا ری بیلن آلنینی (پیشانه) سیله دی. اونینگ برماقلا ری بیر چیزگی چیزیشن عاجز ایکن، حیات نینگ شفقتسیرچه چیزگن مینگلرچه اجینی شونداققینه کورینیب تورگندی. اصلیده بو اجینلر یلغوزگینه اونینگ یوزیده ایمس تا روحی نینگ ایچگیگه ایشله گن ایدی. ایلیف شفق (Elif Şafak): قنچه یکه اریتیشگه اورینمه، یا بیرتیلهدی دفترینگ و یا هم ایزی قالدی جمله لرنی، دیدی. رسام ایسه ”حیات ایزلرینی تاشیش شو بولسه کیره ک“ دیب تیلی نینگ ته گیده مریلده دی (زمزمه). شو کونگچه بو سوزلرنی بلکه یلغوزگینه بُرس ایزلری بیلن اثرلریده بیرلشتیرگن ایدی خلاص. او ده بیزلردیک یوره گی نینگ

بیر چیکه سیده جیمگینه بیر کیتیب قویگندی، بیر گن برچه امتحانلرینی. داستیوسیکی (Dostoyevski) نینگ شو سوزی انسانلیک طبیعتیگه قنچه لر توغری کیله دی: ایلک بیر آز بیغله دیلر، کیننچه لیک عادت قیلدیلر. جیرکنج انسان اوغلی هر نرسه گه کونیکیب کیته دی. دیمک رسام هم بیز لر گه اوخشب نیمه لر گه دیر کونیکیب کیتگندی...

بیردنیگه رسام نینگ میه سیده بیر او ی قوزغلانی باشله دی. تکراردن تووال اونگیگه قوییلگن اوریندیقه توغری یوریدی. اوتته دقت بیلن بیرلشیب آلدی. اونو تمسلیک اوچون تووالگه اورپله دیگن بوس اوریشلرینی تیزلشتیردی. بیر نیچه دقیقه ایچیده آرتیق بیر خامه کی چیزمه ایزلری بار ایدی تووالده. رسام نینگ اوتته شوق و هیجان بیلن چیزیشگه دوام ایتیشی کونگیل تاغی سرپالیده گی شو سوزلرنی هر بیر کوزاتووچی نینگ ایسیگه سالردی: انسان اوزینی انگلته آلمه یدی، بیر سوداگه توشمسدن آلدین... او هفته لرچه شو چیزمه سی اوستیده ایشله دی. گویا ییلرچه شو رسمنی چیزیش اوچون بیر فرصت کوتگن بولسه. مین ایسه اونینگ بو مشقتلی محنتی نینگ نتیجه سیننی کورمسدن او بیردن کیتیشگه مجبور بولدییم. آره دن ییل اوتدی و اوشه رسام نینگ بیر کورگزمه سیده بیر-بیریمیز بیلن اوچره شدیک. او در حال میننی تانیب آلدی و نانیسش بیر جیلمه ییش بیلن یانیمگه کیلدی. یوزیده گی جیلمه ییشده بیر صمیمیت بار ایدی. قوللریمدن اوشلب، بیر تابلو تمان بیتکله دی. ایندی مین رنگمه-رنگ بیر تابلو اونگیده تورگندیم. بو منظره کوریشگه ارزیر ایدی. شونده یوزیمنی رسامگه اوگیریب:

بو رسمینگیز آز-ماز مینگه تانیسش. مبادا مین او یلب تورگن چیزمه نگیز ایمس می؟

توپه-توغری. سیز کیتهدیگن پیت کوزینگیزده، بو رسام و رسملریگه نیمه بولر ایکن دیگن سوراق بار ایدی. دیمک جواینی آلیش اوچون تقدیر بو کون سیزنی بو بیرگه چارله دی.

مینی کیچیره سیز و لیکن بو شیرینلیکلرنی چیزیشدن مقصدینگیز نیمه؟ نیگه شیرینلیکلر چیزیلگن بیر رسمگه "انسان عمری بو قوم دانه سی" آتینی قوییدینگیز؟

اصلیده بیر قره گنده هر بیر سوراق اوزی بیر جواب دیر. سیز سوال ایچیده اوز جوابینگیزنی بیردینگیز. اما، مین ینه-ده، آچقیلیک کیلتیریش ایسته یمن. اولر شیرینلیک ایمس، بلکه میکروسکوب آستیده ۳۰۰ قتله کتته قیلیب کورینگن قوم دانه لری. قیسی دیر بیر جاییده شونگه اوخشش بیر عکس کورگندیم. اولرنی رسم قیلشدن و شونده ی آت بیریشیمن مقصد شو: انسان نینگ حیاتی هیچ بیر دوره آسان بولمه گن. بو باله لیک، اوسمیرلیک، اورته یاشلیلک و یا قریلیک دوری بولسین. هر بیریده نیمه دیر ایکسیک فالگن. بو یریم فالگن بیز، هیچ قچان بوتون بولمه گن. بیز انسانلر هم خوددی قوم دانه لری کبی حیاطده گی حسیاتلریمیزی، الم و دردلرینی، سیوگی و نفرتنی، مهر و مهرسیزلیکلرنی، یینگیش و یینگیلیشلرنی، امید و آرزولرنی... خلص ایچیمیزده گی رنگمه -رنگ دنیانی نیگه دیر بویاقسیز بدنلرگه کومیب تشله گنمیز... کیین استعدادلی اوزبیک شاعری محمد یوسف (Muhammad Yusuf) نینگ قاره قویاش شعرلریدن شو شعرنی اوقیب بیردی:

عمر نیمه؟ ای آدم!

عمر یول دیر بیر قولاج،

آرمان نیمه؟ ای آدم!

آرمان هم بیر احتیاج.

آمد نیمه؟ ای آدم!

ایوانده گی قلدی رغاچ

آرزو نیمه؟ ای آدم!

بولدی مینینگ قرنیم آچ
 یلغان نیمه؟ ای آدم!
 یلغان- اوت اوسمس دله
 حق نیمه دیر؟ ای آدم!
 حقیقت- یتیم باله
 سیوگی نیمه؟ ای آدم!
 سیوگیگه یوق حوصله
 بخت نیمه دیر؟ ای آدم!
 بخت- بیر کاسه اته له

بیریگه آستی چیزیلگن کتابلرینگیزنی بیریش،
یاره لرینگیزنی امانت قیلیش دیر، بیر قره شده...

Nazan Bekiroğlu

انسان اوتمیشینی، حاضرینی و کیله جگینی یازوولر و کتابلر بیلن انشاء قیلگن. حتی بیر قره گنده اوز بارلیگینی یازوولرگه بورچلی دیر. یازوو تاپیلمسدن آلدینگی دورلرگه تاریخدن آلدین (*Prehistorya*) دیب آت قوییشلری بی چیز ایمس. یازوو اختراع بولمه گن تقدیرده، بوتون دورلرده گی سرلر اوشه دور انسانلری بیلن کومیلیب کیترا ایدی. بلکه- ده، او یغارلیک دیگن بیر غایه بولمس ایدی. ۳۵۰۰ ییل میلاددن آلدین سومرلر میخی خطنی ایجاد قیلیب بشر او یغارلیگیده اینگ کتته حصه قوشگن. انسانلر اورته سیده گی سوزلی ارتباط کوچه یشی بیلن بو یازوولر شکل اوزگرتیرگن و الفبا شکلنه باشله گن.

ایلیک تولیق فونه میک یازوو، کینچه لیک فانیکه الفباسی صفتیده تانیلگن پروتو-کینان (Proto-Kenan) بیرینچی الفبا دیب حساب بوله دی. بو الفبا عرب، کریل، یونان، لاتین، عبرانی و بویوک احتمال بوتون مدرن تیبلرده گی الفبالر نینگ آته سی سنه له دی. شمالی سامی و فانیکه یازوولری بو کونگی عبرانیچه و عربچه کبی اونگدن چپگه یازیلگن. اورخون و کوک تورک الفبالری، کوک تورکلر و تورکلر نینگ باشقه خاقانلری تمانیدن ایشلتیلگن بیرینچی یازوو سیستم لریدن دیر. تورکلر تاریخ بویچه او یغور، کریل، عرب، یونان، لاتین سغد و باشقه یازوولرنی قوللنگن. انسانلر

نیگه الفبا کیلیشتریث و یازیشگه احتیاج حس ایتگن دیسیسیز؟ اوشبو سوراق نینگ بیر تن جوابی بولیشی ممکن. چونکه هر انسان اوچون یازیش فرقلی معنا تاشییدی. بیرى اوچون جواب، اسیری بولگن بیر مشت شعر ایکن، باشقه سی اوچون وازکیچه آلمه دیدیگن بیر کتاب دیر. موسیقه سودالیبری اوچون ایشیتیشدن چرچه مگن قوشیق سوزلری ایکن، طبیعت عاشقی بولگنلر اوچون یاغمیر سیسی دیر. غایه سی رواجلیش و اویغارلیک بولگنلر اوچون بو سوالگه جواب، ینگى نسلگه بیلیمنی میراث قویبش دیر. اورنک اوچون مصطفی کمال آتاتورک: مینینگ معنوی میراثیم بیلم و عقل دیر، دیب ایتهدی. میراثی بیلم و عقل بولگن بیز ینگى نسل، نیگه دیر بیلمدن اوزاق یشه یمیز. اینیقسه مملکتده گی تورک یاشلری نینگ کتاب بیلمن یقیندن علاقہ سی بولمه گنی جوده قیغو بیرووچی دیر. کتاب اوقیشنی ایسته گنلر ده کتاب نینگ ایاقلریگه کیلیشینی کوته دی. اچچیق حقیقتلر یمیز ایسه طنز بولیب حیاتی میزگه کیره دی. اونى -ده یلغوز اوقیش سوداسیگه توتیلگنلر گینه اوقیدی خلاص. کیلینگ بیر سوراققه جواب قیتره یلیک، نیچه کیشی ایچیمیزدن استعدادلی استادیمیز محمد حلیم یارقین نینگ کتاب حقیده یازگن طنزینی اوقیگن؟^۴

باشقه اولکه لرده کتابلر نینگ آستی چیزیلر ایکن، بیزده سوزلر نینگ اوستی چیزیله دی. انه شو بیرده دیر که ایوان (Ivan Goncharov) نینگ ایتگن بو سوزی جان تاپه دی: غریبه خیال لر عملگه آشیریش اوچون قوریله دی، شرقده ایسه حقیقتلر دن قاچیش اوچون. چونکه انسان بار بولیش اوچون خیال قوریشی کیره ک و اونینگ اوچون کوریشی کیره ک. کورش میدانیده کیسکین قورال سینگری، اوتکیر میه -ده کیره کلی. کیینگى یازوو خوددی شو حقدہ یازیلگن. مزه قیلیب اوقیسیسیز دیگن امیدده من.

۴ "بیز نیگه اوریسه میز" کتابیده "کتابخوانلر یمیز ساغ بولسینلر" عنوانلی طنز یارقین آنالین کتابخانه سیدن اوشبو کتابنی توشیریب آلیشینگیز ممکن.

اوریش صنعتی

(اوریشسیز غلبه قازانیش دکترینی (تعلیماتی))

Sun Tzu

سان تزو اوریش صنعتی آتلی کتابیده: پلان، اوریش مالیاتی، ایستراتیژیکی حمله، تکتیک پلانلری، انرژی، ضعیف و کوچلی نقطه لر، مانور، تکتیک شکللری، حرکت حالیده گی اوردو، اراض فکتوری، اوریش صنعتیده گی توقیز شرط، آلاو بیلن هجوم قیلیش و ایغاقچیلردن (جاسوس) فایده لنینش عنوانلری بیلن ۱۳ مضمون یازگن. بو کتاب ۲۵۰۰ ییلدن بویان سیاست میدانیدن الیب اقتصاد دنیا سیگچه کوپ کیشی اوچون یول کورستووچی بولگن. او کتابده گی اساسی غایه نی ”اوریشسیز غلبه قازانیش، اینگ کتته یوتوق دیر“ دیگن سوزده گینه خلاصه قیلده دی. او قووچیگه اوریش و رقابت نینگ فزیکینی، بسکالوژیسینی و سیاستینی قنده ی قیلیب انالیز قیلیشینی و رقیبگه اوستون کیلیشینی اورگته دی. کونیمیز دنیا سیده هر ساحه ده ناسالم رقابت نینگ کیینگ ترقلگنی بو کتاب نینگ اوقیش اهمیتینی ینه ده، آرتتیره دی. بیریک شرکت رهبرلری، حقوق شناسلر، اکادیمیسینلر کبی کوپلب کیشی بیریب تورگن مجادله لریده بو کتابنی قوللب کیلماقده. اورنک اوچون سینما ده (The Sopranos) دیگن سریالده مافیا رونلی اجرا قیلگن اکتور و پسکالوگی اورته سیده گی دیالوگلریده بو کتابدن بحث قیلینه دی. سریالده اوتگن بو ماجرا سونگره سی کتابگه قیزیقیش آرتدی. آکسفورد پریس ایسه بو کتابگه قرشی طلب نینگ یوقاری کیتیشی بیلن ایرته سیگه یاق ۲۵,۰۰۰ تیراژ باسیشگه مجبور

بولدی. شوندهی قیلیب ۲۰۰۱ ییلیده بو کتاب اینگ کوپ ساتیلگن کتابلر ارسیده اوز اورینی ایگهلهدی.

هر انسان اوز حیاتیده نیمه نینگ دیر سیناویدن اوته بیرهدی. بشری و بشریسیزلیک (موفقییت و موفقییتسیزلیک) کیلتیره دیگن عنصرلر ایسه تزو ایتگن دیک: اخلاق قانونی، کوک یوزی، دنیا، قومنده قیله دیگن کیشی، اصوللر و دسپلینلرگه باغلیق دیر. او بار بولگن قیینچیلیکلرنی بینگیش اوچون بیزگه: بیل (شمال) کبی تیز، اورمان کبی محکم بولیشنی توصیه قیلهدی. یانیده زورلیکلرگه اوستونلیک قولگه کیلتیریش اوچون هر دایم حاضر بولسکگینه، طالعسیزلیکدن قوتلیشیمیز ممکنلیگینی اورغولهیدی (تاکید قیلهدی). چونکه تزوگه کوره: بیر کوچ-قدرت خطر آستیده قالگنده گینه غلبه اوچون اینگ سونگ ضربه نی اوره دیگن حالتگه کیلهدی.^۵

دیمک موفقییت اوچون انسان ایلك اوزینی تانیشی کیرهک. ضعیف و کوچلی نقطه لرینی تاپپ، هدفلریگه توغری تکتیک پلانلری توزیشی لازم. آرزولری نینگ آرقه سیدن کیترا ایکن، اصوللر و دسپلینلریگه اوتته دقت و مهارت صرفلشی کیرهک. فرانک (Frank Ocean): سیز سیس سیزلیکده قتیق محنت قیلینگ، موفقییتینگیز سیس کیلتیرسین، دیب یازگن ایکن. مین بو قیسقه سوزنی جوده هم سیوه من و حیاتیتمده گی اصوللریمدن بیرته سی. ایشانه من که اوزینی و چیگره سینی تانیگن کیشی هر قندهی توسیقنی بینگه دی. حیات نینگ ایکینچی آتی: توسیقلر ایمس می؟

اوزبیک قوشیقچی (Abzal Husanov) "تقدیرلر" آتلی قوشیغیده بو سوالگه جواباً شوندهی کویلهیدی:

حیات یولی مرکب چیگل،

گاه قلتیس، گاه هیده روان،

بخت بیریلمس هیج کیمگه توگل،
 تقدیر بیزنی سینهدی هر آن.
 ایرا توشر یول هم بعضیده،
 آشکار بولر یشیرین سرلر،
 سیوگی نفرت چارخه سیده،
 کیسیشه دی توتش تقدیرلر.
 کیم دولتگه کیم شوکتگه زار،
 کیم دیر محتاج عایدی شفقتگه،
 ینه کیم دیر عشق دیه بیدار،
 یولیکه دی مینگ مشقتگه.
 ایزلشه دی شادلیک و ماتم،
 توقنشه دی هوس و حسد،
 ارا یولده قالمه بین آدم.
 یورگینگه سوینگین فقط،
 دلنی طرفه سوداگه سالیب.
 اوته بیرر بو عمر کاروان،
 حق دیکنلر بوله جک غالب.
 تقدیر بیزنی سینهدی هر آن.

یشه‌ماق کیتیش دیماق دیر اونینگ اوچون. بیر یوزی ایکی دینگیز اورته‌سیده بیر نقطه دیمک، ایکی شهر اورته‌سیده بیر بیکت.

Tomris Uyar

حیات کوک یوزیگه اوخشیدی. اونینگ هر حالی گوزه‌ل دیر. قویاش چیققنده یوره کلریمیز خوددی اوسیملیکلرگه اوخشب فوتوسنتیز قیله باشله‌یدی. بو ایسه بیز انسانلرده خوشلیک هورمونلرینی تورکیلب قوبه‌دی. ایندورفین، سروتونین، دوپامین و اوکسیتوسین هورمونلری قولنی قولگه بیریب روحی حالتیمیز، کیفیتیمیز، حس-تویغولریمیزی بویوک اولچکده تأثیرلنتیره‌دی. هورمونلرینینگ اوزگریشی بیلن خوشلیک نورینی تیگره‌سیگه ساچکن کیشی قویاش مثالی سیویله باشله‌یدی.

کیچه‌لر آی چیقده‌دی. یار وصلینی میریقیب کوتگن کیشیلر اونی-ده اوشه هیجان بیلن کوتیب آله‌دیلر. او که عاشقلرینینگ یلغوز سرداشی و شاعرلرینینگ دیوانیده یاتیب اوخله‌گن بیر جوماق. حتی بسته‌چیلرینینگ (کمپوزیتور) بسته‌لرده‌گی (کمپوز) اینگ کوچلی قیناغ. اورنک اوچون مشهور بسته‌چی بیته‌وون (Beethoven) بسته‌لگن بیر پارچه نینگ آتی "آی یاغدوسی سوناتی (*Moonlight Sonata*)" دیب اتلگن. او ۲۰ یاشیدن کیین ایشیتیش قابلیتینی قولدن بیره‌باشله‌گن. اما، اینگ

مشهور اثر لرینی حیاتی نینگ سونگ ۱۵ ییلیده یره تگن. آی یاغدوسی هم شو اثر لردن بیر دی. اونینگ بو کمپوزی حقیده خلق ایچیده انچه افسانه بار. اولردن بیر ته سی شونده ی: بیتهوون یشب تورگن ساغلیک قینچیلیک لری یوزیدن اوز حیاتیگه نقطه قوییش نیتیده. شو کونلرده بیر دوستی بیلن قدم اوریشگه چیققن و یوررکن توسدن بیر اویدن پیانو سیسینی ایشیتیب قاله دی. بو سیسدن شونچه لر تأثیرلنه دی که کیم نینگ چلیب تورگنی بیلن قیزیقه دی. چله دیگن کیشی نینگ بیر قیزیچه بولگنینی و کوزلری کورمه گنینی اورگنیب آله دی. بو حادثه دن شونچه لر تأثیرلنه دی که قیزیچه دن اوندن بیر نرسه لر سوره شینی التماس قیله دی. قیزیگنه آی یاغدوسی نی کورمه گنینی و بونی تصویرلب بیریشینی سوره دی. بو بیلن بیتهوون شو پارچه نی کمپوز قیله دی. او بو اثرنی ۳۱ یاشیده یره تگن، اوشه پیتلر ایشیتیش کوچی اینگ یمان وضعیتده بولگن. او بو پارچه نی اوز شاگردلریگه ساوغه قیلگن. شاعر (Lugwig Rellstab) بو موزیکنی "کولده پارله یاتگن بیر آی یاغدوسی کبی" دیه تعریفله یدی. بو اثر کونیمیزده هم اینگ کوپ ایشیتله دیگن پارچه لر آره سیده دیر. قره ننگ، کپ-کتته کوک یوزی بیر حیات ایچیده سیغیب قالدی...

یاغمیرلی کوک، روماتیک کیشیلیک و کرکترگه ایگه. خوددی عشق یاغمیری آستیده هول بولیب تورگن عاشق لر مثالی. هر بیر تامچیسی اوتاق لر نینگ پنجره سیگه کیلیب و یاپیشیب، بیر نرسه لر شیویرده یدی می ایی!!! بلکه بیر-بیریدن اوزاق بولگنلر، اونینگ واسطه سی بیلن پیغام اوچیرگن دیر. کیم بیلسین، بلکه-ده، ایکی تامچی اورته سیده اوتاق پنجره لری بیر قاووشمه بیکتی دیر! قار یاغشیگه بوغاز بولگن بولوتلر چاپیب-چاپیب کوک یوزینی تولدیره دی. کیچه سی یاغه دی و ایرته سی برچه گه سورپرایز قیله دی. خوددی ینگیلیک اوچون سیوینچی ایسته گنی کیله یاتگن بیر باله دیک. و قار بیرنی بیر کیلینچک مثالی بیزه یدی. کیلی (Vesta M. Kelly): قار دانه لری طبیعت نینگ اینگ

نازک نرسه لریدن بیری دیر. اما، اولر بیرلشگنده نیمه لر قیلگنینه بیر کورینگچی، دیب ایتگنی ایسیمگه کیله دی. دیمک بیز بیرلشگنده گینه معجزه یوز بیره دی. شونده ی ایمس می؟

کمه لک، کوک حیاتی نینگ رنگه-رنگ آینه سی دیر. کمه لک دیگنده نیگه دیر سینی ایسله دیم! هر نی بولسه، بولسین: سین و مین بویاقلری بار **آنداجیمده**... بیز ایکی جمله اورته سیده گی یازوو قاعده لریمیز گویا. بیری توگه مسدن ایکیچیسی باشله ی آلمه دیدیگن دیک...

قیسی وضعیتده بولسنگیز هم،
 گوزهل نرسه لرنی تاپیشگه حرکت قیلینگ،
 بیر یوز، بیر شعردن بیر مصرع،
 پنجره تشقر بسیده گی بولوتلر،
 بیر دیوار یازووی، بیر بیل گلی (توربینلر)،
 گوزهللیک میه نی تمیز له یدی.

Matt Haig

بیر شهر بغریده، کیچه نینگ سیس سیزلیگیده یولدوزلرنینگ
 برچه سی ییر یوزیگه توشگندی. اوپلرده، کوچه لرده و شهرده یاقیلگن
 هر بیرته چراغ کوز قمشتیرر ایدی. گلر و یاغاچلرنینگ ملایم ایفاری
 تره لردی و اریقده آقیب تورگن سوو سیسی کیشی قولاغینی مهر بیلن
 سیلر ایدی. بیر تیپه لیکده و آلوچه درختی نینگ تگیده تورگن قیزگینه
 ساچلرینی آچیپ قویبیردی. راپنزل کبی اوزون ساچلری باشدن بویگه قدر
 چوزیلدی. فرصدن فایده لنگن بیل قولاچلرینی آچیپ توتم-توتم آچیلگن
 ساچلرینی خوددی میسه کبی هر یانگه سیکن-سیکن ساووره باشله دی.
 گلله گن آلوچه یاغاچی نینگ رشکی کیلدی شیکیلی. او هم اوزینی بیر
 سیلگب، قیزچه نینگ ساچلریگه آلوچه گلر نینگ سیلینی آقیزدی.
 ایندی گل بیلن بیزه لگن ساچلری نینگ بیر توتمی (دسته) قیز نینگ
 یوزیگه توشگن و اوزونلیگی اوچون ییر یوزیگه قدر بیتیب بارگندی. گویا

قیزچه طبیعت نینگ بیر اوزنتیسی^۶ ایدی.

قیزچه کوزلرینی یومیدی و حسلرینی دوره گه سالدی. سیس سیزلیک، یاقیملی ایفار، نحیف سوو سیسی و بیل بیرلشمه سی... آه! نبقدر گوزهل... قیزنینگ ایچیدن ایسه شو سوزلر اوته بیردی:

نیمه بولر ایدی، وقت شو بیرده تورسه و بو تینگسیز گوزه لیک انسانلر نینگ آچ کوزلیگیدن امانگه قالسه. طبیعتنی اولدیرگن انسان نیگه تورته دیوار عاشقی! انسان اوز ایرکینلیگیدن واز کیچیب، نیگه قماقچه تیقلیش نیتیده؟ هه، بلکه اوزینی قاتل حس قیلگنی اوچون هم تورته دیوارنی جزا بیلگن دیر... دایما ایتهدیلر: *اوی دیوارلردن ایمس، ایچیده یشب تورگن انسانلر بیلن اوی بوله دی، دیب. حاضر کورنیب تورگن شونچه بنالردن، قنچه سی اوی و قنچه سی قماقخانه، کیم بیلسین... مینیمچه ملتتم تانی (Meltem Tanı)* نینگ شو سوزی طبیعت تیلیدن ایتیلگن: هر کیم بیر پارچه آله دی یوره گیمدن... بیر پارچه آله-آله، آزه ییب کیتاندی قلبیم ایچیمدن... حال بو که: سیوگونچه باله بوله دی انسان، دیب ایتگن ایدی جان یوجل (Can Yücel). اونده بیز سیومه گن ایکنیمیز-ده، چونکه باله لر طبیعتگه ضرر بیتکزمه یدی. عکسینچه، باله لر طبیعت قورووچیسسی دیر. چونکه باله حلی دنیاده گی آچ کوزلیکنی اورگنمه گن. اونینگ قلبی تمیز و ایکسیلمه گن. انسان اولغیدی می، کیچکینه نرسه لردن و لحظه لردن ذوق آلشنی اونوته دی. دایما وینه کوپراغیگه کوز تیکه دی. عجب، بدنی کبی تویمسلیک تویغوسی هم اولغیه دی می!... کیچه نینگ سیس سیزلیک قلقانینی کوک بغریدن اوته یاتگن اوچاق تیشیب قویدی. قیزچه ایسه اولتیرگن بیرده ایرکیلیب کیتدی. کوزلرینی آچدی یو یوزیده گی ساچلرنی قولقلری نینگ ارقه سیده بیرلشتیردی. ایندیگینه بیلگیده اوتکزگن لاشتیک بیلن ساچینی باغلب قویماقچی ایدی

۶ آنه بولیمده گی بیر بوتون، ماهیت، حادثه یا که وضعیت نینگ، اوزیدن علیحده کورینه دیگن، لیکن بیرخیل توزیلیشگه ایگه بولگن پارچه سی دیر.

.....

که بیر سیس ایشیتدی: ”آچیق ساچلرینگ سینغه کوپراق یره شه دی...
یاغاچ نینگ عشقینی کور، سینغه تینمسن گل ساچه دی. سین او گوزهل
ساچلرنی بیر لاشتیک اسیری قیلمه گین. ایرکینلیک بو سینغه هم
مخصوص دیر مینینگ بیکه م...”

بلبل اولسنگ، سونگگی اوینگ دیر قفس

شونده قالمس گل گه سیره شگه هوس

تلپینیب، ایرکین لیگینگنی ساغینیب،

نالیگه یسن، سین ده بولگونچه نفس

دکتور شفیه یارقین دیباچ

بیر آق قوش (قو) نینگ سورمه لی کوزلریده یازیلگن نرسه
 ”شاه و مات“ دیر. چونکه بیر آق قوشگینه یلغوزلیکدن بو قدر
 غرورلیب بیلهدی.

Lale Müldür

بیر شطرنج تخته سیده دنیاده گی بوتون دینگیزلرگه قره گنده کوپ
 ماجرا بار، دیب ایتگن ایکن فرانسیز قوشیق و رومان یازووچیسی مه کورلن
 (Pierre Macorlan). منه قوییده گی بیر ماجرا هم مشهور روس شطرنج
 اوینچیسی کسپاراف (Garry Kasparov) باشیدن اونگنمیش. کسپاراف،
 شطرنج اوینیده بیر آماتور اوینچیگه مغلوب بوله دی. همه حیران
 بولیب سببینی سوره دیدی. ”مین اونینگ بیر آماتور اوینچی ایکنلیگینی
 عموماً بیلمسدیم. شو سببدن اونینگ هر بیر حرکتیده نیمه ریجه
 توزگن دیگن اوی بیلن بند ایدیم. بعضاً خیالیمده اونینگ ریجه سینی
 و کیینگ حرکتینی تخمین قیلر ایدیم. لیکن ینه ساده بیر حرکتنی
 کوریب، تعجبگه قالردیم. دقتیمنی کوپراق ییغیب، ینگ پلانی نیمه
 ایکنلیگه قره تدیم. اونینگ حرکتلرینی تخمین قیلشده شونچه لر
 اوشلندیم که بوتون دانه لریمنی بای بیردیم. مات بولگندن کیین اورگندیم
 که اونینگ قیلگن برچه حرکتلری بو اوینده گی مهارتسیزلیگی طفیلی
 ایکن. اوینینی بای بیرسم هم بیر درس آلدیم.“ دیب جواب بیرهدی و
 دیدی: ”همه حرکتلر هم حيله و نیرنگه اساسلنمه دیدی. بیز شونچه لر
 الدنگنمیز که توغری و راست بولگن حرکتلرگه هم ایشانچیمیز قالمه گن.

شو شڪلده يولنى ييتيرگن و بينگيلگنمميز. رابطه ل و باغلريميزده فيلگن ينگليشيميز شو: يريم-بوملاق ايشيتهميز، تورتهدن بيرينى توشونهميز، هيچ اويلمه يميز و ايكى برابر عكس العمل كورستهميز. "حتى ينه بير ماجرانى سوسيال ميدياده اوقينگنديم: افندى بير سطرنج استاسى اويين جريانيده توقيز ساعتدن بوياں هيچ حمله قيلمه گن رقيبيگه بيراز غضبلييب "قچان اوينه ي سيز" ديب سوره گنده، "نوبت سيزده ايمس مى؟" جوايىنى آلكندى. انسان اوز مناسبتلريده هم شونده ي يول توتهدى: ايله تيشم سيزليك (علاقه قورمسليك) و ارتباطده بولمسليك وقت اصرافى و بيهوده ناغليكگره يول آچهدى. قرب سيز ادوارد (Eduard Gufeld) ايتگن ديك: شطرنج حيات دير.

شطرنج نينگ تاريخى و آتى انچه ماجرا يشه گن. بعضى منبعلرده شطرنج هندوستانده ايجاد بوليب او بيردن ايران و عربلر واسطه سى بيلن غرب دنيا سيگه كيريب كيلگنى ايتيلهدى. بيراق، شطرنج نينگ توغليشى و ترقلهيشى حقيده فرقلى هيپوتيزلر (فرضيه) موجود. اورنك اوچون: شطرنجى هندوستان يا چيندن چيقيب بوتون دنياگه ترقلدى ديگن فكر نينگ تيسكريسى آز بولسه ده، ۵۰-۲۰۰ ميلاددن كيىنگى بيللرده كوشان توركلرى تمانيدن كشف قيلينگنى ايتيلهدى. بونگه ايسه هندوستان نينگ بير قسمينى كوشان امپراتورليگى باشقركنى دليل كورستيلهدى. دالورسين تيبه سيده اوتكزيلگن بير ار كيا لوزيك تحقيقده شطرنج دانه لرى تاپيلگن. سانسكريتچده بو اويينگه "چه تورنگه" ديب آت بيريلگن. بو هند اوردوسى نينگ تورت قسمتيگه دلالت قيلهدى: اوريش ارباه لرى، فيلر، سواريلر و پياده لر. سانسكريتچده "چه تور" تورت و "انگه" قسم-عنصر معناسيده دير. كيىنچه ليك عربچه ده شطرنج و فارسچه ده چت-رنگ ديب قيد ايتيلگن.

تورك خلقى ازلدن ماجرا انسانى بوليب كيلگن. بو اويين هم بير ماجرا بولگنى اوچون تورك سلطانلرى نينگ دقتينى اوزيگه تارتگن.

شطرنج، سلطانلر و عایله سیده گیلر ایچیده دایما رغبت کورگن. مثلاً: امیر تیمور بابامیز بو اویننی جوده یاقیرگن. نه فقط توشونیش قابلیتینی آرتیریش اوچون بلکه استریسنی کنترول قیلیش اوچون هم شطرنج اوینه گنی ایتیلهدی. بو اوینده شونچه لر مهارتلی که ”شطرنج الکبیر“ دیگن ینگى بیر ورینتینی شکلنتیرگن. حتی شطرنجنى شونچه لر سیوگن که فتح قیلگن منطقه لری نینگ اینگ استا اوینچیسینی چقیریب، او بیلن اوینن اوینه گن.^۷

مقصدی بولمه گن بیر روح، یولینی یوقاته دی: چونکه هر بیرده بولیش هیچ بیر بیرده بولمسلیک دیر.

Montaigne

اصلیده یلغوزلیک، بیر انتحار مسئله سی. بیراق، مین یلغوزلیگیمنی قوچاغلر، بیر بیروبار ایچیده ینه ده یلغوزراق فالگندیم. مین هیچ کیمنی تانیمس و هیچ کیم مینی تانیمس ایدی. انسان! دیدیم ایچیمدن، یوزلری بیر-بیریگه قنچه اوخشش، فقط ایچیده گی اوشنچه فرقلی، بلکه ایچیده بیر ییرلرده بیر آز اوخشش. قره ب سن، نیمه نی دیر بیر ییرلرده خطا قیلگن او... توماس (Thomas Henry Huxley) نینگ کوزتگنی می توغری: بعضی خطالرنی وقتراق قیلشینگیز، حیاتیگیزگه کوپ فایده کیلتیره دی... هیخخ، بیلمه دیم! جنتنی یوقاتیب، ینه اوچماغ اخترگن انسان ایمس می!... کیین نیمه نی دیر توغریلرگه بو یسینتیرگن. خلص "انسان" دیگنده دیمک هر نرسه ممکن دیگن او ی سینی حلاوتسیر قیلمسدن توره آلمه پدی. ایچیده گی و تشقریسیده گی دنیا لر ترازو نینگ ایکی پله سی: توازننی تینگ کیلتیریش ایسه جوده قیین مسئله. بلکه بو سبدن چنگیز ایتمه توف دیدی: بیر انسان اوچون اینگ زور نرسه، هر کون انسان قاله آلیشی دیر.

انسانده گی قضاوت قیلش و تشقی کورینیش شیدالیگی دایما بیر-بیرلرینی عذابلش اوچون بیترلی بولگن. اوزینی تانیش اوچون فرصتی بولمه گن. اما، قرشیده گینی ئالته لر ایچیده تانیشگه قریبی بیتگن بیر بارلیق نینگ آتی دیر انسان. شو اویلاو بیلن بیراولر نینگ حیاتیده جوده

چوقور و علاجی بولمه گن ياره لر آچگن. آلینگ سیزگه اوغوز آتای دن (Oğuz Atay) بیر اورنک، او شونده ی دییدی: ”مینینگ اشتیاقیمنی کیچکینه لیگیمده یاق سیندیر دیلر. کیین چیققیچگیگه (شکسته بند) آلیب باردیلر، ینگلیش قینه دی. حیاتیتم بویچه ینگلیش نرسه لرگه قرشی هوس قیلدیم و اینتیلیب یشه دیم.“ مینیمچه کوز کورگن هر بیر نرسه حقیقت ایمس. حقیقتنی ایزلش اوچون انسان تفکرگه ترتیلیشی کیره ک. چونکه او بیر پارچه ایتنی ایمس، و رحلرنی سیویشی کیره ک. شو نور سرعتیدن هم تیز آقیب تورگن ساعت و زمانه حیاتی روحلرنی قهیرلرده دیر حبس قیلگن. اوتنگلرده ایتردیلر ”شو تورت کونلیک دنیا“ دیب، قهر ب سیز که بو عباره هم ”ایکی کونلیک دنیا“ بولگن. بو تیزلیک بیلن قه یانگه شاشیلگنینی بیلمه گن انسان هم روحینی بیر جایلرده قالدیرگن. قیزیل تیریلیکلردن بیر حکایه اوقیگندیم: قیزیل تیریلیکلر کوپ یورگن پیتلریده در حال بیر یاغاچ تاپیپ، سایه سیده اولتیریپ کوتیشگه قویلمیش. اولرگه نیمه کوته یاتگنلری سوره لگنده، شونده ی جواب بیرگنلر: ”بدنیمیز تیز حرکت قیلدی، روحیمیز آرقه ده قالدی. روحیمیزنی کوته مییز.“ روحینی قه ییرده دیر یوقاتگن حاضرگی زمانه انسانی هم بیر یاغاچ تاپیب، اونینگ سایه سیده اوز روحینی کوتیشی لازم. روح، قیتگنده گینه بیر- بیرینی عذابلشدن قول تارتر و وجدانلی بولر بلکه ده.

روحگه اینک کوپ سیوماق یره شه دی. اصلیده، سیویلماق هم... هه! انسان روحی اختریب تورگن یاغاچ بلکه سیوگی دیر؟! دنیاده تورلی خلقلر و تیللر، عرفلر و عادتلر بار. فقط بیله سیز می، اولرده نیمه اورتاق؟ سیوگی تیلی. اما، بو تیلنی اورگنیش برچه گه هم نصیب بولمه ییدی. یوقالگن هر بیر روح، اوشه یاغاچگه محتاج... روحیمیزنی بیر مقصدگه باغله یلیک.

تیلبه خاتینلر یخشی دیر،

چونکه نی قهقه لری توتساق (اسیر)،

نی هم کوز یاشلری محدود،

نی آرزولری قمه لگن،

نی غضبلری کیشنلنگن.

Ahmet Arif

ریکلاد اجینتلیگیده ایشگه باشله گنی هنوز اوچ هفته بولگن ایدی. ینگی، کوپ هم چیگل، ایکسیک، بیتمس و توگه مس کورینگن ایشلرگه بوتون دقتینی بیرگن ایدی. بو ایش نینگ عهده سیدن چیقهمن دیگن قناعتی بار ایدی. ایش ییریده تورته خوجه یینی بار ایدی. او ایشگه باشلگنیدن بویان اوچی بیلن یقیندن کوریشگندی. تور تینچیسی بیلن یلغوزگینه تلفونلشگندی خلاص. تور تینچی خوجه یین ایشلرنی تلفون آرقه لی اویدن بجرردی. ایریم پیتلر همه ایشچیلر کیتگدن کیین اداره گه کیلیب، هیچ کیم کورمسدن ایشلرینی حل قیلیب کیتردی. ایشچی، جمعه کونی ایشلری بیلن بند ایدی که بیر کیشی نینگ اداره گه کیرگنینی کوردی. کیلگن کیشینی تانیمس ایدی. آدم اداره گه هیچ کیلمه گن رئیس نینگ آتینی ایتیب، او بیلن کوریشماق ایسته گنینی بیلدیردی. ایشچی جیلمه ییشینی هیچ بوزمسدن رئیسینی بو کون کیلمه گنینی ایتدی. شونگه قره می کیلگن کیشی رئیس نینگ اوتاکیگه توغری یول آلدی. یاش قیز نیمه قیلرینی بیلمه ی اوزینی اونگه بیتکریب: ”مینینگ یانیمده

کوتیب توریش ایسته یسیز می؟ رئیسگه اونی کورماقچی بولگننگیزی ایتهمن. “ دیدی جیلهم ییب. کیلگن کیشی اونگه پروا قیلمسدن یولیگه دوام بیردی. قیزگینه اونی توخته تالمسلیگینی بیلدی، بیر قدم آلدینراق باریب رئیس نینگ ایشیگینی آچدی و جیلهم ییب: “بو یورینگ” دیدی. “منتظر قالر ایکن، سیزگه بیر قهوه آلیب کیله می؟” آدم ینه اوزیدن امین بیر حرکت بیلن رئیس نینگ میزیگه توغری یوریدی و اونینگ اوریندیگیگه اولتیریب آلدی. قیز نینگ ایچی اوته حیرت بیلن تولگن بولسه ده، جیلهم ییشیگه دوام بیریب، تیفونینی قولیگه آلدی: “مینی اوته زور وضعیتده قوبدینگیز. سیزگه قندهی قیلیب یاردمچی بولیشیم ممکن. رئیسگه تیفون آچیب کیلم کیلدی دیب ایتنگ. آتینگیزی ایتهم سیز می لطفاً؟” او آتینی ایتدی فقط قیزگینه جیلهم ییب: “جوده هم هزلکش ایکنسیز افندیتم” دیدی. ایشلرنی اویدن حل قیله دیگن رئیس، “جیلهم ییب تورگن بیر انسان ایکنسیز. شوندهی بولمگنده رئیس اوتاقیگه بیر ناتیشنی کیرگیز ییب آلگننگیز اوچون ایشیدن چیقرر ایدیم. هر حالده بونی بیله سیز.” دیب سوتسیز و شکرسیز بیر قهوه ایسته دی. کونلر اوتیب، ینگى ییل دیگنده قیزگینه نینگ ینگى بیر مسوولیتی و اوزیگه خاص اداره سی بار ایدی. ترفع قیلمسدن آلدین اورنیگه ایچشی آلر ایدیلر و اوندن توصیه ایسته دیلر: “مینینگ موفقیتیم نینگ سرّی جیلهم ییشیم. کولر یوزلی بولگنلرنی ترجیح قیلینگلر.”^۸

حال بو که مینینگ مملکتیمده جیله ییش، کولیش و قهقهه آتیش بیر خاتین و بیر قیز اوچون اینگ کتته عیب و گناه سنه له دی. چونکه آته اکیل (مردسالار) بیر توپلیمده ایرکک حتی که کولیش اوچون هم ایرکین یره تیلگن. عیال ایسه توپ-نیگیز چیکلنگن بیر بارلیق نینگ آتی و حتی که دوداقلریده کولگو رقصگه توشه آلمه یدی. مملکتیمیز طبیعتیده عیال عنصری ایکسیک. اونگه باغلیق بولیب توپلوم پسکالوژیسیده گی

نشہ و شادلیک ہم... سیز عیال سیس سیز لیگیدہ گی، دہشتگہ عادت
 قیلگنسیز، اونوتمنگ! سیس سیز لیک عادت ی بولگن کوچہ ہم اولیم ایس
 بیرہدی. سیز اوزینگیزی و حیاتیگیزی بوزیلمس قاعدہ لر و فکر لر بیلن
 بیزہ گنسیز. شو سبیدن دیر کہ شاعر یازہدی:

مینینگ مملکتیمده

هیچ بیر عیال نینگ آتی دریا ایمس!

دریا مینگرچه بیل آلدین

ماوی قرسینی باشیدن آلیب تشلهدی

و بوتون عیال لر تاغ بولدی

کوچلی...

مستحکم...

قوتلی...

(حسین رضایی)

”اگر-ده، مین حکایه یازووچیسی بولسه ایدیم، بولوتلر
اوستیدهگی بیر دنیاده یشه گن بولردیم.“ (۴)

هر کیم نینگ بیر پارچه بولسه-ده، اوز کوک یوزی بار و بو برچه
بارلیقلر اوچون تیکین. مینگه توشگن بیر بولک کوک یوزی... پارچه
بولوتلی حالینی جوده کوپ سیوه من. سیرکک (هوشیار)، قورقاق و قووناق
آنلرینی... بیر دوست کبی توگه مس صمیمی صحبتلرینی... اینگ کوپ
معصومیت کورینیشی بیرگن آپاق رنگینی... بیر-بیرینی ایزلب و قووه لب
تورگن اوینلرینی... بیز هم باله لیکده قووه له-قووه له اوینردیک-کو،
خوددی اوشه آنلریمیز کبی یومشاق و معجزه لی...

سبز هم بو هیدنی آلیسبیز می؟! باله لیک دملریده آنه میز نینگ
پیشیرگن ایسیققینه نانی نینگ هیدی و بیز اویننی توگتیشیمیز کیره ک
دیگن اشاره. تندیردن ینگ چیققن ناننی هیچ سووگه باتیرگن سبز می؟
پوسیقینه و قنچه مزه لی... وایی، آغزیمگه سووگه ییغیلدی. سبز چی؟

آته جانیم نینگ مینی تپه گه توغری آتگن دملرینی ایسله دیم.
کیچکینه بیر باله اوچون بولوتلرگه تیگینیش و آته سی نینگ بغریگه
قیتیش قنچه سحرلی بیر واقعه، شونده ی ایمس می؟! حاضرچه ایچیمده
عجاب هبجان یشه دیم... اوشه دملر قانیمگه قوشیلگن دیک گویا. اوشه
دملرگه باریب، آته و آنه جانیم نینگ سیسینی اوپه آله من می؟ باشلیک
چاغیده قهقه لر ساوغه قیله آله من می؟

قرهنگ، بولوتلرگه اوخشب مینینگ هم آنلریم بیر-بیرینی ایزله ی

بیره‌دی... قویاش، بولوتلر اوستیگه پارلب تورگن. اونی سیر ایتیشندن اوزیمنی آلیب قویه‌آلمه‌یمن. جاهد (Cahit Zarifoğlu) دیدی: اصل کمال بولوتلردن ایدی و اما، هر کیم یاغمیرگه شعر یازدی. حقیقتدن نیگه بولوت شعرلرده معجزه یره‌تمه‌دی / یره‌تمه‌یدی. مینیمچه بهار نینگ ایلک ساغینچی یاغمیر ایمس، بولوت بولیشی کیره‌ک ایدی... تاخته! یلغوز شعرلرده ایمس، فلملرده و سریاللرده هم یاغمیر قیزیقتیره‌دی باش رول اوینچی لرینی... ایسیمده بیر باش رول اوینچیسی شونده‌دی دیگن ایدی: "مینگه، هول بولیش اوچون ایکی یاغمیر تامچیسینی بیر-بیری بیلن اوچره‌شیشی کیره‌ک، دیب ایترایکن پارلب توره‌سن. بیز هم اوخششلیکلریمیز اوچون بیر-بیریمیزی قلبینی انگله‌یمیز." ایندی سوراق شو: بولوت و یاغمیر قنده‌ی بوله‌دی-ده، بیر-بیری نینگ پوره‌گینی انگله‌میدی؟ اولر جوده اوخشش-کو... نیگه یاغمیر مختاواگه توتیله‌دی و بولوت یمانلنه‌دی؟ عجب، بولوتنی سیوگنلر بار می؟!

"ایریملر عشقنی تصویرلب بولمه‌یدی، دیشه‌دی. بیراق، بولوتلر بیلن اوچر شگنیمدن بویان اونی تصویرله‌ی آله‌من." دیمک بولوتنی سیوگنلر هم بار... گاهیده اوز پارچه‌نگیزنی یره‌تگن معجزه‌لرینی شونداق کوز اوچی بیلن بولسه-ده بیر کورینک. پشیمان بولمه‌یسیز. مین بونگه ایشانه‌من.

حيات كتابمىنى بىخواست ورقلب،

مىن اوتگن عمرگه اچىنمى قويدىم.

Zulfiya Isroilova

انسان نىگه داىما باله ليگىگه توغرى چاپىش ايسته يدى؟ بو سوراق
 آنچه وقتدن بويان انگىمنى بولغى تورگن. ميه مده گى بوتون سىنپسلىرىنى
 (Synapse) ايشگه سالگىم انىق. بىراق، مىن اوچون تاپىلگن هىچ بىر
 جواب قانىقلى اىمس. تحقىقلىرگه كوره، كونىگه اورتجه ۷۰,۰۰۰ اويلاو
 انسان ميه سىدن اوترمىش. ينه بىر باشقه تحقىقده انساننى اوز-اوزى
 بىلن سوزله گنى نىنگ ۷۵ فاىزى سلبى سوزلردن عبارت اىكن. عجب،
 بو اوبلردن قاچىش اوچون مى باله ليك دىمىز؟ بلكه جواب جىسون
 (Jason Carrier): ”هر بىر مسووليت، سوچلىلىك توغوسى بىلن
 همراه بولىشى ممكن“ دىگنى كى دىر. بىز شو سبب اوچون مى
 تكراردن باله بولىش ايسته يمىز؟ چونكه انسان اولغه يدى مى يوكى
 هم اغىرلشه دى. توپلىمىمىزده بىر سوز بار ”مردلىك نىنگ بىر يولى،
 قاچىش دىر“ دىب. خوددى شو سوزنى نظرده توتىب، زمان بىلن هر
 بىر مسووليتدن قاچگن كىشىلرگه اينله مىز بىلمسدن و اوز اختىاريمىزگه
 بولمسدن. كوزمىزنى آچگنده ايسه عمر اوتگن و ياش كىلگن قىرقله.
 قىرق دىدىم چونكه بىر يىرده اوقىگندىم، بو ياشدن سونگ انسان كوپلپ
 عادتلىرىدن، اورگنگن يول و يورىغىدن واز كىچالمس اىكن. قره سنگىز بو
 سوز جوده توغرى توپىله دى. منه كورىنگ يىللىر دىر تىنچلىك يوزىنى
 كورمى حىات اوتكزه مىز. اورىش اىچىده توغىله مىز، اولغه يه مىز و
 اوله مىز. بىز بىچاره خلق باله ليككه توغرى يول آلىشدىن هم قورقه مىز.

کیم بیلسین، بیزنینگ هیج بیر وقت باله بولالمه گنیمیزی... منه سیز بیر قنچه محدود دم تشقریسیده باله لیگیزنی ایسلش ایسته می سیز می؟ دنیاده گی برچه خلقلر اوز باله لیگیدن سیزگه ایرتکلر، حکایه لر، شعرلر و قوشیقلر ایتیب بیریشی ممکن، بیز حتی که باله لیک ایزگیسی (قوشیق) دیگن بیر سحرگه ایگه بولمه گنلردن میز... ایچینگیزدن بیرانته سی "بیریمن شهریده گی قوشیقچیلر"^۹ دیگن ایرتکنی اویگن می؟ یا-ده بیرسی سیزگه بیران ایرتک ایتیب بیرگن می؟ مینیمچه باله لیگی ایرتکسیز اوتگن بیر کیشی نینگ رو حیده نیمه لر دیر ایکسیک قاله دی. بو ایکسیکنی دنیاده گی هیج بیر نرسه تولدیره آلمه یدی. اونده باله نگیز رو حیده ایکسیک قالمسیگی اوچون ایرتکلر بیلن قوچاقلشینگ. قدرلی استادیمیز دوکتور شفیه یارقین نینگ فیس بوک حسابلریدن و باله لر اوچون آچیلگن سایتدن انچه ایرتکلرگه ایریشیشینگیز ممکن.

اینگ اساسی نرسه نی اونوتیبمن "جوماقلر". مین باله لیگیمده جوده هم کوپ ایرتک، قوشیق، شعر، چیزگی فلم (کارتونی) و جوماقلر بیلن ایچ-ایچگه بولگن نادر و شانسلی انسانلردن بیر می. بونینگ اوچون عایله مگه سونگسیز منتدارمن. مملکتیمیزده و اینیقسه تورک خلقلری ایچیده آز بولسه -ده، بو کلتور سقله نیب کیلگن. حرمتلی محمد قیوم عزیز می و تیمور قوجه اوغلی جنابلری نینگ "مینگ بیر جوماق" دیگن اثرلری بو مدعاگه بیر اورنک دیر.

ینه باله لیک دیگنده "اویین" اینگ تیپه ده تورگن ساورین مثالی کوزیمیزگه ایلینه دی. هر بیر ساحه ده بولگنی دیک اویینلر هم زمان اوتگچ شکل اوزگرتیدی. بلکه نسللر اورته سیده بونی تقاسلش ایسته سک، بیز حاضرچه سانال (مجازی، وریتول) دنیا اویینلریگه بیریلیب کیتگنیمیز.

۹ اکه و اوکله ر «گریمر» یازگن ایرتکلردن بیر دیر. ایشک، کوپک، موشوک و خوراز نینگ ماجراسینی انگلته دی. ایگه لری اولرگه توزیک معامله ده کورنمگنی اوچون اویدن قاچه دیلر. حتی که اولرنی هیکیل هم توزه تیلگن. شونگه اوخشیق ایلاق آی و ۷ میتی، راپونزل، اویقوده گی ملکه، بلینچی و خاتینی کبی ایرتکلرنی هم یازگنلر. حاضر ایسه پیداگوزیک بوندن ینگ میتودلر بیلن ایشلنگن ینگ ورینتلری موجود.

بیزدن آلدینگى نسللر ایسه اینگ شانسللى نسل. چونکه اولر حقیقى اویینلرده اویینچی بولگنلر. بیز بو کلتورنى قیسی دیر فکتورلرگه باغلیق بولیب یوقاتگنمیز. او اویینلرنی ایسلش و اویینش ایسته سنگیز منه سیزگه بیر منبع، اولوغوار استادیمیز محمد حلیم یارقین نینگ ”بازیهای عامیانه /وزیبکان جوزجان“ دیگن اثرینی اوقیشینگیز ممکن. هه، اونو تمسدن باله لرینگیزنی اویینسیز، ایر تکسیز، شعرسیز و قوشیق سیز قویمنگ. چونکه ایتیپ اوتگنلریم نینگ برچه سی حیات نینگ روحی دیر. ”باله لیگیم، روحیم نینگ معجزه سی بولگنینگ اوچون سینگه رحمت!“ دیگن سوزنی سیز هم باله نگیزدن البته که ایشیتیش ایسته یسیز. شونده ی ایمس می آته و آنه جانلر؟

آر تيق انسانلر، پارچه لری يیتگن باشقاتیرمه گه اوخشه یدی. بعضیسی نینگ روحی، بعضیلری نینگ میه سی و کوچیلگی نینگ بیر قلبی یوق.

C. Palahniuk

بعضاً بهانه سیز، ایچینگ بیر توغوغه تولیب کیتهدی. موز دیک ییل (شمال) یوزینگه اورگنده حس ایتیلگن بیر توغوغه کبی. انسان حسلری دیمن، بیر قره گنده جوده هم چیگل. باشقه تماندن ایسه اینگ قولهی تعریف قیلینه دیگن هم شو توغولری میز ایمس می؟ بیز انسانلر اوز ذاتی میزده بیچیمی بولمه گن جوماق میز. گاهیده کورینیب تورگن تمانی میز ایمس، کورینه گن تمانی میز دیر جواب. اما، بیز سوراقنی کورینیشگه قره ب بیره میز. بلکه بو سببدن ایجه اونر (Ece Üner) یازهدی:

سوزیب اولگورمه گن دینگیزلرده

بوغیله میز، ایشیتمه گن سیسلردن

کر بوله میز، عاید بولمه گن بیلردن

هیده له میز، کیرمه گن یوللرده

اده شیب کیته میز، قیلمه گن گناهلرنی

جزاسینی کوره میز، عقلی میز ییتمه گن ایشلر اوچون

عقلدن آزه میز، بیه آلمه گن

ییمکلردن زهرلنه میز، تانیمه گن انسانلر بیلن

بیگانه بوله میز، توپراقه سالمه گن ایلدیزلریمیزدن

اوز یله میز،

و توسدن!

یشه مگن بیر حیاتدن اوله میز.

اولیم جوده ساووق... یلغوز اولیکلرنی موز دیک وجودیده ایمس، اولیم بارگن هر بیرده ساووق توشه دی. جوابی بولمه گن تو یغولرنی هم اولیم سوراغلب بارگنده موز توته دی... بیر حساب قیسی موسم بولیشن قطع نظر سین قیش یشه یسن. انسان میه سیده گی ایشلتیلمه گن سَنَسَلر وقت اوتگچ اوز- اوزیدن یوقالیب کیته دی. چونکه اولرنی بیر- بیر یگه اوله دیدیگن- قوشه دیدیگن بیر عمل یا عکس العمل کورینه گن دیر. تو یغولرنی هم شو خاصیتی بار می دیمن. قوشیلمه گنی موزله یدی و سیکی-سیکی یوقاله دی...

استه-سیکی همه نرسه دن واز کیچیب، خوددی باشقه سیگه ایلندیم، دیگن ایکن لوئیس (Louis Ferdinand Celine). البته بعضاً واز کیچیش هم چاره ایمس. انسان ایچیده کومگنلری و ایتمه گنلری بیلن اولغه یه دی... چونکه ایتمه گنلری ایچیده اولغه یه دی. انسان، گپله شیش بیلن کوپ معمالنینگ چوزیلیشینی بیلمس ایدی. حتی موزله گن تو یغولرنی هم. او دایم اولیمنی کوتیب توردی گپله شیش اوچون... وقت شاشیلگن حالده اوته بیردی و اولیم چاغی کیلدی. اولیم می! فرصت بیرمه یدی و توشه دی ساووق... سیوگن، سیومه گن، ایتیلگن و ایتیلمه گنلر گه...

سین بو شعرنی اوقیر ایکن،
مین بلکه باشقه بیر شهرده،
اولرمن...

Behçet Aysan

کاش سین دایما قرانغووده هم کوموش یاروغلیگینگ بیلن فالگن بولسه ایدینگ. آی نینگ یاروغلیگی دیک کوموش رنگلی... حال بو که همه نینگ تیلیده "آی هیچ قچان اعتبار اوچون یالوارمه یدی" دیگن سوزلر... کیم بیلهدی نیمه لر دیب یالواردینگ... عجب! اوزینگه یره شتیردینگ می؟ مینیمچه کوزگو، کتابدن سونگ انسان نینگ اینگ گوزهل ایجادی. چونکه سینی اوزینگ بیلن یوزلشتیره دی. کوزلرینگنی ایچیده باققینگده گینه وجدان سینگه سیسلنه باشله یدی. "من شو بیرده بارمن" و قه بیرلرده دیر سینی قناعت بیریشگه اینتله یدی و اینتله بیرهدی... قیسی بیر کیشی: انسانلر باشقه بیرینی الده تیب بیلگنلری اوچون هم اوزلرینی جوده عقلی حس قیله دی و بو بیلن فخرلنه دی، دیب ایتگندی. اونینگ بو سوزی مینی آنچه وقت توشونتیرگن و اظطرابیمگه سبب بولگن ایدی. کیین شو سوزلر تینیم بیلمسدن ایچیمدن اوتر ایدی: نخاد که عقل شونده ی کونگیلسیزلیکلرگه یانباسه... اونده تونلیکده اوستینلیک بیر معرفت می؟ آخ، انسان باله سی اوزی سینگه نیمه یتمه یدی؟ هر نرسه ده کورستگن، بیتمس و توگه مس بو غله موسلیک (حرص) نیمه؟ حالانکه جیسون (Jason Carrier) نینگ: اراده نگه حاکم، وجدانینگه اسیر بول! دیگن سوزلرینی برچه انسانلیک آتیده اورینلی دیب بیله من. انسان اراده سی و وجدانی نیمه لرگه قادر ایمس که... انسان، اونگه بیریلگن

بو ايکي فضيلت معجزه‌سي بيلن اوزيني و انسانليکني قوتقزيب بيله‌دي. حاضرچه بيز يوقاتگن "انسانليک" کتابلر آره‌سيده يازيلگن مجازي عبارهدن چقيقب، حقيقت کييمي کييه‌دي. انسانليک، وجدان و اراده واسطه‌سي بيلن نسلدن نسلگه ايرگه‌شيب منگو قاله‌دي... بو سوزلرني ايترايکن سيسيده "انه ييغله‌يدي، منه ييغله‌يدي" ديگن بير حس بار ايدى. بلکه او مينگه دوچ كيلمسدن بورون قنچه ييغله‌گن دير. بلکه ييغله‌ش اوچون وقتي و انرژيسي يوق ايدى، ني بيله‌ي... سوزلريني ايشيترايکن يوره‌گيم اونگه قوشيليب مينگ پارچه‌گه بولينيب آغريدى. کوزلريم مينگه ياردم بيرمه‌ي سيکين و اما توگون-توگون حس قيلگن درديمي توکه باشله‌دي. او وضعيتني بيلگن دير که سوزلريگه دوام بيردى:

قيغ اورمنگ اورتاق! مين فرانکليبن (Benjamin Franklin) ايتگيني قيديم: "سينگه قيلنگن حقسيزليکلرني چنگگه (گرد و خاک)، يخشيلیکلرني مرمرگه ياز" مين حقسيزليکلرگه چيدالمه‌ي و عصبلاريم تيزده ترنگلشيب کيترايدى. حتى که بونگه سبب بولگن کيشيلرني "توبه‌ني دمي بيرگه تيکننده کيچيره‌من" ديب اويلر ايديم. حاضر ايسه او ايسکي ميندن اثر يوق. اولغه‌يديم شيکيلي... او بو سوزلرني ايتيرايکن چوقور بير نفس تارتدى و قوليني چونته‌گيگه ساليب بير عکس چيقردى: بو مين سيوگن قيز. او بيلن ايکنمن اياقلاريم بيردن کيسيليب، کولرگه توغري کوتريلر ايديم. بير نينگ تارتيش کوچي هيچ بولمه‌گن ديك توييلر ايدى... بعضي حکايه‌لر خيرلشمسدن توگه‌يدى... بو حقسيزليک ايمس مي؟ اينگ سونگ همه يشه‌گنلريميز بير خاطرهدن عبارت بوله‌دي و خلاص...

مين اونگه واحد لقمان (Vohid Luqmon) نينگ شو شعريني اوقيب بيرديم:

فوارہ لر تینگن اوریندیقلر بوش،
 مجنون تالدر کیتگن قہ بیگہ دیر دیدیب.
 آرتیمدن ایرگشر سینیق یاغمیر بوش،
 برگلر شیتیرلہ پدی، اسمینگنی ایتیپ.
 آغیر تارتیب قالگن ہفتہ لر گویا
 بیکتدر مونگلی دیک کورینر کوزگہ
 سینی کوتہ ویریب، سرغہ دیدیم یا
 و یا ایلندیم می سین سیوگن کوزگہ
 سین ایسہ قیدہ دیر باشقہ بیکتدہ
 توریبسن زفران اویلردن خالی
 گویا کہ یم-یشیل برگلر قطیدہ
 یرہقلہ یاتگن بیر پپراق مئثالی
 فوارہ لر تینگن اوریندیقلر بوش،
 ایزغیرین تارتقیلیب توکر آہاریم.
 آرتیمدن ایرگشر سینیق یاغمیر بوش،
 قیسی بیکتدہ سن مینینگ بہاریم.

حاضر سینی

خاطره مدہ سقلہ شیم کیرہک

سینی تانیگن چاغیمدن ہم آرتیقچہ...

C.C. Aurel

مین اوچون قویاش، اوز ذاتیڈہ بیر معجزہ ایدی. لیکن، سینیگن ساچ تالہ لرینگدن اوتیب یوزینگده یرہ تگن معجزہ سینی کوردیم. ساچلرینگ و کیپرکلرینگ قویاشگہ توغری بیر جبهه آگندی گویا. خوددی یاغاچلر، بولوتلر و قویاش اویینی دیک کورینر ایدی کوزگہ. اوشنده پیقہ دیم بو معجزہ نینگ تینگ یوقلیگینی. ایریس مردوچ (Iris Murdoch): عشق، هیچ بیتمه دیدگن بیرینی تاپیب آلیش دیر، دیگن ایکن. مین اوچون سین و قویاش معجزہ سی ہم شونده ی سیزلر هیچ توگہ مه سیزلر! او یرتہ لب سینگہ سلام بیرر ایکن، مینگہ کیچہ دن قالگن بیر پارچه امید کیلتیرہ دی. هیجانلریم اویقومی اسیر آگن بولسه ده، قویاش چیقیشی بیلن سین "خیرلی تانگ" مسیجی یازہ سن. تیلفون تیرہ شی و بیزنی قمرہ ب آگن معدہ میزده گی مینگ بیر کپہ لک اوچیشی فنچہ ماس توشہ دی... بیر تحقیق نتیجہ سیده تدقیقاتچیلر، سیوگن کیشینگیز بیلن مسیجلماق آغریقنی تینچلنتیرہ دیگن دوا کبی تاثیر قیلیشی ممکن ایکن دیگن خلاصہ گہ بارگلر. مسیجلیب توره بلیک میلی می؟ بو سوزیمنی حس ایتگلرگینه اغنہ ایدی خلاص... قنداغ کہ بعضاً بیر تیلده گی بیر کلمہ نی باشقہ بیر تیلگہ اورگیرسک، او تیلده گی کبی

شیرین و عین نرسه توپیلمه‌یدی. خوددی شونگه اوخشش دیر بو توپوغونی ایتیش و تعریفلش. یعنی مینگرچه یشب، بیر یازه‌سن بلکه-ده... شاید هم بیر یشب مینگ یازه‌سن. عجب، ایریم پیتلر قلم انسان حسلری نینگ سرعتیگه بیتالمه‌گنی اوچون می بیلی بوکیله‌دی! یا آتیلا ایلخان (Attilâ İlhan) نینگ سوزی می توغری: "مین عشق نیمه‌دیر بیلمه‌یمن. ایسکی توشونچه‌لی من، بیر سینی بیله‌من... بیر-ده، آتینگ توتیلگنده قیسلیب کیتگن قلبیمنی." قلم نینگ قلبی عاشق انسان قولیده قیسلیب کیتگنیدن بیلی بوکیلگن دیر بلکه... مینگه اوخشش ایریملر-ده بار که یازیش کیله‌دی یوره‌گیدن. فقط جمله توقیشده مین کبی "سین" ده قمه‌لیب قاله‌دی. سیندن چیقہ‌آلمه‌گنیم اوچون هم جمله‌لریم باشله‌مسدن توگه‌یدی. بیر قره‌گنده نقطه سین سن اصلیده. نقطه نینگ شو خاصیتینی سیوه‌من: او بیر سینی توگه‌تر ایکن، باشقه بیر سینی آچیب بیرهدی. یعنی ینگ سینی باشلنغیچلریگه بوغاز دیر. جمله‌لریمده‌گی نقطه و ویرگول هجومی خوددی دینگیز تولقینلری دیک اینتیلهدی. چونکه اولرده قیرغاق ینه سین سن. بولر هیجان بیلن بیرلشگنده مسیج‌لریم فرقلی بیر الفبا بیلن یازیلهدی. سیوگنیم اوچون قیسقه دیر. قیسی بیر: قنچه سیوسنگ و یقین بولسنگ کلمه‌لرینی از آنچه آز استعمال قیله‌سن، دیب ایتگن ایکن. مین-ده سینی یلغوز سین بیلن یازه‌من...

گوزهل بېر عيال تمانيدن سيويلگن بېر ايرکک نينگ هر دايم
باشی بلادن امانده دېر.

Voltaire

مينينگ دينگيزيم بوله آله سن می؟ اگر ده سين دينگيز بوله من
ديسنگ، مين يوليمده گی برچه توسيقلرنی بينگيب اوته من. توسيق
کتته بولسه ده ميلي... بېر عمللب سينگه ييتيب باره من. دينيز (Deniz
Bağın) ايتگن دیک: "بعضاً يولنی، يورر ايکن يره تهميز." مين هم اوز
يوليمنی تاپه من. بېر آز کيچراق باررمن بلکه. اما مطلق باره من. مينی
کوته آله سن می؟

فصلر، ييللر، آيلر، هفته لر و کونلر بېر-بیرینی قووه لر ايکن، کوته
آليش هم بېر صنعت اصلیده... بېر قره گنده انسان مایه سی نينگ اصل
جوهری صبر، شونده ی ایمس می؟ قره ب سيز، بېر دقیقه کوتيش اوچون
صبری بولمه گن انسان، بېر پیت کيله دی که بوتون عمرینی کوتيب
يشه یدی. بو ايکيله نيش نينگ سببی نیمه؟... ديمک توغیلدیک می،
بېر ايرتک يازه ميز. کلمه لر بېر-بیريگه توقيلگن حالده تانیش-بیلیش
آرتتيره ميز. اوشبو ايرتک يولیده آنچه کيشيگه دوچ کيله ميز. کيمیلری
قاله دی و ايريملری کيته دی...

مين يازه ديگن ايرتکده سين قال! توغريراغی قاليشينگنی ايسته يمن.
"بیز ايرتگی"... ايتيشی هم از قاته دی. هر حالده جان يوجل (Can Yücel)
کبی گللرنی سوچلش ايسته مه گنيم اوچون دېر: سيندن هم خفه من

په پتيا، سيني سيوهدي ديگن بيرگينه سوزني شونچه پيراغينگده جاي بيره آلمه دينگ. ني بيله ي، بلکه او هم آنچه صبر و اميد بيلن پيراقلرنی بيرين-کيين اوزر ايکن، ”مینی سيوهدي“ سوزيگه سيغينگن دير. خوددي حيات اوليمنی ساغينيب، تقويمدن اوزيله ديگن هر بير پيراق تاريخگه بويسونگنی دیک... کويينچه وقت انسان نينگ تويغولريگه تيگيب بولمه يدي. اويلب کورينگ چي، اوز تويغوسيني باغلب قويه آلمه گن انسان، باشقه بيری نينگ تويغولرينی قنده ي تيزگينه يالهدي (کنترول، مهار) که؟! انسان اينگ کوپ اوز تويغولری يولیده و اوز قولیده اسير دير. يول و حسيات اورته سيده ازلدن بير مناسبت بار. گویا اولر بير-بيري بولمسدن يريم قالهدي. بلکه اولرده بير-بيري نينگ اسيري دير؟ بعضاً يول سيزنی تويغولرگه آليب بارسه، بعضاً تويغولر سيزنی بير يولگه يولچی قيلهدي. هندچه ”ای دل هی مشکل“ قوشیغیده کويلاوچی شونده ي ديیدی: ”سفر خوب صورت هی منزل سی بهی- یعنی سفر منزل نينگ اوزيدن هم قيزيقرليراق دير.“ ديمک يول حسلر نينگ تقدیر چيزیغی یا هم عکسینچه سی، ممکن می! سيز نیمه ديب اويله یسیز؟

بیر ایسته‌گیم بار، هر نرسه توگه‌گج اوزاقده بیر نرسه کورماق... "ارزیر ایکن" دبیشگه مجبور قیلگن بیر نرسه.

Pinar Turen

کوزلریم نینگ تا ایچیگه تیرمولیب، سیزگه قیسی بیر یاقه‌دی: قویاش چیقیشی می یا باتیشی می؟ دیب سوره‌دی. هیچ اویله‌مه‌گن ایکنمن. توغریدن هم قیسی بیرینی یاقتیره‌من. جوماق‌لرگه توله کون چیقیشینی می یا توشلرگه بوغاز کون باتیشینی می؟ بیر قره‌گنده ایکیسی مینگه یاو (یات) کبی تویله‌دی. چونکه هیچ بیر ییلن تانیشمه‌گنمن. امکانیتیم بولمه‌گن. اونده نیگه فرید فرجاد (Farid Farjad) شو سوزنی ایتگن: کوپ شکر که کوک یوزی هنوز هیچ بیر جونتککه سیغمه‌یدی. هه، کوک یوزی هیچ کیم نینگ جونتگه سیغمه‌گن. فقط، توله همیانلر، کوک یوزیگه کوپ نرسه سیغدی‌رگن. حتی او بیرنی بیلش و تحقیق قیلش اوچون یوبارگن متاع و قوریلیملر نینگ چیقندیلرینی... هی، انسان! اوزینگه بیرلگن بیرگینه بیرنی اسره‌یالمه‌ی، باشقه سیاره‌لرگه کوز تیکه‌سن. بیر یوزه‌ده‌گی قالدیقلر بیتمه‌گن دیک، کوزمیک قالدیقلرگه هم سبجی بوله‌سن. "ینگلیش چاغده، یشه‌گنیم نینگ استرسی/یچیده‌من" دیب بوشیگه ایتمه‌گن دیر مراد (Murat Menteş). مین ایچیمده‌گی "مین" گه کومیلگن و اونده بولگن "مین"ی اونوتگن ایدی‌م. بونی سیزگن بوله‌دی که سیکینگینه باشینی ییلکه‌مگه قویب، کوزلرینی یومدی و بارلیگینی استه‌گینه ایما

قیلدی. او نینگ بو نزاکت بیلن کوتیب تورگنینی بیللی قیلشی مینی
 خُرسند قیلگن ایدی. شونده سوراغیگه ایچیمده گی ”مین“ دن ینه جواب
 اختره باشله دیم... بوتون وجودیم بیلن حیاتیمنی باشدن اداغ کوزدن
 اوتکردیم. مین و قویاش قچان بیر-بیریمیزگه دوچ کیلدیک؟ کیچه ده گی
 توشلریمده می؟ یا که تاغلردن اوتیب، حویلیم نینگ کیچکینه گینه کوک
 یوزیگه تیکیلگن پیتیده می تانیشدیک؟ یا کونگه باقرنی ایزلب، کوزلریم
 اونگه توشگنده می؟ بلکه درس کتابلریده اورته میزده گی اوزاق مسافه نی
 یقین قیلگن قویاش ایرته گیده اوچرشدیک! یوقسه برچه لر آینی تعریف
 قیلر ایکن، کونگیلی اوکسیگن قویاش مینگه می کیلگن ایدی؟ بولوتلر و
 قویاش اوزاقدن بیر-بیریگه قریندش ایکن، مین قویاشگه کیم بوله من؟
 هه، ایسیمگه توشدی بیر پیتلر اوقیگندیم: قویاش باتیشی کیره ک
 که اونینگ چیقیشینی آرزو ایته یلیک. دیمک مین اونینگ باتیشینی و
 چیقیشینی آرزوله یمن. اینگ مهمی قویاشنی سین بیلن باتیریب، سین
 بیلن چیقیشینی ایزلش خوددی توشگه اوخشش بیر حیات... قویاش نینگ
 ایلیق-ایلیق نور تیاغی پیراقلر قتیدن یاغاچ تگیده دم آلیب تورگن بیگیت
 نینگ کوزلریگه توشدی. شونده بیگیتچه هاردیق چیقهره من دیب اوخلب
 قالگنینی بیقه دی. یوزیده معالی بیر جیلمه یش یا ییلدی. خوددی ”ارزیر
 ایکن“ دیگن افاده مثالی...

ایشانسم، قيله آله من.

ایشانگنیم اوچون هم قيله آله من.

Oh My Venus

مین بیتتی هنر شهزیده کیزیشنی سیوه من. قولاغیمگه ظفر گروهی نینگ فرحت نواسی (Farhat Nawasi) دیگن موزیک پارچه سی اوزاق بیر بیردن چلیندی. مین سیس کیله دیگن تمانگه قره ب یول آلدیم. قره سم، پروفیسور رابرت (Robert Greenberg) بو گوزهل پارچه دن فیض آلیب تورگن. مین ایستلمه گن مهمان بولسم-ده، پروفیسور رابرت بیلن بیرینچی شهرگه ایله نیشگه چیقدی. او، مینگه قره ب، بو شهرنی شونده ی تعریف قیلدی: "موسیقی صنعتی بو: زمانده سیس دیماق دیر." وقت نینگ توغولر ایچیده یوتیلیشی یلغوزگینه موسیقی بورغاجیده (گرداب) ممکن. بیر-ده حسیاتلر نینگ وقت ایچیده کومیلیب کیتیشی یلغوزگینه موسیقی بیلن ممکن. ایشانمه سنگیز یاقترگن بیر قوشیغینگیزی آچینگ و کوزلرینگیزی یومیب آلینگ. بیرینچی شهردن قچان ایکینچی شهرگه اوتیب قاله سیز، سیزمه سیز هم. ایتماقچی بولگنیم، اگر-ده سیز، شوخ قوشیقلرنی سیوسنگیز وجودینگیز توگل روحینگیز هم اوینشگه باشله دیدی. مین کوپراق تنوارگه (Tanovor) رقص توشه یاتگن اوزبیک قیزلرینی سیوه من. موزون حرکتلر و توغو بایلیگی مینی دایما سحرلر قوبه دی. اوزبیک قیزلری نینگ تقینچاقلری، کیملری و بیلگه توشگن اوریملری انسانده بو سحرنی یکی برابرگه کوتریشی انیق. هه، کیمی دیر اوپرا کوچه سیگه کیتیش نیتیده دیر. چونکه رقص، اوپرا و سیرک

ایکینچی شهر نینگ کوچه لری. مین سیرک اوینلریگه قرشی بولگنلردن من. تیلسیز حیوانلرنی نیمه لرنی دیر اورگن سین دیب، جانینی و روحینی عذابلش صنعتگه یره شمه پدی. امیدیم شو که بو کوچه نینگ ایشیگینی بیر کیتیب تشله سینلر. شونده گینه صنعت دیگن سوزگه لایق بولگن بیر ایکینچی شهریمیز بولر. پاپلو پیکاسو (Pablo Picasso) بیلن کوزیمیز بیر تابلوگه یاپیشیب قالگن ایدی. او، اوزینی هم ایسلامه گن بیر الزایمیز کسلی و مین هیچ کیم نینگ آنداجیده بولمه گن بیر. مدرن دنیاده مدرن صنعت اثری: یلغوزلیک... اوشه تابلونینگ قبتالیده میر عماد حسنی قزوینی نینگ نستعلیق خطی مین هم بارمن دیب هیقیریب تورگن ایدی. انسان برماق لری نینگ معجزه سی. برماق لریمنی استه گین او چیرایلی خطلر یوزیده یوردیردیم. هر قنده ی بولسه ده، یازیشگه ینگه باشله گن بیر باله کی نینگ هیجانی بار ایدی ایچیمده. باله سوزیدن ایسیمگه توشدی. لیونار داوینچی آنه مریم و کوله دیگن باله نینگ مجسمه سینی یسه گن ایدی. او یله شیمچه، او صنعت مقدس دیر دیماقچی بولگن. بیر ده، اینجه نقطه لرنی عکسلرده قید قیله دیگن صورتچیلر بار. کون کیلیب اولر بیلن عین هوانی ایچیمگه ترتیش نیتیم بار.

معمار سینان (Mimar Sinan) اثر لری حقیده تیارلنگن بیر مستند کوردیم. انسان اونگه قایل قالگنیدن تیلینی یوته دی. حیرتی فقط گینه ”او“ بولیب دوداقلر لیده یاییله دی. ایلک و سونگ چیققن سیس شو بوله دی. انسان حیرتیده گی صحنه و کورینیش کاریکاتور یستلر اوچون یخشی بیر مضمون و سوزه بوله آله دی.

”حرفلر بیلن بولینگن زمان- ادبیات نقشه سیده سیاحتلر“ آیفار تونچ (Ayfar Tunç) بو کتابنی یازر ایکن: یازووچیلیک، شعریت، حکایه لر، سیاحت نامه، فلم نامه لر کبی فرقلی ادبیات کوچه لریگه یوریشینگیزنی تأمینلهیدی. مین او بیلن بو سیرده جوده هم کیفلی ایدیم.

حاجی کامران آتی بیلن برچه میز تانیشمیز. گرچند مینینگ

نسلیمگه تیاتیگره باریش نصب بولمه گن. فقط مین حرمتلی مرتضی^۱ بایقرا کبی قولی اوستون و اوز شهریده تمثالی بولمه گن اکتورلر بیلن کیچکینه تلویزیون نینگ پرده سی آر قه لی تانیسگنمن. اونگه اوخسه گن “صنعت نینگ نانی تاشدن، اونی بییش اوچون تیمیردن تیش کیره ک” دیگن سوزنی جانلی جانلی دنیا یوزیگه بقیرگن کیشینی آز کوردیم. بو توپراقلر بایقرا لرنی هیچ هم قدریگه بیتمه گن. تاریخ و صنعت تاریخی بونگه گواه دیر. پروفیسور رابرت، تنوارگه رقصگه توشگن اوزبیک قیزی، پیکاسو، قزوینی، داوینچی، ایفر تونچ، بایقرا و مین چرچه گن ایدیک. دم آلیش نیتیده سینما تکتی ساتیب آلدیک. “محلده ده دوو-دوو گپلر” فلمینی ایزلش بو عالم شمول سیرگه تات قوشگن بولدی. گاهیده سیز هم بو شهرلرگه مهمان بولینگ. بو شهرلرنینگ استالری اوزیگه ایشانگن بوله دی که حالی هم ایاقده تورگن...

شاید،

حیات ترازوسی کوپراق سینه‌شگه معتاد دیر.

...

اینگ یخشیلر بیزده،

و تیریکلیک هیچ کیمگه معتاد ایمس.

سین اوزینگ بول و اوزینگنی سیو...

که امید او بیرده،

که شیطان او بیردن ایراقده.

Maria Azimi

بیر اوی توشونینگ و ایچیده بیر تام. تام دیب اوتمسلیک کیره‌ک. چونکه هر تمانی مدنیت، معرفت، هنر و انسانیت ایس بیرده‌دی. مینینگ ایسه گوزهل هیدلرگه قرشی بیر ضعفیم بار. اوتاق نینگ هر تمانیگه کوز آتسنگیز خیلمه-خیل قلملر، بوياقلمر، کتابلر، دفترلر، رسملر و اولرنینگ ایچیده کومیلگن بیر قیز باله... ایتدیم-کو، گوزهل هیدلرنی یاقتییره‌من دیب، بو منظره‌ده‌گی یشیرین هیدنی سیزنینگ هم بورنینگیز آلدی دیب اویله‌یمن. قره‌نگ، حتی که قویاش، تقویم و ساعت آسیلگن دیوارده بیر صنعت اثری یره‌تگن. تقویم و ساعت نینگ محنت ایزلری بو اثرگه فرقلی بیر هوا قوشگن. بیل نینگ ایسیق نفسی ایسه پنجره‌لردن موره‌لب، قیزگینه نینگ کیپریکلریده قوناقله‌ماقچی. تام نینگ بورچگیده قوییلگن بیر میز ایلینه‌دی کوزلرگه. اوتاقده یره‌تیلگن فضا، سیزنی بو میز

اوستیده نیمه‌لر بار دیگن سوراققه چارله‌یدی. شونداق کوزلرنی ایگگنده فرق ایته‌سیز که اوقیلگن کتابلر و حاشیه‌لریده قالدیریلگن نوتلر... پارچه کاغذلرده قره‌لنگن رسملر و یازوولر، کیچکینه بیر صندوقچه، صندوقچه نینگ آغزی آچیلگن و ایشلشدن هاریگن قول نینگ چینه‌چاغلریگه اوخشش چرچه‌گن پنسللر... ایریم رسملر و یازوولر اوز نه‌هایه‌سیگه بیتگن و بعضیلری یریم قالدنگه اوخسه‌یدی. رسملر کوپینچه ساده، فقط اولرده‌گی تیما (موضوع) جوده هم چوقور.

نیکوس کازانچاکیس (Nikos Kazancakis) دییدی: "ایتالمه‌گن کوپ نرسه‌م بار. بلکه بیر کون اولرنی سینینگ اوچون رقصه‌گه توشه‌من. چونکه اولرنی کلمه‌لر بیلن افاده قیله‌آلمسلیکدن قورقه‌من. رقص توپولرنی افاده قیلیش اوچون اینگ مکمل یول دیر." بلکه رسملر هم قیزگینه اوچون توپولر، خیاللر و آرزولری نینگ تیلی ایدی. او یازوولر بیلن بیتکزه‌آلمه‌گن یریملرنی رسملری بیلن بوتون قیلیب، اوتاق سیس‌سیزلیگیده بیر سیس یره‌تگن ایدی. تشقریده‌گی قرانغولیک و تام نینگ آیدینلیگی، قیزگینه و اجتماع اورته‌سیده‌گی مناسبته‌گه اوخشر ایدی. اونینگ قلم و بۇرسلری یلغوزگینه اوز اوتاقیده ایز قویر و ایلی بوندن بی‌فرق یشر ایدی. او، کون کیلیب ایده‌لری قبول کورینیشینی امید قیلردی و اوتاق حجمیگه ینگ صنت اثرلری قوشر ایدی. شعرلری نینگ اوقیانوسی نثرلری نینگ قاره‌سیگه قوشیلیب، رسم خریطه‌سینی یره‌تیب تورر ایدی.

باره‌دیگن نقطه‌نی حس قیلیش اوچون یولچیلیکنی توشونیش کیره‌ک دیب، بی چیز ایتمه‌گنلر. میزنینگ بیر چیککه‌سیده اوینچاقلر بار ایدی. باله‌لیک آنداچلریمیز کبی یومشاق و بی‌غار. پیلوش بیر یونیکورن و چوپدن یسلگن آت فیگوری. قیزگینه نیگه ایکی آت فیگورینی یان-یانگه قوبیدی، عجلندیم توغریسی. بلکه آنتی تنگلشدن مقصدی: جسارت، ایرکینلیک، قورقمسلیک و هر قنده‌ی حالتگه قرشی حسلرینی

اويغاق بوليشى دير. يونيكورنى ايسه ميتولوژيده گى معناسى بيلن قوييگن
 دير. يونيكورن توغريسيدة فرقلى افسانه لر بار. قيزگينه هم اونگه اوخشش
 افسانه ايدى بلكه-ه۵... ينه ماريما ايتگن ايدى: اوچيشى چيكسيز يلغانلرگه
 باغليق بولگن بير مملكت دير، مينينگ مملكتيم...

يولدوزلر سنه لمه يدي، ساغينچ اوزاقده

مين سيوگيگه حسرت، سيوگي ايراقده

Arkadaş Zekai Özger

ينه بير كون بيز قرشيلشديك. وقت: قوياش، شمال و بولوتلر اويينب تورگن ساعت ايدي. قنده ي كه پسييفيك (اطلس) و آتلاتتيك (آرام) اوقيانوسلري نينگ سوولري بير-بيريگه كيليب قوشيلمه يدي، يرمي قوياشلي و يرمي بولوتلي بير-بيريگه قوشيلمه گن و اصليده قوشيليب بيلگن بير نينگ بير نقطه سيده قرشي - قرشيگه ايديك. دينگيزلر، سوولريده گي كتله زيچليگي (تراكم)، كيمياوي تركيب، توز سويه لري و باشقه فزيكي و بيالوژيكي اوزه ليكلري بيلن قوشيلمس ايكن، توغراغي قوشيله آلمس ايكن، انسانلر اورته سيده گي قوشيله آلمسليك سببي نيمه؟ كاشف ژاك (Cousteau Jacques) جبل الطارق بوغازيده سوولرده گي بو معمانى بيچر ايكن، باشقه بيرى انسانلرده بولگننى تاپسه نيمه بولر ايدي؟

انسانلر نينگ كيمياسى؟ بيز نينگ كيميآمى زده، اويلش طرز يده گي كتله زيچليگي، محنده گي تير توزى سويه سى، فزيكي كوچده گي تينگ سيز ليكلر، بيالوژي مي زده گي اوستونليك و آستينليك تارتيشوولري همه و همه سى بلكه بيرلشيشگه توسيق دير! بير-بيري مي ز بولمسدن يشه آلمه مي ز و بير-بيري مي زگه تحمل مي ز يوق. كيليشما و چيليك نينگ تا اونده كيتگنى ايمس مى بو؟ آرتيق بير قرارگه باره يليك، بيرلشيش مى يا بوتونلى ايريليش مى؟

ايريليش و اوزاقلر بير كپه لك نينگ ايكي قناتى. كپه لك هم ايريلسه اوزيدن، اوزاقلرگه اوچيب كيته دى. اوزيدن ايريلمسه عمرى اوزاق

بولر می ایدی؟ اوزاقلر ایسه مینینگ طبیعتیمگه ماس توشمه یدی. قره‌نگ، نیکولاس (Nicholas Sparks) اوزاقلیکلردن خوشلنمه یدی: اوزاقلیکنی اینگ قورقینچ تمانی شونگه که: اولر سیزنی ساغینه‌دی می یا که اونوته‌دی می بیلامه سیز. حاضرگینه شمال بولوتلرنی قویاش یوزیدن سوردی. مین هم بولوتلرگه اوخشب، شو آندن قاچسم می؟ کیتسم مینی اونوته‌سیز می یا ساغینه‌سیز می؟ قیسی بیری بیزگه ماس توشه‌دی. کیم نیمه‌دن کونگلی توق بولسه، اوپله یمن اوشنگه میل کورسته‌دی. خیرلشه‌من دیگنده اوقیگن شو سوز ایسیمگه توشدی: کوک و بیر آره‌سیده قیسیگن، امید سولماققه آچ، عین ماتم نینگ یولچیلریمیز. مین ایسینگیزده بار بوله‌من می؟ ماتمیمیز ایچیده بی جواب قالگن سوراق...

آی بیغله‌دی استه خورسینیب،

آق تیرککه سویه‌نیب بیحال،

نماز شام گل یومدی کوزینی،

کیتپیمن تویب قره‌ب قال.

یانینگده گی کیم؟ ا، او شمال می،

ایندی عشق هم بولالمس رسند.

کیزینه‌سن، پشیمانینگ کیچ،

اخیر قسم اورتده قسم،

نماز شام گل یومدی کوزینی،

کوزلرینی یولدوز یاپدی می؟!

کونگه‌نینگه هیچ اوخسته‌دینگ،

قره، کیتیشیم اوخشه‌پدی می! (زیبا میرزا)

سیوگی بیلن عیال، کاغذ بیلن قلم بو دنیاوه بیر بیر یگه ماس
توشگن اینگ تینگسین جفتیکلر. کیشی سیوب قالگنده گینه
دنیانی بولگنیدن فرقلی کوره باشلهیدی. کوپراغ سینجیکلهیدی.
نر سه لر گه، سوز لر گه، کیملر گه و حتی که بیر جیلمه یشگه
هم گوزله انگم یوکلیدی. بیر کهلک مثالی بینگیل تویلهدی
انسان نینگ روحی. جریکوس سیلورس بیر شعریده شوندی
یا زگن ایدی؛

کهلک مینگه ایتگندی؛

اگرده یوکسک اوچه آلمه یسن، ایر کین اوچسنگ هم بولهدی...

بیر حرف بیروباری، بیر کلمه یالغیزلیگی بار ایچیمده.
بیر بیرینی کیسمگن یکی مصرع، نهایتده بیر تور تلیک قدر
بورچگیم بار یازوویمده. بیر سین کبی اوزاق، بیر مین کبی یقین
مسافه لر ویوللر... یولدوزلر کبی قول قولگه، بیر آی و بیر
قویاش دیک یالغوز...

بیر یاز ایسیخی و بیر قیش نینگ یاوز سووغی بار ایچیمده. بیر
یابینچیغ آرتیده گی مین دنیاسی، او ایسه آچیتلیکده کیزیب
یورگن بیر سین بار. امیدگه بوغاز بولگن بیر برچه موزدن
یوره ک و بیر مشت توله سیونچی... او هم باله لیگیدن قالگن
بیر یریم ساوغه مثالی...

